

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek

NEJVYŠŠÍ SOUD
ČESKÉ REPUBLIKY

8/2016

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu je jediným pramenem, který obsahuje výlučně judikaturu vycházející z kolektivní procedury upravené zákonem, jejím vydavatelem je Nejvyšší soud. Výběr rozhodnutí provádějí a o zařazení rozhodují kolegia Nejvyššího soudu.

Před projednáním jednotlivých vybraných rozhodnutí jsou tyto judikáty zasílány na připomínková místa uvedená v tiráži. Rozhodnutí publikovaná v této Sbírce nepředstavují názor jednotlivce ani nevycházejí z volného uvážení nakladatelství, nýbrž jsou výsledkem kolektivního projednání a kolektivního názoru o vhodnosti zveřejnění řešení nového nebo dosud neřešeného problému.

Redakční rada:

Předseda: prof. JUDr. Pavel Šámal, Ph.D.
Místopředseda: JUDr. Roman Fiala
Členové: JUDr. Antonín Draštík, JUDr. Václav Duda, JUDr. Věra Kůrková,
JUDr. Zdeněk Krčmář
Adresa redakce: Nejvyšší soud, Burešova 20, 657 37 Brno
tel.: +420 541 593 111, fax: +420 541 213 493
e-mail: podatelna@nsoud.cz

Ročník LXVIII, Index 47 301
Číslo 8/2016 vychází 25. 11. 2016
ISSN 0036-522X, EMK 1 200

Připomínková místa:

Nejvyšší správní soud, Vrchní soud v Praze, Vrchní soud v Olomouci, Ministerstvo spravedlnosti, Ministerstvo vnitra, Česká advokátní komora, Právnická fakulta Univerzity Karlovy, Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Právnická fakulta Palackého univerzity, Právnická fakulta Západočeské univerzity, Ústav státu a práva Akademie věd ČR, Krajský soud v Ústí nad Labem, Krajský soud v Hradci Králové, Krajský soud v Plzni, Krajský soud v Brně, Krajský soud v Ostravě, Krajský soud v Českých Budějovicích, Krajský soud v Praze, Městský soud v Praze, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Nejvyšší státní zastupitelství.

Vzor citace rozhodnutí uveřejněných ve Sbírce:

- rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2012, sp. zn. 29 Cdo 300/2010 (uveřejněný pod č. 32/2013 Sb. rozh. obč.);
- nebo
- rozsudek Nejvyššího soudu uveřejněný pod č. 99/1995 Sb. rozh. tr.

Vzor citace rozhodnutí neuveřejněných ve Sbírce:

- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 4. 2012, sp. zn. 3 Tdo 225/2012

Rozhodnutí uveřejněná ve Sbírce jsou redakčně zpracovávána.

OBSAH

Rozhodnutí ve věcech trestních

Amnestie	č. 35
Obhájce	č. 38
Podmíněné propuštění	č. 35
Porušení důležité povinnosti	č. 36, č. 37
Příčinný vztah	č. 37
Subsidiarita trestní represe	č. 39
Těžké ublížení na zdraví z nedbalosti	č. 36, č. 37
Urážka mezi vojáky	č. 39
Výkon trestu odnětí svobody	č. 35

OBSAH

Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Advokacie	č. 90
Cenné papíry	č. 91
Daň z příjmů	č. 88
Exekuce	č. 87
Incidenční spory	č. 87
Insolvenční rejstřík	č. 93
Konkurs	č. 92, 94
Majetková podstata	č. 92
Náhrada škody	č. 89, 91
Odpovědnost státu za škodu	č. 89, 90
Pojištění odpovědnosti za škodu	č. 88
Poplatky soudní	č. 86
Právo Evropské unie	č. 85
Ručení	č. 85, 94
Směnky	č. 85
Výpověď z pracovního poměru	č. 95
Zástavní právo	č. 94
Zpeněžování	č. 92
Živnostenské podnikání	č. 88

ROZHODNUTÍ
VE VĚCECH TRESTNÍCH

Č. 35

Č. 35

Amnestie, Výkon trestu odnětí svobody, Podmíněné propuštění
§ 91 odst. 1, 3 tr. zákoníku, § 368 tr. ř., čl. III odst. 1, 2 rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii ze dne 1. ledna 2013 (č. 1/2013 Sb.)

Soud nemůže rozhodnout o účasti obviněného na amnestii prezidenta republiky ze dne 1. 1. 2013 (č. 1/2013 Sb.), pokud fikce ve smyslu § 91 odst. 1, 3 tr. zákoníku, že trest byl vykonán dnem, kdy došlo k podmíněnému propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, sice nenastala před vydáním rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii ze dne 1. 1. 2013 (č. 1/2013 Sb.), ale až v době předcházející vydání rozhodnutí soudu o aplikaci rozhodnutí o amnestii. Je tomu tak i tehdy, jestliže uložený nepodmíněný trest odnětí svobody nebyl ke dni vyhlášení amnestie vykonán, a tato podmínka pro použití čl. III odst. 1, 2 rozhodnutí o amnestii byla splněna ke dni rozhodování soudu. Rozhodnutí soudu o tom, že obviněný je účasten amnestie, by v uvedeném případě vedlo ke zhoršení postavení obviněného, neboť podle čl. III odst. 1 rozhodnutí o amnestii zakládá novou zkušební dobu.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 2. 2016, sp. zn. 6 Tz 3/2016, ECLI:CZ:NS:2016:6.TZ.3.2016.2)

Nejvyšší soud ke stížnosti pro porušení zákona ministra spravedlnosti podané ve prospěch obviněného P. B. proti pravomocnému usnesení Okresního soudu ve Frýdku-Místku ze dne 3. 7. 2013, sp. zn. 3 T 87/2002, podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že napadeným pravomocným usnesením byl porušen zákon v § 368 tr. ř. a čl. III odst. 1, 2 amnestie prezidenta republiky ze dne 1. 1. 2013 v neprospěch obviněného. Podle § 269 odst. 2 tr. ř. napadené usnesení zrušil a současně zrušil i všechna další rozhodnutí na zrušené usnesení obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Okresního soudu ve Frýdku-Místku ze dne 30. 10. 2002, sp. zn. 3 T 87/2002, jenž nabyl téhož dne právní moci, byl obviněný P. B. (dále jen „obviněný“) uznán vinným trestným činem loupeže podle § 234 odst. 1 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon (dále jen „tr. zák.“), za který mu byl uložen trest

odnětí svobody v trvání dvou roků, jehož výkon mu byl podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání tři let a šesti měsíců.

2. Usnesením Okresního soudu ve Frýdku-Místku ze dne 10. 11. 2004, sp. zn. 3 T 87/2002, bylo ve smyslu § 60 odst. 1 tr. zák. rozhodnuto tak, že obviněný původně podmíněně odložený trest odnětí svobody vykoná, a to ve věznicí s dozorem. Usnesením Krajského soudu v Ostravě ze dne 5. 1. 2005, sp. zn. 7 To 5/2005, byla stížnost obviněného proti zmíněnému usnesení soudu prvního stupně jako nedůvodná zamítnuta.

3. Usnesením Okresního soudu v Karlových Varech ze dne 24. 5. 2007, sp. zn. 42 Pp 126/2007, bylo podle § 61 odst. 1 písm. a) tr. zák. rozhodnuto o podmíněném propuštění obviněného mimo jiné z výkonu trestu odnětí svobody uloženého výše citovanými rozhodnutími, přičemž mu byla stanovena zkušební doba v trvání pěti let. Obviněný byl z výkonu trestu propuštěn dne 28. 5. 2007, kdy citované rozhodnutí nabylo právní moci. Zkušební doba podmíněného propuštění uplynula dne 28. 5. 2012 a lhůta uvedená v § 91 odst. 3 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „tr. zákoník“), dne 28. 5. 2013.

4. Usnesením Okresního soudu ve Frýdku-Místku ze dne 3. 7. 2013, sp. zn. 3 T 87/2002, které nabylo právní moci dne 26. 7. 2013, bylo ve smyslu § 368 tr. ř. rozhodnuto, že obviněný je účastem amnestie prezidenta republiky ze dne 1. 1. 2013 a že se mu podle čl. III odst. 1, 2 této amnestie promijí zbytek nevykonaného trestu z trestu odnětí svobody v trvání dvou let, uložený mu pravomocným rozsudkem Okresního soudu ve Frýdku-Místku ze dne 30. 10. 2002, sp. zn. 3 T 87/2002, ve spojení s pravomocným usnesením téhož soudu ze dne 10. 11. 2004, sp. zn. 3 T 87/2002, a to s podmínkou, že se nedopustí trestného činu po dobu pěti let.

II.

Stížnost pro porušení zákona a vyjádření k ní

5. Proti posledně uvedenému usnesení Okresního soudu ve Frýdku-Místku podal ministr spravedlnosti České republiky (dále jen „ministr spravedlnosti“) podle § 266 odst. 1 tr. ř. stížnost pro porušení zákona ve prospěch obviněného. Ve svém mimořádném opravném prostředku zaujal názor, že pravomocným usnesením okresního soudu byly porušeny § 368 tr. ř. a čl. III odst. 1, 2 amnestie prezidenta republiky ze dne 1. 1. 2013, jejichž obsah zmínil, v neprospěch obviněného. Toto porušení shledává v tom, že Okresní soud ve Frýdku-Místku rozhodl o účasti obviněného na amnestii prezidenta republiky za situace, kdy již vůbec – v důsledku fikce, že obviněný trest odnětí svobody vykonal k datu podmíněného propuštění (tj. ke dni 28. 5. 2007) – takto rozhodovat neměl, přičemž v důsledku vadně vydaného rozhodnutí obviněnému začala nově běžet zkušební doba vyplývající

z čl. III odst. 1 amnestie prezidenta republiky ze dne 1. 1. 2013, což pro něj mělo za následek zhoršení jeho postavení.

6. Ministr spravedlnosti v petitu stížnosti navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že pravomocným usnesením Okresního soudu ve Frýdku-Místku ze dne 3. 7. 2013, č. j. 3 T 87/202-507, byl porušen zákon v § 368 tr. ř. a čl. III odst. 1, 2 amnestie prezidenta republiky ze dne 1. 1. 2013 v neprospěch obviněného P. B. a podle § 269 odst. 2 tr. ř. zrušil jak napadené usnesení, tak i všechna další rozhodnutí, na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu.

7. Intervenující státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství se s obsahem podané stížnosti pro porušení zákona ztotožnil a navrhl, aby Nejvyšší soud rozhodl způsobem v ní uvedeným. Stejný návrh učinil i obhájce obviněného a sám obviněný.

č. 35

III.

Důvodnost stížnosti pro porušení zákona

8. Nejvyšší soud ve veřejném zasedání přezkoumal podle § 267 odst. 3 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost těch výroků rozhodnutí, proti nimž byla stížnost pro porušení zákona podána, v rozsahu a z důvodů v ní uvedených, jakož i řízení napadenému rozhodnutí předcházející, a shledal, že zákon byl porušen.

9. S ministrem spravedlnosti je třeba souhlasit v jeho vývodech, které ve svém mimořádném opravném prostředku učinil s přihlédnutím k jím citovaným ustanovením právních předpisů a skutkovým zjištěním plynoucím se spisů, které přiložil.

10. Nespornou skutečností je to, že poté, co byl obviněný podmíněně propuštěn na podkladě usnesení Okresního soudu v Karlových Varech ze dne 24. 5. 2007 z výkonu trestu odnětí svobody, nebylo uvedeným soudem rozhodnuto o případném neosvědčení. Skutečnosti odpovídající je jak tvrzení ministra spravedlnosti, že pětiletá zkušební doba uvedeným soudem stanovená uplynula dne 28. 5. 2012, tak tvrzení, že soud nerozhodl v jednoroční lhůtě upravené § 91 odst. 3 tr. zákoníku. V důsledku toho nastala fikce, že obviněný trest odnětí svobody, uložený mu na základě rozhodnutí Okresního soudu ve Frýdku-Místku, vykonal ke dni 28. 5. 2007.

11. Tento právní závěr plyne z § 91 tr. zákoníku, které je třeba v posuzovaném případě na řešenou situaci aplikovat, a podle něhož:

[odst. 1] Jestliže podmíněně propuštěný vedl ve zkušební době řádný život a vyhověl uloženým podmínkám, vysloví soud, že se osvědčil; jinak rozhodne, a to popřípadě již během zkušební doby, že zbytek trestu vykoná.

[odst. 2] Vyslovil-li soud, že se podmíněně propuštěný osvědčil, má se za to, že trest byl vykonán dnem, kdy byl podmíněně propuštěn.

[odst. 3] U podmíněně propuštěného se má za to, že trest byl vykonán dnem, kdy došlo k podmíněnému propuštění také tehdy, neučinil-li soud bez jeho viny do roka od uplynutí zkušební doby rozhodnutí podle odstavce 1.

č. 35

12. Ministrem spravedlnosti zmiňovaná fikce, která stran výkonu trestu odnětí svobody u obviněného podle § 91 odst. 3 tr. zákoníku nastala dnem 28. 5. 2013, nebyla vzata v úvahu Okresním soudem ve Frýdku-Místku při vydání jeho rozhodnutí o účasti obviněného na amnestii prezidenta republiky ze dne 1. 1. 2013. Když uvedený soud svým usnesením dne 3. 7. 2013 rozhodoval, činil tak za situace uplynutí jak zkušební doby stanovené usnesením Okresního soudu v Karlových Varech ze dne 24. 5. 2007, sp. zn. 42 Pp 126/2007, tak zejména jednoroční lhůty stanovené § 91 odst. 3 tr. zákoníku pro rozhodování soudy podle § 91 odst. 1 tr. zákoníku. V jejím důsledku došlo k fikci výkonu trestu obviněným sice ne před datem vydání amnestijního rozhodnutí prezidentem republiky, avšak již v době předcházející vydání rozhodnutí okresním soudem o aplikaci amnestie v případě obviněného.

13. Pokud by okresní soud zmiňované skutečnosti uvážil, nemohl by dospět k závěru, že je třeba ve věci obviněného aplikovat § 368 tr. ř. s vazbou na čl. III odst. 1, 2 amnestie prezidenta republiky ze dne 1. 1. 2013.

14. Podle § 368 tr. ř. rozhodnutí o tom, zda a do jaké míry je osoba, již byl pravomocně uložen trest, účastna amnestie, učiní soud, který rozhodl v prvním stupni. Odpykává-li si taková osoba v době rozhodování trest odnětí svobody, učiní rozhodnutí soud, v jehož obvodu se trest vykonává. Proti tomuto rozhodnutí je přípustná stížnost, jež má odkladný účinek.

15. Podle čl. III odst. 1 amnestie prezidenta republiky ze dne 1. 1. 2013 se promíjí s podmínkou, že se osoba, které byl trest prominut, nedopustí trestného činu v době odpovídající lhůtě pro zahlazení odsouzení, nepodmíněné tresty odnětí svobody uvedené v odstavci 2 a 3 tohoto článku.

16. Podle čl. III odst. 2 amnestie prezidenta republiky ze dne 1. 1. 2013 se promíjí nevykonané tresty odnětí svobody nebo jejich zbytky, pokud byly tyto tresty pravomocně uloženy před 1. 1. 2013, pokud byl uložen trest nepřevyšující 24 měsíců a zároveň nebyl trest uložen

a) za zločin, při němž byla způsobena smrt nebo těžká újma na zdraví, nebo
b) za zločin na životu a zdraví, proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti, anebo proti rodině a dětem, nebo

c) osobě, která kromě trestné činnosti, o níž se rozhoduje podle tohoto článku, byla v posledních pěti letech před 1. 1. 2013 odsouzena k nepodmíněnému trestu odnětí svobody nebo která byla v posledních pěti letech před 1. 1. 2013 propuštěna z výkonu trestu, pokud se na ni nehledí, jako by odsouzena nebyla.

17. Z citovaných ustanovení je zřejmé, že amnestijní rozhodnutí mělo být soudu aplikováno (čl. III odst. 2) ve vztahu k nevykonaným trestům odnětí svobody či jejich zbytkům, což nebyl v době rozhodování Okresního soudu ve Frýdku-

-Místku dne 3. 7. 2013 případ obviněného. Ten již měl trest odnětí svobody (v důsledku fikce) zcela vykonán.

18. Pokud za daného stavu uvedený okresní soud rozhodl o účasti obviněného na amnestii prezidenta republiky ze dne 1. 1. 2013, rozhodl v jeho neprospěch a svým rozhodnutím porušil jak § 368 tr. ř., tak čl. III odst. 1, 2 citovaného amnestijního rozhodnutí. Svým rozhodnutím pro obviněného založil novou zkušební dobu vyplývající z čl. III odst. 1 amnestijního rozhodnutí, jejíž existence měla v konečném důsledku za následek částečný výkon trestu odnětí svobody obviněným, který nebyl důvodný (nařízení výkonu zbytku trestu Okresním soudem ve Frýdku-Místku ze dne 28. 5. 2014 v důsledku sdělení prezidenta republiky ze dne 19. 5. 2014, že obviněný podmínku uvedenou v čl. III odst. 1 rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii porušil).

19. Protože Nejvyšší soud po provedení důkazů ve veřejném zasedání shledal, že stížnost ministra spravedlnosti je zcela důvodná, rozhodl podle § 268 odst. 2 tr. ř. a § 269 odst. 2 tr. ř. tak, že pravomocným usnesením Okresního soudu ve Frýdku-Místku ze dne 3. 7. 2013, č. j. 3 T 87/2002-507, byl porušen zákon v § 368 tr. ř. a čl. III odst. 1, 2 amnestie prezidenta republiky ze dne 1. 1. 2013 v neprospěch obviněného P. B. Podle § 269 odst. 2 tr. ř. proto zrušil jak napadené usnesení, tak i všechna další rozhodnutí, na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu.

20. Zrušením napadeného rozhodnutí a rozhodnutí na ně obsahově navazujících došlo k nápravě závadového právního stavu. Za této situace nebylo důvodu postupovat podle § 270 odst. 1 tr. ř., podle něhož Nejvyšší soud přikáže, zpravidla orgánu, o jehož rozhodnutí jde, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl, (jen) je-li nutno učinit ve věci rozhodnutí nové.

Č. 36

č. 36

Porušení důležité povinnosti, Těžké ublížení na zdraví z nedbalosti
§ 147 odst. 1, 2 tr. zákoníku

Porušení důležité povinnosti ve smyslu § 147 odst. 2 tr. zákoníku může být shledáno i v jednání pachatele – vlastníka nebo držitele domácího zvířete (např. psa), který nezabránil jeho volnému pobíhání po pozemní komunikaci tak, aby s ním byl spojen natolik, že jej mohl ovládat (měl ho např. na vodítku), a v důsledku toho došlo ke střetu zvířete s jiným účastníkem provozu na pozemní komunikaci, jemuž tím byla způsobena těžká újma na zdraví (§ 122 odst. 2 tr. zákoníku). Příčina vzniku uvedeného následku spočívá v porušení povinnosti vymezené v § 60 odst. 11 zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu), ve znění pozdějších předpisů, a povinnosti účastníka provozu na pozemních komunikacích plynoucí z § 4 písm. a) tohoto zákona, neboť pachatel jako chodec [§ 2 písm. a), j) zákona o silničním provozu] na pozemní komunikaci byl povinen chovat se ohleduplně a ukázněně, aby svým jednáním neohrožoval život, zdraví nebo majetek jiných osob, neboť tyto povinnosti mají zamezit neovladatelnému chování těchto zvířat, která představují nepředvídatelné překážky provozu na pozemní komunikaci, jež obvykle vedou k těžkým následkům.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 2. 2016, sp. zn. 8 Tdo 90/2016, ECLI:CZ:NS:2016:8.TDO.90.2016.1)

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněné M. J. proti usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 28. 7. 2015, sp. zn. 11 To 157/2015, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Okresního soudu v Semilech pod sp. zn. 4 T 31/2015.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Okresního soudu v Semilech ze dne 13. 4. 2015, sp. zn. 4 T 31/2015, byla obviněná M. J. uznána vinnou přečinem těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 147 odst. 1, 2 tr. zákoníku, jehož se dopustila tak, že dne 13. 6. 2014 kolem 17:20 hodin na místní komunikaci v katastru obce L., mezi obcemi L. a S., si počínala v rozporu s § 60 odst. 11 zákona

č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu), ve znění pozdějších předpisů (dále „zákon č. 361/2000 Sb.“), když při chůzi na pravé straně vozovky venčila svého psa plemena Kavalír King Charles Španěl tzv. na volno, tedy bez uvázání na vodítku, a pes na zavolání povelu „k noze“ majitelky vběhl přijíždějícímu motocyklistovi J. R., jedoucímu na motocyklu zn. Husaberg, v mírné levotočivé zatáčce v klesání z pravé strany do jízdní dráhy, v důsledku čehož došlo ke střetu motocyklu se psem a pádu motocyklisty na vozovku, při němž utrpěl těžkou distorzi pravého kolene a přetržení předního křížového vazů vyžadující operaci – egalizaci vazů s předpokládanou dobou léčení 6 až 8 týdnů a předpokládanou další operací z důvodu nestability pravého kolene, a došlo k poškození motocyklu zn. Husaberg vlastníka M. M.

č. 36

2. Za uvedený trestný čin byla obviněná M. J. odsouzena podle § 147 odst. 2 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání šesti měsíců, jehož výkon jí byl podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání jednoho roku. Podle § 228 odst. 1 tr. ř. jí byla uložena povinnost nahradit poškozené Všeobecné zdravotní pojišťovně České republiky škodu ve výši 20 718,60 Kč. Podle § 229 odst. 2 tr. ř. byla tato poškozená odkázána se zbytkem svého nároku na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních. Poškození M. M. a J. R. byli podle § 229 odst. 1 tr. ř. odkázáni s nárokem na náhradu škody na občanskoprávní řízení v celém rozsahu.

3. Krajský soud v Hradci Králové jako soud odvolací usnesením ze dne 28. 7. 2015, sp. zn. 11 To 157/2015, odvolání obviněné a poškozeného J. R. podaná proti shora uvedenému rozsudku soudu prvního stupně podle § 256 tr. ř. jako nedůvodná zamítl.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

4. Proti tomuto usnesení odvolacího soudu podala obviněná M. J. prostřednictvím obhájkyne z důvodů uvedených v § 265b odst. 1. písm. g), l) tr. ř. dovolání, v němž uvedla, že respektuje povahu dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. týkající se nesprávného právního posouzení skutku nebo jiného nesprávného hmotněprávního posouzení, ale i přes toto konstatování namítla, že v její věci nebyl soudy obou stupňů řádně zjištěn skutkový stav, neboť soudy nedostály své povinnosti vymezené § 2 odst. 5 tr. ř. Zejména soud prvního stupně hodnotil zajištěné důkazy způsobem neodpovídajícím zásadám vymezeným v § 2 odst. 5, 6 tr. ř. Vytkla, že výrok o vině založil na skutkovém zjištění spočívajícím na tom, že pes vběhl na pozemní komunikaci do jízdní dráhy motocyklistovi, přičemž podle obviněné v době, kdy motocykl přijížděl, se pes nepohyboval, ale seděl u její levé nohy, o čemž měly svědčit fotografie, které předložila, prokazující,

že se jednalo o psa vycvičeného, schopného reagovat nejen na slovní pokyny, ale i na pohyby rukou a oční kontakt s obviněnou. Soud však neprovedl žádný důkaz objasňující, že se pes pohyboval na pozemní komunikaci, ač se jednalo o zásadní okolnost, která zůstala neprokázána.

č. 36

5. Nesprávnost ve skutkovém zjištění byla podle obsahu dovolání založena na vadném posouzení správnosti a úplnosti znaleckého posudku společnosti MBL Crash Expert, s. r. o., který vypracoval jednatel této společnosti Ing. J. G. Na jeho podkladě soudy rozhodly o vině obviněné i přesto, že se jedná o důkaz osamocený, který nebyl hodnocen ve vzájemné souvislosti s dalšími důkazy. Zmínila, že znalec závěry o rychlosti motocyklu v okamžiku zahájení brzdění dovodil z výpovědi motocyklisty J. R. v přípravném řízení bez toho, aby provedl vlastní zkoumání nebo se vypořádal dostatečně s tím, jaký rychlostní stupeň měl poškozený v době střetu zařazen, přestože tato skutečnost měla vliv na rychlost motocyklu, když nejistotu ohledně této skutečnosti podporovala i výpověď poškozeného, který ji uváděl v různých variantách. Obviněná též vytkla, že znalec nevzal v úvahu, že policejní orgán místo střetu motocyklu se psem nezajistil a že s motocyklem bylo po dopravní nehodě manipulováno, a vycházel pouze ze stop zanesených do protokolu o dopravní nehodě. Podle obviněné znalecký posudek vychází z chybných skutkových zjištění, nelze jej považovat za věrohodný, protože znalec na místě dopravní nehody nikdy nebyl, neprovedl zaměření komunikace, nezabýval se ani charakteristikou jízdy řidiče motocyklu a jeho manévrovacími schopnostmi a nebyl schopen se vyjádřit k časovému průběhu dopravní nehody, když brzdový systém byl v pořádku a znalec připustil, že neměl dostatek relevantních dat, aby mohl učinit řádnou analýzu nehodového děje motocyklu. Závěry znaleckého posouzení v obviněné vzbuzují rozpaky, neboť v nich nejsou vypořádány všechny nabízející se skutkové verze, jež se ve věci objevily. Obviněná nepovažovala za dostatečné ani další ve věci provedené důkazy, s jejichž hodnocením se nespokojila. Šlo např. o výpověď poškozeného, že při najíždění do zatáčky pes vyskočil z lesíka, ale z protokolu o dopravní nehodě a z příložené dokumentace je zřejmé, že zde žádný lesík není, a že podle něj byla viditelnost v prostoru nehody špatná, navíc nebyla zadokumentována ani konečná poloha motocyklu. Podle obviněné tak soudy neměly, kromě výpovědi poškozeného, jejíž pravdivost zpochybnila, a vadného znaleckého posudku, k dispozici žádné důkazy, které by prokazovaly, že pes běhal po komunikaci. Z těchto důvodů skutková zjištění nebyla řádně objasněna, v čemž shledala existenci extrémního nesouladu, který se promítl i v nedostatecích náležitostí rozhodnutí ve smyslu § 125 odst. 1 tr. ř., když z rozhodnutí není zřejmé, jakými úvahami se soudy při hodnocení důkazů řídily, a proč některé svědecké výpovědi upřednostnily před jinými. Za vadu obviněná považovala i to, že soudy nevyhověly jejím návrhům na provedení dalšího dokazování a toto své rozhodnutí ani dostatečně neodůvodnily.

6. Přes tyto skutkové výhrady obviněná i se zřetelem na soudy učiněná skutková zjištění namítla, že použitá právní kvalifikace nemůže obstát pro nedosta-

tek příčinného vztahu mezi jednáním, jež jí je kladeno za vinu, a vzniklým následkem, tedy proto, že nebyla zachována příčinná souvislost, neboť nemohla předvídat, že řidič terénního motocyklu bez platné technické prohlídky, nedisponující příslušným řidičským oprávněním, se bude na komunikaci chovat tak, že ohrozí osoby a psa nacházející se na krajnici. V takovém jednání nelze spatřovat ani nedbalost nevědomou, když navíc závěr o zavinění musí být v daném řízení dostatečně prokázán. V námitce proti svému zavinění poukázala na to, že nelze přikládat zvláštní důležitost žádnému důkaznímu prostředku, což nebylo v její věci respektováno, protože soudy posuzovaly otázku zavinění pouze na základě znaleckého posudku a nezabývaly se tím, zda její jednání spočívající v tom, že psa nedržela pevně na vodítku, bylo z hlediska způsobení následku příčinou dostatečně významnou. Bylo nutné zkoumat, zda lze dovést konkrétní rozpor jejího jednání s požadavky náležitě péče a předvídatelnosti účinků a následku. Proto se zavinění stává rozhodujícím znakem, kdy soud musí vzít v potaz veškeré relevantní okolnosti případu. Ze závěru soudů, že neměla psa napevno, podle obviněné nevyplývalo, že by mohla předvídat, že pes může vběhnout do vozovky, a to navíc v intenzitě hrubého porušení zákona.

7. S odkazem na judikaturu Ústavního soudu obviněná vytkla, že soudy nevyužily v její věci důsledně principu *ultima ratio*, protože neposuzovaly ve vymezené rovině veškeré okolnosti daného případu, a mylně tak dovodily předvídatelnost způsobeného následku ve formě kolize psa s motocyklem.

8. Vzhledem ke shora zmíněným nedostatkům obviněná závěrem svého dovolání navrhla, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1 tr. ř. napadené usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 28. 7. 2015, sp. zn. 11 To 157/2015, jakož i rozsudek Okresního soudu v Semilech ze dne 13. 4. 2015, sp. zn. 4 T 31/2015, zrušil.

9. Státní zástupkyně činná u Nejvyššího státního zastupitelství v písemném vyjádření k dovolání označila námitky obviněné za totožné s těmi, jež uplatňovala od počátku trestního řízení a s nimiž se soudy obou stupňů v potřebném rozsahu vypořádaly. Námitku obviněné, že se pes v době, kdy motocykl přijížděl, nepohyboval, neboť seděl u její levé nohy, státní zástupkyně nepovažovala za opodstatněnou a uvedla k ní, že obviněná dostatečně nezajistila pohyb psa, který pobíhal bez vodítka v prostoru pozemní komunikace, čímž porušila povinnosti vyplývající z § 60 odst. 11 zákona č. 361/2000 Sb. Zavinění z nedbalosti však kromě míry povinné opatrnosti podle pravidel silničního provozu obsahuje i subjektivní vymezení, jež spočívá v míře opatrnosti, kterou je účastník v konkrétním případě schopen vynaložit, přičemž obě povinnosti, resp. možnost předvídat porušení či ohrožení zájmu, musí být dány současně. V daném případě obviněná věděla, že se pohybuje se psem po úzké komunikaci s provozem, takže volný pohyb psa může vytvořit pro takový provoz potenciální nebezpečí, přičemž tvrzení obviněné o tom, že pes byl vycvičen, je z tohoto pohledu zcela irelevantní,

neboť ohrožujícímu pohybu psa nezabránila. Státní zástupkyně tak shledala, že soud druhého stupně správně dovedl, že byť je zvíře podrobena výcviku, je vždy nutné počítat s určitými nečekanými reakcemi, které mohou mít svůj podnět ve vjemech zvířete člověkem nepostřehnutelných.

č. 36

10. S ohledem na tyto závěry státní zástupkyně shledala meritorní rozhodnutí správným a bez vad, které by bylo potřeba napravit cestou dovolání, a navrhla, aby Nejvyšší soud podané dovolání podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. jako zjevně neopodstatněné odmítl.

11. Na toto vyjádření Nejvyššího státního zastupitelství dovolatelka ve své písemné replice reagovala ve shodě s argumenty uplatněnými v dovolání a zopakovala svůj požadavek, aby Nejvyšší soud jejímu dovolání vyhověl.

III.**Přípustnost dovolání**

12. Nejvyšší soud jako soud dovolací nejprve shledal, že dovolání obviněné je přípustné podle § 265a odst. 1, odst. 2 písm. h) tr. ř., bylo podáno osobou oprávněnou [§ 265d odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. ř.], v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.), a dále zkoumal, zda dovolání bylo uplatněno v souladu se zvolenými dovolacími důvody, neboť napadená rozhodnutí lze podrobit věcnému přezkoumání jen z důvodů vymezených v § 265b tr. ř.

13. Obviněná dovolání podala z důvodů podle § 265b odst. 1 písm. g), l) tr. ř., přičemž podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. lze napadená rozhodnutí přezkoumat tehdy, bylo-li rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr. ř., aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí nebo přestože byl v řízení mu předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 v písmenech a) až k) tr. ř. S ohledem na obsah podaného dovolání a vzhledem k tomu, že odvolací soud napadený rozsudek ve smyslu § 254 odst. 1 tr. ř. přezkoumal, je zřejmé, že obviněná použila uvedený dovolací důvod v jeho druhé alternativě, neboť současně v dovolání uvedla i důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

14. Prostřednictvím dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je možné vytýkat výlučně vady právní, které vyplývají buď z nesprávného právního posouzení skutku, anebo z jiného nesprávného hmotněprávního posouzení, tedy to, že skutek, jak byl soudem zjištěn, byl nesprávně právně kvalifikován jako trestný čin, ačkoli o trestný čin nejde nebo jde o jiný trestný čin, než kterým byl obviněný uznán vinným. Tento dovolací důvod se týká nesprávné aplikace zákonných znaků skutkové podstaty trestného činu na zjištěný skutkový stav, jímž je dovolací soud vázán, popřípadě nesprávné aplikace jiných norem hmotného práva (např. předpisů občanského práva, obchodního práva).

15. Pro naplnění uvedeného dovolacího důvodu zásadně nestačí pouhý formální poukaz na příslušné ustanovení obsahující některý z dovolacích důvodů, aniž by byly řádně vymezeny hmotněprávní vady v napadených rozhodnutích spatřované, což znamená, že dovolací důvod musí být v dovolání skutečně obsahově tvrzen a odůvodněn konkrétními vadami, které jsou dovolatelem spatřovány v právním posouzení skutku, jenž je vymezen v napadeném rozhodnutí, a teprve v návaznosti na takové tvrzené a odůvodněné hmotněprávní pochybení lze vytýkat i nesprávná skutková zjištění (srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 1. 9. 2004, sp. zn. II. ÚS 279/03).

16. Vzhledem k tomu, že dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení, není Nejvyšší soud v dovolacím řízení ve vztahu k tomuto tvrzenému dovolacímu důvodu oprávněn přezkoumávat správnost postupu při hodnocení důkazů soudy obou stupňů, protože jde o činnost, která spočívá v aplikaci procesních, a nikoliv hmotněprávních ustanovení. Je povinen vycházet ze skutkových zjištění, jež podle výsledků provedeného dokazování učinily soudy nižších stupňů, a teprve v návaznosti na zjištěný skutkový stav hodnotit hmotněprávní posouzení skutku. Takové vady, které nemají právní povahu, ale spočívají v nedostacích ve skutkových zjištěních, nelze v rámci dovolání vytýkat prostřednictvím žádného důvodu podle § 265b tr. ř. (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 4. 2002, sp. zn. 3 Tdo 68/2002). Správnost právních otázek ve smyslu uvedeného dovolacího důvodu Nejvyšší soud posuzuje na podkladě skutkového stavu zjištěného soudy prvního, příp. druhého stupně, přičemž jimi učiněná skutková zjištění zásadně nemůže změnit, a to jak na základě případného doplnění dokazování, tak ani v závislosti na jiném hodnocení v předcházejícím řízení provedených důkazů (srov. náleží Ústavního soudu ze dne 8. 7. 2003, sp. zn. IV. ÚS 564/02, či usnesení Ústavního soudu ze dne 30. 10. 2003, sp. zn. III. ÚS 282/03, aj.).

17. Výjimkou z tohoto pravidla je pouze zjištění extrémního nesouladu mezi skutkovými zjištěními a právním posouzením věci, pokud jej obviněný vytkne. Jednalo by se o něj, kdyby byly zjištěny a prokázány takové vady a nedostatky, které by svědčily o zásadním zjevném nerespektování zásad a pravidel, podle nichž mají být uvedené postupy realizovány. Jen v takovém případě by mohlo dojít k průlomům uvedených kritérií vymezujících dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. (srov. náleží Ústavního soudu ze dne 20. 9. 2006, sp. zn. I. ÚS 553/05, a usnesení Ústavního soudu ze dne 3. 2. 2005, sp. zn. III. ÚS 578/04), což však může nastat tehdy, když je takový extrémní nesoulad v dovolání namítnut a objektivně Nejvyšším soudem zjištěn, což se však v přezkoumávané věci nestalo.

IV. Důvodnost dovolání

č. 36

18. Se zřetelem na takto vymezené důvody dovolání obviněná dostála podmínkám dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. výhradami, jimiž brojila proti tomu, že u ní nebylo možné shledávat potřebnou míru opatrnosti, a tudíž nenese za vznik dopravní nehody žádnou odpovědnost, a jejichž prostřednictvím tvrdila, že mezi jejím jednáním a vzniklým následkem nebyla zachována příčinná souvislost. Tyto námitky, jež mají právní povahu, mohl Nejvyšší soud podrobit meritornímu přezkumu, protože obviněná jimi vytýkala právní vady na podkladě skutku zjištěného soudy a uvedeného ve výroku rozsudku.

19. Na podkladě zjištěných skutkových okolností, jak jsou ve výroku rozsudku zaznamenány a v jeho odůvodnění rozvedeny, Nejvyšší soud posuzoval důvodnost námitek obviněné uplatněných relevantně s dovolacím důvodem podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., jimiž brojila proti zavinění z nedbalosti a příčinné souvislosti mezi jejím jednáním a vzniklým následkem i proti použití přísnější právní kvalifikace v podobě porušení důležité povinnosti.

20. Podle soudu prvního stupně se obviněná činu, jenž jí je kladen za vinu, dopustila tím, že na pozemní komunikaci neměla při venčení svého psa uvázaného na vodítku a ponechala ho tzv. na volno, proto vběhl příjíždějícímu motocyklistovi J. R. z pravé strany do jízdní dráhy, kde se s ním střetl, a v důsledku toho motocyklista padl na vozovku a utrpěl těžké zranění. V tomto jejím činu soudy shledaly naplnění znaků skutkové podstaty přečinu těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 147 odst. 1, 2 tr. zákoníku. Naplnění uvedené skutkové podstaty soud prvního stupně spatřoval v tom, že i když si byla obviněná vědoma, jak sama uvedla, příjíždějícího vozidla, nezajistila svého psa a nechala jej volně pobíhat, v důsledku čehož došlo nejméně 1,2 m od pravého kraje vozovky v jejím prostoru ke střetu s projíždějícím motocyklem. Za důvod tohoto střetu a následného těžkého zranění poškozeného soud považoval zásadně to, že obviněná porušila povinnost plynoucí z § 60 odst. 11 zákona č. 361/2000 Sb., podle něhož měla psa vzít na vodítko, nebo ho alespoň podržet za obojek nebo vzít např. do náruče. Protože tuto povinnost nesplnila a psa nezajistila, došlo ke vzniku těžkého zranění, které bylo důsledkem porušení důležité povinnosti plynoucí z § 147 odst. 2 tr. zákoníku. Po subjektivní stránce čin obviněné posoudil jako spáchaný v nevědomé nedbalosti podle § 16 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku. (srov. stranu 4 rozsudku soudu prvního stupně). Odvolací soud, jenž se s těmito závěry soudu prvního stupně ztotožnil, ve vztahu k porušení důležité povinnosti (viz strana 4 přezkoumávaného usnesení) dodal, že vedle povinnosti plynoucí z § 60 odst. 11 zákona č. 361/2000 Sb. obviněná tím, že nezajistila svého psa na pozemní komunikaci, nesplnila ani obecnou povinnost vyplývající z § 2900 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Ve způsobu jízdy poškozeného mo-

tocyklisty odvolací soud nezjistil na základě výsledků provedeného dokazování nic, co by se z jeho strany bezprostředně podílelo na vzniku této nehody, neboť ani jeho řídičská nezkušenost, ani to, že neměl řídičský průkaz, se konkrétně do nehodového děje nepromítlo.

21. Nejvyšší soud k námitkám obviněné směřujícím proti nesprávné právní kvalifikaci považuje za nutné uvést, že přečinu těžkého ublížení na zdraví podle § 147 odst. 1, 2 tr. zákoníku se dopustí ten, kdo jinému z nedbalosti způsobí těžkou újmu na zdraví proto, že porušil důležitou povinnost vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona. Z uvedených více alternativ okolností podmiňujících použití vyšší trestní sazby podle § 147 odst. 2 tr. zákoníku soudy shledaly, že obviněná ji naplnila tím, že porušila důležitou povinnost uloženou jí podle zákona.

22. K uvedeným závěrům soudů obou stupňů Nejvyšší soud ve smyslu relevantně uplatněných námitek nejprve k výhradám obviněné proti subjektivní stránce dodává, že z nedbalosti je trestný čin podle § 16 odst. 1 tr. zákoníku spáchán, jestliže pachatel a) věděl, že může způsobem v tomto zákoně uvedeným porušit nebo ohrozit zájem chráněný tímto zákonem, ale bez přiměřených důvodů spolehal, že takové porušení nebo ohrožení nepůsobí, nebo b) nevěděl, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, ač o tom vzhledem k okolnostem a k svým osobním poměrům vědět měl a mohl. Zavinění z nedbalosti není vyloučeno spoluzaviněním jiných osob.

23. Okolnost, zda byl, nebo nebyl zachován určitý předpis vydaný k vyloučení následku uvedeného ve zvláštní části trestního zákona, podle zásady vyslovené přímo v § 16 tr. zákoníku, není sama o sobě pro posouzení otázky odpovědnosti pachatele za následek rozhodná. Podstatným je, zda pachatel věděl nebo vědět mohl a měl, že porušením některého předpisu bude jednat za takových okolností, že tím může způsobit následek uvedený ve zvláštní části trestního zákoníku. O zavinění z nedbalosti může jít pouze tehdy, pokud povinnost a možnost předvídat porušení nebo ohrožení zájmu chráněného trestním zákonem jsou dány současně (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 9. 2001, sp. zn. 3 Tz 182/2001, uveřejněné pod č. 43/2002 Sb. rozh. tr.).

24. Podle § 16 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku jde o nevědomou nedbalost, jestliže pachatel nevěděl, že svým jednáním může následek (porušení nebo ohrožení zájmu chráněného trestním zákoníkem) způsobit, ač o tom vzhledem k okolnostem a k svým osobním poměrům vědět měl a mohl. Při nevědomé nedbalosti se vychází z možnosti znalosti, která se zkoumá na základě objektivních okolností spojených se skutkem a subjektivních dispozic konkrétního pachatele, neboť trestní zákoník zakládá odpovědnost za trestné činy spáchané z nevědomé nedbalosti na povinnosti, ale současně i možnosti předvídat způsobení poruchy nebo ohrožení zájmu chráněného trestním zákoníkem. S tím souvisí i zachovávaní potřebné míry opatrnosti pachatelem. Míra opatrnosti je dána spojením ob-

č. 36

jektivního a subjektivního hlediska při předvídání způsobení poruchy nebo ohrožení zájmu chráněného trestním zákoníkem, neboť jedině spojení obou těchto hledisek při posuzování trestní odpovědnosti za trestný čin z nedbalosti odpovídá zásadě odpovědnosti za zavinění v trestním právu. Rozsah náležité opatrnosti ve smyslu objektivního hlediska je třeba zpravidla zkoumat na podkladě zvláštních právních předpisů (srov. předpisy o bezpečnosti práce, předpisy o pravidlech silničního provozu apod.). Povinnost předvídat možnost způsobení poruchy nebo ohrožení zájmu chráněného trestním zákoníkem ve smyslu § 16 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku v souvislosti se silniční dopravou vyplývá ze zákona č. 361/2000 Sb. K trestní odpovědnosti však musí být splněno i subjektivní kritérium nedbalosti. Subjektivní vymezení míry opatrnosti vyžaduje, aby mimo míru povinné opatrnosti (objektivní kritérium) bylo vzato v úvahu i subjektivní vymezení, které spočívá v míře opatrnosti, kterou je schopen vynaložit pachatel v konkrétním případě. Proto o zavinění z nevědomé nedbalosti podle § 16 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku [ale i vědomé nedbalosti podle § 16 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku] jde jen tehdy, jestliže povinnost a možnost předvídat porušení nebo ohrožení zájmu chráněného trestním zákoníkem jsou dány současně (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. 3. 1986, sp. zn. 4 Tz 9/86, uveřejněné pod č. 6/1988 Sb. rozh. tr.). Při posuzování subjektivní míry opatrnosti je třeba zvažovat jednak vlastnosti, zkušenosti, znalosti a okamžitý stav pachatele (vzdělání, kvalifikace, obecné i speciální zkušenosti, inteligence, postavení v zaměstnání apod.) a jednak okolnosti konkrétního případu, ať už existují nezávisle na pachateli, nebo jsou jím vyvolané (srov. ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 237).

25. Mezi porušením potřebné míry opatrnosti a následkem musí být příčinná souvislost. Základním předpokladem trestní odpovědnosti je bezpečně zjištění příčinného působení jednání obviněného na trestním zákoníkem chráněné společenské vztahy a toho, zda toto jednání nese všechny znaky zavinění ve smyslu § 16 tr. zákoníku (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 15. 5. 1963, sp. zn. Tzv 8/63, uveřejněné pod č. 46/1963 Sb. rozh. tr.). Zavinění musí zahrnovat všechny znaky charakterizující objektivní stránku trestného činu, tedy i příčinný vztah mezi jednáním pachatele a následkem trestného činu (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 13. 1. 1981, sp. zn. 5 Tz 66/1980, uveřejněné pod č. 21/1981 Sb. rozh. tr.). Při nedbalosti je třeba, aby si pachatel alespoň měl a mohl představit, že se takto příčinný vztah může rozvinout. Pro pachatele nepředvídatelný příčinný průběh není tedy v zavinění obsažen a pachatel neodpovídá za následek, který takto vzejde (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 18. 11. 1980, sp. zn. 2 Tz 10/80, uveřejněné pod č. 20/1981 Sb. rozh. tr., a rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 22. 5. 1968, sp. zn. 4 Tz 26/68, uveřejněné pod č. 50/1968 Sb. rozh. tr.). Určitá skutečnost (okolnost) neztrácí svůj charakter příčiny jen proto, že mimo ni byl následek způsoben ještě dalšími příčinami (okolnostmi, podmínkami). To zname-

ná, že příčinná souvislost mezi jednáním pachatele a následkem se nepřerušuje, jestliže k jednání pachatele přistoupí i další skutečnost, jež spolupůsobí ke vzniku následku, ovšem za předpokladu, že jednání pachatele zůstává takovou skutečností, bez níž by k následku nebylo došlo (srov. rozsudek bývalého Nejvyššího soudu SSR ze dne 28. 11. 1974, sp. zn. 125/74, uveřejněný pod č. 37/1975 Sb. rozh. tr.). Jednání pachatele má proto povahu příčiny i tehdy, když kromě něj vedlo k následku i jednání další osoby.

č. 36

26. V projednávané trestní věci míra potřebné opatrnosti u obviněné plynula z toho, že byla majitelkou psa, jehož venčila na pozemní komunikaci, aniž by nad ním měla vládu a mohla ovlivňovat jeho chování, jak stanoví § 60 odst. 11 zákona č. 361/2000 Sb., podle něhož vlastník nebo držitel domácích zvířat je povinen zabránit pobíhání těchto zvířat po pozemní komunikaci (srov. § 2 zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů). Uvedená povinnost byla do zákona č. 361/2000 Sb. doplněna s účinností od 1. 7. 2006 na základě zákona č. 411/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 247/2000 Sb., o získávání a zdokonalování odborné způsobilosti k řízení motorových vozidel a o změnách některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, proto, aby byla posílena bezpečnost silničního provozu. Uvedené ustanovení vymezuje povinnost vlastníků a držitelů domácích zvířat zabránit jimi chovaným zvířatům v pobíhání po pozemních komunikacích. Tato povinnost se týká všech chovaných zvířat, tedy i psů, a to ve vztahu k jakémukoliv pobíhání po pozemní komunikaci, což je zásadně v zájmu bezpečnosti provozu. Za volné pobíhání se považuje každá situace, kdy domácí zvíře není zcela pod kontrolou osoby, která zvíře vede, a jeho zákaz se vztahuje na všechny typy pozemních komunikací. Tento názor je v souladu i s odbornou literaturou. Za volné pobíhání domácích zvířat – v daném případě psa – po pozemní komunikaci se z pohledu bezpečnosti provozu považuje každá situace, kdy domácí zvíře není na vodítku, tj. není fyzicky spojeno s osobou, která zvíře vede. Vlastník nebo držitel zvířete pak odpovídá za následky, které mohou v důsledku volného pobíhání zvířete v silničním provozu nastat (srov. např. KUČEROVÁ, H. Zákon o silničním provozu s komentářem a judikaturou a předpisy souvisejícími na CD. Praha: Leges, 2008, s. 259, 260).

27. V posuzované věci obviněná jako chovatelka a majitelka předmětného psa byla účastnicí silničního provozu, neboť podle § 2 písm. a), j) zákona č. 361/2000 Sb. je účastníkem provozu na pozemních komunikacích každý, kdo se přímým způsobem účastní provozu na pozemních komunikacích, přičemž je jím i chodec, který vede psa, pohybující se s tímto psem na pozemní komunikaci. S ohledem na § 60 odst. 11 zákona č. 361/2000 Sb. byla povinna zajistit, aby se její pes na vozovce volně nepohyboval, tzn. byla povinna ho mít na vodítku nebo

jinak připoutaného k sobě, aby byla schopna jeho chování ovládat. Obviněná navíc jako účastník provozu na pozemní komunikaci měla respektovat povinnosti vyplývající z § 4 zákona č. 361/2000 Sb. upravující povinnosti účastníka provozu na pozemních komunikacích, mezi nimi zejména [podle písm. a)] chovat se ohleduplně a ukázněně, aby svým jednáním neohrožovala život, zdraví nebo majetek jiných osob.

č. 36

28. Tyto povinnosti obviněná nesplnila, nerespektovala je a svého psa nechala bez vodítka volně pobíhat, ač jako zkušená chovatelka, jak sama ve své výpovědi předkládala, byla o těchto povinnostech zpravena a měla vědomost o tom, že na pozemní komunikaci musí z hlediska bezpečnosti provozu dbát na to, aby se pes volně nepohyboval a nezpůsobil situaci, při níž dojde ke škodám na majetku nebo na zdraví osob. K tomu, aby takový následek nenastal, byla obviněná povinna mít psa fyzicky ve své moci (na vodítku, držet za obojek, v náručí apod.) tak, aby v každém případě mohla jeho ovládním čelit, resp. odvrátit nebezpečí, které by pes mohl způsobit. Protože obviněná nerespektovala tyto povinnosti, ze subjektivního i objektivního hlediska nezachovala potřebnou míru opatrnosti, čímž zapříčinila, že její volně se pohybující pes v prostoru pozemní komunikace způsobil střet s motocyklistou, který v důsledku tohoto s motocyklem upadl a způsobil si těžké zranění.

29. Uvedená situace svědčí o tom, že činem obviněné byly naplněny znaky charakterizující nevědomou nedbalost podle § 16 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku; nebylo rozhodné, zda se jednalo o cvičeného psa, jenž je obvykle poslušný povelům pachatelky, protože uvedená zákonná povinnost se týká všech domácích zvířat bez výjimek. Jestliže obviněná uvedenou zákonnou povinnost mít na pozemní komunikaci psa pod svým plným vlivem, třeba na vodítku, nerespektovala a toto její porušení vedlo k následku, jenž nastal, nese za něj trestní odpovědnost, neboť došlo ke škodlivému následku, zde konkrétně v podobě těžké újmy na zdraví (srov. § 122 odst. 2 tr. zákoníku), a tudíž k porušení zájmu chráněného trestním zákonem.

30. K námitce obviněné, že její jednání nebylo v příčinné souvislosti se vzniklým následkem, se již správně vyjádřil v napadeném rozhodnutí odvolací soud (viz stranu 4 odůvodnění jeho usnesení) a v souladu s ním lze doplnit, že následek, jenž u poškozeného motocyklisty nastal, je v příčinné souvislosti s porušením uvedené povinnosti obviněné. Tato příčinná souvislost nebyla přerušena žádnou jinou skutečností, a to ani nezkušeností motocyklisty, neboť jedinou příčinou vzniklého následku bylo neopatrné a neodpovědné chování obviněné vycházející z porušení shora rozvedené zákonné povinnosti. V tomto projednávaném případě je proto splněn i požadavek trestněprávního relevantního příčinného vztahu, neboť obviněná svým protiprávním jednáním naplnila znaky trestného činu a následek důležitý z hlediska skutkové podstaty tohoto trestného činu skutečně způsobila, protože porušení citované povinnosti zde bylo zásadní příčinou

vzniku protiprávního následku (resp. účinku). Jednání poškozeného, který řídil motocykl na pozemní komunikaci bez patřičného řidičského oprávnění a bez provedené technické kontroly, je sice porušením předpisů správního práva, avšak s ohledem na průběh nehodového děje tato okolnost podle zjištěných skutkových okolností nevedla k vlastnímu vzniku a průběhu dopravní nehody, resp. ke kolizi se psem, a ani nebyla způsobitelná přerušit v jednání obviněné zjištěnou příčinnou souvislost se vzniklým následkem. Pokud by se k ní zejména nezkušenost řidiče (což je úvaha jen v obecné rovině, protože takové skutkové zjištění učiněno nebylo) spolupodílela na následku, ani tehdy by k přerušení příčinné souvislosti mezi zaviněným jednáním obviněné a vzniklým následkem s ohledem na shora vyjádřená pravidla nevedlo (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2012, sp. zn. 6 Tdo 1146/2012).

č. 36

31. Ze všech těchto důvodů soudy správně dovodily, že obviněná naplnila znaky základní skutkové podstaty přečinu těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 147 odst. 1 tr. zákoníku.

32. K námitce obviněné, že neměla být uznána vinnou okolností podmiňující vyšší trestní sazbu, že porušila důležitou povinnost uloženou jí podle zákona ve smyslu kvalifikované skutkové podstaty podle § 147 odst. 2 tr. zákoníku, je třeba uvést, že soudy, jak je shora zmíněno, shledaly tento kvalifikační znak naplněným jednak s ohledem na vzniklý závažný následek, k němuž došlo porušením zákonné povinnosti podle § 60 odst. 11 zákona č. 361/2000 Sb., jednak i proto, jak zdůraznil též odvolací soud, že obviněná nesplnila ani svou obecnou prevenční povinnost vyplývající z § 2900 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

33. Nejvyšší soud, jenž se zásadně s těmito závěry ztotožnil, považuje za nutné dodat, že obviněná, jak soudy správně shledaly, porušila důležitou povinnost uloženou jí podle zákona. Za ni se obecně považuje porušení některé z mnoha možných důležitých povinností, které mají vztah k ochraně zdraví lidí. Zákon důležitou povinnost konkrétně nevymezuje. Vyjmenovat všechny povinnosti účastníků silničního provozu (zejména řidičů), které mohou být důležitými, není možné, poněvadž vždy závisí na okolnostech toho konkrétního případu, zda je porušení zjištěné povinnosti v daném případě porušením důležité povinnosti např. podle § 147 odst. 2 tr. zákoníku. Je proto ponecháno na soudu, aby v každém jednotlivém případě po zhodnocení všech okolností uvážil, zda povinnost, kterou pachatel porušil svým trestním jednáním, je porušením důležité povinnosti, s tím, že za porušení takové povinnosti nelze považovat každé porušení, ale jen takové, jejíž porušení má za dané situace zpravidla za následek nebezpečí pro lidský život nebo zdraví, a kterým tedy může snadno dojít k takovému následku (rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 28. 7. 1963, sp. zn. 1 Tz 36/63, uveřejněné pod č. 11/1964 Sb. rozh. tr., nebo ze dne 27. 6. 1975, sp. zn. Tpjf 20/75, uveřejněné pod č. 38/1975 Sb. rozh. tr., a ze dne 20. 5. 1958, sp. zn. 1 Tz 86/58, uveřejněné pod č. 67/1958 Sb. rozh. tr.).

č. 36

34. Z uvedeného je zřejmé, že rozhodujícím kritériem při posuzování, zda jde o důležitou povinnost, je zvážení toho, jaký následek z porušení konkrétní povinnosti plyne. Takové porušení důležité povinnosti při provozu na silnicích je obvykle spatřováno v porušení povinnosti řidiče motorového vozidla, které se zřetelem na sílu, rychlost a hmotnost motorových vozidel může mít za následek vážnou dopravní nehodu a které podle všeobecné zkušenosti takový následek skutečně často mívá (srov. přiměřeně rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 14. 9. 1971, sp. zn. 2 Tz 85/71, uveřejněné pod č. 33/1972 Sb. rozh. tr.). Za porušení důležité povinnosti však soudní praxe považuje i porušení pravidel silničního provozu jiných účastníků provozu na pozemních komunikacích, způsobí-li jejich vážným porušením těžký následek, jako je tomu např. u cyklistů za situace, že uskuteční jízdu na jízdním kole tak, že současně poruší jak základní povinnosti účastníka provozu na pozemních komunikacích požitými alkoholickými nápoji, což mu neumožňuje počínat si ohleduplně a ukázněně ve smyslu § 4 písm. a) zákona č. 361/2000 Sb., tak i specifické povinnosti cyklisty stanovené v § 57 a § 58 citovaného zákona a upravující chování cyklisty, technický stav jízdního kola a způsob jízdy, pak za těchto okolností není vyloučeno pokládat porušení těchto povinností za takové jednání, s nímž je zpravidla spojeno zvýšení nebezpečí pro lidský život nebo zdraví, a učinit tak závěr, že jde o porušení důležité povinnosti uložené mu podle zákona (srov. č. 36/1984 Sb. rozh. tr., rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 27. 1. 2010, sp. zn. 4 Tz 106/2009, uveřejněné pod č. 9/2011-I. Sb. rozh. tr.). V těchto případech je rozhodné, že důsledkem porušení zákonné povinnosti je takový následek, jenž vede i u jiného účastníka silničního provozu k následku spočívajícímu v ohrožení zdraví či životů lidí.

35. Srovnatelné s těmito případy je i volně se pohybující zvíře na pozemní komunikaci, které vytváří nebezpečné překážky zejména v důsledku jeho nepředvídatelnosti a nevyzpytatelnosti, které bývají osudovými zejména pro jednostopá vozidla. Tak tomu bylo i v posuzovaném případě, protože chovatelka svým neodpovědným jednáním umožnila, aby její pes volně pobíhal na úzké pozemní komunikaci, a to i přesto, že viděla, že po ní jede jednostopé vozidlo, a v důsledku toho došlo ke střetu, při němž motocyklista utrpěl vážné zranění.

36. Nejvyšší soud si je vědom, že v případě kolize motorového vozidla se zvířetem na pozemní komunikaci se samotné zvíře nevyznačuje silou a rychlostí, jako je tomu například u motorových vozidel anebo u podnapilého cyklisty, jenž nedodrží základní i obecná pravidla jízdy na kole. V té souvislosti lze jen pro srovnání připomenout též tragické důsledky střetů motorových vozidel s lesní zvěří, které obvykle vedou k tragickým nehodám. U psů volně se pohybujících na pozemních komunikacích dochází k nebezpečným střetům zejména s jednostopými vozidly, jejichž menší stabilita bývá při kontaktu se zvířetem obvykle důvodem vážných nehod, tedy jde o případy s uvedenými jinými okolnostmi srovnatelnými. O tom svědčí mimo jiné i to, že právě vznik častých závažných nehod způsobených pře-

devším pobíhajícími psy na pozemní komunikaci vedl zákonodárce k tomu, že s účinností od 1. 7. 2006 do zákona č. 361/2000 Sb. novelou č. 411/2005 Sb. (úplné znění viz shora) doplnil § 60 odst. 11, jímž chovatelům zvířat uložil povinnost zajistit, aby se tato zvířata na pozemní komunikaci volně nepohybovala.

37. K tomu je však třeba zdůraznit, že takovým nebezpečným střetům s volně se pohybujícími zvířaty na pozemních komunikacích a z nich plynoucím těžkým následkům na zdraví či životech lidí nezamezuje jen speciální povinnost zakotvená v § 60 odst. 11 zákona č. 361/2000 Sb., upravující pravidla pro chovatele, vlastníky či jiné osoby pečující o psy, jestliže se pohybují na pozemních komunikacích, ale rovněž obecně vymezená prevenční povinnost podle § 2900 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále „o. z.“), podle níž, vyžadují-li to okolnosti případu nebo zvyklosti soukromého života, je každý povinen počínat si při svém konání tak, aby nedošlo k nedůvodné újmě na svobodě, životě, zdraví nebo vlastnictví jiného. Tato prevenční povinnost má subsidiární povahu ve vztahu ke konkrétně v této věci zjištěné povinnosti podle § 60 odst. 11 zákona č. 361/2000 Sb. Podle tohoto ustanovení o prevenční povinnosti se přitom posuzuje i odpovědnost chovatele za škodu způsobenou domácím zvířetem, a to z hlediska potřebného dozoru nad chovaným zvířetem, neboť jeho majitel je povinen učinit potřebná opatření k tomu, aby zvíře nemohlo způsobit škodu; forma opatření přitom záleží na okolnostech konkrétního případu (srov. přiměřeně rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 4. 2004, sp. zn. 25 Cdo 972/2003). Uvedené vyplývá zásadně z toho, že základní povinností vlastníka chovaného zvířete, v daném případě psa, je zajistit jeho pohyb takovým způsobem, aby byla zabezpečena ochrana okolí, zejména života jiných osob, a chovatel je povinen předcházet možnému vzniku škod, jež je zvíře schopno ve svém okolí způsobit, a pokud není na takovou možnou situaci připraven tak, aby ji zvládl, porušuje tím svou prevenční povinnost už tím, že se zvíře pohybuje v místech, kde ke škodě na životě, zdraví a majetku může dojít (srov. například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. 6. 2008, sp. zn. 25 Cdo 3117/2006, uveřejněný pod č. 66/2009 Sb. rozh. obč., či usnesení ze dne 24. 2. 2010, sp. zn. 25 Cdo 5030/2007, a další).

38. Tato povinnost je vymezena v obecné rovině, tzn., že ji lze uplatňovat zásadně tehdy, dojde-li k porušení povinností chovatele nebo vlastníka zvířete jinde než na pozemní komunikaci. Jestliže se však vlastník či chovatel chová způsobem odporujícím konkrétním jiným ustanovením zákona, je primárním porušením jeho povinností tato jiná konkrétní zákonná povinnost, v daném případě jde o § 60 odst. 11 zákona č. 361/2000 Sb. Tím se však nevytrácí ani nezaniká zmíněná obecná prevenční povinnost podle § 2900 o. z. Proto v případě, když vlastník nebo chovatel zvířete neučiní všechna potřebná opatření k tomu, aby zamezil vzniku těžkých následků, k nimž dojde tím, že zvíře tyto následky způsobilo, odpovídá za vzniklou škodu, a to tím spíše, dojde-li k této události na pozemní komunikaci, kde vlastník nebo chovatel tohoto zvířete nezabránil tomu, aby toto

č. 36

č. 36

zvíře nepobíhalo po pozemní komunikaci. Vedle sebe mohou stát obecná prevenční povinnost vyplývající z § 2900 o. z., ale i další výslovně stanovená zákonná povinnost ve vztahu k pohybu těchto zvířat na pozemních komunikacích, neboť tam platí speciální § 60 odst. 11 zákona č. 361/2000 Sb. Právě jejím stanovením se má zamezit možnosti střetu těchto zvířat s jinými účastníky silničního provozu, a tím poškození zdraví či ztráty lidského života, což jsou obvykle následky, které v dané souvislosti na pozemních komunikacích nastávají.

39. Proto je povinností vlastníků (chovatelů, jiných osob, které zvířata vedou na pozemní komunikaci), aby tato zvířata plně ovládali, a zamezili tak na pozemních komunikacích vážným střetům s jinými účastníky, psy nevyjímaje, neboť i pes se může projevat neočekávaně, nepředvídatelně a nepřiměřeně bez ohledu na povely, které mu majitel dává. Vzhledem k možným vážným důsledkům zákon chrání účastníky silničního provozu pohybující se na pozemních komunikacích před takovými neočekávanými kolizemi tím, že vlastníkům nebo chovatelům psů či jiných zvířat ukládá povinnost je opatřovat tak, aby se na pozemní komunikaci nemohla volně pohybovat, a tím takové nežádané následky vyvolat. Proto je i případ, kdy dojde k takové kolizi v důsledku toho, že vlastník nebo chovatel zanedbal svoji povinnost, čímž vznikne z hlediska trestního práva závažný následek, nutné považovat za okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby ve smyslu § 147 odst. 2 tr. zákoníku (k tomu přiměřeně srov. též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 2. 2006, sp. zn. 5 Tdo 114/2006).

40. V projednávané trestní věci je však třeba přihlídnout kromě výše uvedeného i k tomu, že obviněná věděla o tom, že se na pozemní komunikaci pohybuje jednostopé vozidlo, za situace, kdy sama byla chodcem [podle § 2 písm. a), j) zákona č. 361/2000 Sb.], a tudíž účastnicí provozu na pozemní komunikaci, a tím, že svého psa shora popsáním způsobem nechala volně pobíhat, porušila i základní povinnosti účastníka provozu na pozemních komunikacích plynoucí z § 4 písm. a) zákona č. 361/2000 Sb., neboť jako chodec na pozemní komunikaci byla povinna chovat se ohleduplně a ukázněně, aby svým jednáním neohrožovala život, zdraví nebo majetek jiných osob. Obviněná se uvedeným nezodpovědným způsobem chovala na pozemní komunikaci, úzké místní silnici, na níž nechala svého psa pobíhat. Třebaže viděla přijíždět motocykl, svého psa nezajistila způsobem, aby zabránila střetu s motocyklem, ale naopak psa ponechala bez svého vlivu na jeho další chování, čímž jej zcela ztratila ze své moci a pro motocyklistu vytvořila nepředvídatelnou situaci, když jeho prostor pro manévrovací reakci byl velmi omezený. Podstatnou roli zde sehrála i okolnost, že pes jako zvíře se řídí svými pudy a reaguje zcela spontánně, bez možnosti jeho chování jakkoliv předem předvídat. Právě tato nevyzpytatelnost a pudová impulzivnost zvířete byla významnou okolností vedoucí k tomu, že při střetu s jiným účastníkem provozu na pozemních komunikacích, jenž nebyl schopen odhadnout reakce zvířete jako náhlé překážky, došlo ke vzniku těžkého zranění.

41. Na základě těchto důvodů Nejvyšší soud shledal právní posouzení činu obviněné jako přečinu těžkého ublížení z nedbalosti podle § 147 odst. 1, 2 tr. zákoníku správným.

42. Za důvodnou s přihlédnutím ke všem shora rozvedeným závěrům není možné považovat námitku obviněné, kterou se domáhala uplatnění zásady *ultima ratio*, když z výše uvedeného je zřejmé, že svým jednáním naplnila znaky nejen základní skutkové podstaty uvedeného činu podle § 147 odst. 1 tr. zákoníku, ale byla v jejím případě naplněna i okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby podle odstavce 2 tohoto ustanovení, což je okolnost podstatně zvyšující škodlivost jejího činu pro společnost. V takovém případě nejsou splněny zákonné předpoklady pro uplatnění zásady *ultima ratio* ve smyslu § 12 odst. 2 tr. zákoníku a není možné v souladu s ním využít ani princip subsidiarity trestní represe, založené na tom, že trestní právo má místo pouze tam, kde jiné prostředky z hlediska ochrany práv fyzických a právnických osob jsou nedostatečné, neúčinné nebo nevhodné (srov. stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu schválené dne 30. 1. 2013, sp. zn. Tpjn 301/2012, uveřejněné pod č. 26/2013 Sb. rozh. tr.).

43. V posuzované věci bylo již shora velmi podrobně rozvedeno, z jakých důvodů je dána trestní odpovědnost obviněné, a lze již proto jen shrnout, že k následku v podobě těžké újmy na zdraví (§ 122 odst. 2 tr. zákoníku) došlo v důsledku porušení důležité, zákonem stanovené povinnosti obviněné [§ 60 odst. 11 a § 2 písm. a), j) zákona č. 361/2000 Sb.], a proto, byť uvedený střet přivodil i smrt obviněnou chovaného psa, což pro ni byla jistě nepříjemná ztráta, nemůže s ohledem na těžkou újmu na zdraví, již poškozený utrpěl, a na povahu zákonných ustanovení, která poškozená nerespektovala, jít o případ, s nímž v krajních případech § 12 odst. 2 tr. zákoníku počítá. Pro stručnost lze rovněž odkázat na odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně, který se touto okolností podrobně zabýval (srov. strany 4 a 5 jeho rozsudku).

44. Nejvyšší soud ze všech důvodů, jež shora rozvedl, dospěl k závěru, že soudu obou stupňů posoudily skutečnosti významné z hlediska jimi použité právní kvalifikace v souladu se zákonem. Protože tato zjištění mohl učinit na základě napadených rozhodnutí a příslušného spisu, z nichž je patrné, že napadená rozhodnutí ani jim předcházející řízení netrpí vytýkanými vadami, dovolání obviněné jako zjevně neopodstatněné podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl.

Č. 37

Č. 37

Těžké ublížení na zdraví z nedbalosti, Porušení důležité povinnosti, Příčinný vztah

§ 147 odst. 1, 2 tr. zákoníku

Znaky přečinu těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 147 odst. 1, 2 tr. zákoníku může vykazovat i jednání pachatele, který prodal poškozenému pyrotechnický výrobek – petardu, patřící do kategorie 3 zábavní pyrotechniky, aniž by v rozporu s § 14 odst. 1 písm. c) zákona č. 156/2000 Sb., o ověřování střelných zbraní a střeliva, účinným v době činu,¹⁾ zjistil, zda poškozený dosáhl zákonem stanoveného věku, ačkoliv pachateli muselo být na pohled zřejmé, že věk poškozeného je pod stanovenou hranicí, pokud petarda následně při neopatrné manipulaci poškozeného v jeho rukou explodovala a on utrpěl zranění mající povahu těžké újmy na zdraví.

Třebaže v takovém případě vedly k újmě na zdraví poškozeného minimálně dvě na sebe navazující okolnosti – protiprávní prodej pyrotechnického výrobku pachatelem a nesprávná manipulace poškozeného s tímto výrobkem, pachatele jako prodejce to z hlediska zásady gradace příčinné souvislosti nezbavuje trestní odpovědnosti. Prodej pyrotechnického výrobku v rozporu s právními předpisy lze totiž za uvedené situace považovat za příčinu dostatečně významnou k tomu, aby poškozenému způsobila následek (účinek) v podobě těžké újmy na zdraví. Nesprávná následná manipulace poškozeného se zakoupeným výrobkem zpravidla nemá povahu výlučné příčiny jeho újmy na zdraví.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 1. 2016, sp. zn. 7 Tdo 1626/2015, ECLI:CZ:NS:2016:7.TDO.1626.2015.1)

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněné T. D. T. proti usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 15. 7. 2015, sp. zn. 9 To 295/2015, jako odvolacího soudu v trestní věci vedené u Okresního soudu v Kladně pod sp. zn. 1 T 229/2014.

¹⁾ S účinností od 4. 9. 2015 jde o ustanovení § 5 odst. 1 písm. c) a § 24 odst. 1 písm. d) zákona č. 206/2015 Sb., o pyrotechnických výrobcích a zacházení s nimi a o změně některých zákonů (zákon o pyrotechnice), přičemž odpovídající je nyní kategorie zábavní pyrotechniky F3.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Okresního soudu v Kladně ze dne 26. 2. 2015, sp. zn. 1 T 229/2014, byla obviněná T. D. T. uznána vinnou přečinem těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 147 odst. 1, 2 tr. zákoníku a odsouzena podle § 147 odst. 2 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody na deset měsíců s tím, že výkon trestu odnětí svobody byl podle § 81 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen a zkušební doba byla podle § 82 odst. 1 tr. zákoníku stanovena na patnáct měsíců. Výrokem podle § 228 odst. 1 tr. ř. a podle § 229 odst. 1 tr. ř. bylo rozhodnuto o uplatněných nárocích na náhradu škody.
2. Skutek spočíval podle zjištění Okresního soudu v Kladně v podstatě v tom, že obviněná dne 3. 1. 2014 ve 13:30 hodin v S., jako osoba provozující zde živnost, neověřila v rozporu s § 14 odst. 1 písm. c) zákona č. 156/2000 Sb., o ověřování střelných zbraní, střeliva a pyrotechnických předmětů a o zacházení s některými pyrotechnickými výrobky, ve znění pozdějších předpisů, věk kupující M. V., které prodala petardu, jež je zábavní pyrotechnikou kategorie 3 a nesmí se poskytovat osobám, které nedosáhly věku 21 let, přičemž tato pyrotechnika ve 14:00 hodin téhož dne M. V. při manipulaci explodovala v ruce, čímž jí způsobila těžké zranění ruky specifikované ve výroku rozsudku.
3. Odvolání obviněné, podané proti výroku o vině a trestu, bylo usnesením Krajského soudu v Praze ze dne 15. 7. 2015, sp. zn. 9 To 295/2015, podle § 256 tr. ř. zamítnuto.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

4. Obviněná podala prostřednictvím obhájce v zákonné lhůtě dovolání proti usnesení Krajského soudu v Praze. Výrok o zamítnutí odvolání napadla s odkazem na důvody dovolání uvedené v § 265b odst. 1 písm. g), l) tr. ř. V mezích dovolacích důvodů uvedla, že zjištěným skutkem nenaplnila znaky přečinu těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 147 odst. 1, 2 tr. zákoníku. Namítla, že mezi porušením zákonného ustanovení citovaného ve výroku o vině a zraněním poškozené není přímá příčinná souvislost. Vytkla, že u ní není dáno zavinění ani ve formě nevědomé nedbalosti. Obviněná se dovoláním domáhala toho, aby Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí obou soudů a aby přikázal Okresnímu soudu v Kladně věc v potřebném rozsahu znovu projednat a rozhodnout.
5. Státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství se ve vyjádření ztotožnil s rozhodnutími obou soudů, označil námitky obviněné za zjevně neopodstatněné a navrhl, aby dovolání bylo podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítnuto. Vyjádření neobsahovalo žádnou zásadní argumentaci nad rámec odůvodnění rozhodnutí obou soudů, takže nebylo třeba předkládat ho obviněné, resp. obhájci, k případné replice.

III.

Přípustnost dovolání

6. Nejvyšší soud jako soud dovolací zjistil, že dovolání je podle § 265a tr. ř. přípustné, že je podala včas oprávněná osoba a že splňuje náležitosti obsahu dovolání ve smyslu § 265f odst. 1 tr. ř.

č. 37

IV.

Důvodnost dovolání

7. Nejvyšší soud shledal, že dovolání je zjevně neopodstatněné.

8. Přečinu těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 147 odst. 1, 2 tr. zákoníku se dopustí ten, kdo jinému z nedbalosti způsobí těžkou újmu na zdraví, spáchá-li uvedený čin mimo jiné proto, že porušil důležitou povinnost uloženou mu podle zákona.

9. Ze zákonného znaku uvedeného dikcí „způsobí“ vyplývá, že odpovědnost pachatele je z hlediska objektivní stránky trestného činu podmíněna příčinnou souvislostí mezi jeho jednáním a následkem, který má povahu těžké újmy na zdraví. Co do subjektivní stránky trestného činu se vyžaduje nedbalostní zavinění pachatele, které musí zahrnovat jeho jednání, vzniklý následek i příčinnou souvislost mezi jednáním a následkem.

10. Z obsahu dovolání je zřejmé, že spornou právní otázkou je především příčinný vztah mezi jednáním obviněné a zraněním poškozené. S dovoláním lze souhlasit v tom, že mezi jednáním a následkem není „přímá“ příčinná souvislost, a to v tom smyslu, že samotný prodej petardy osobě, která nespĺňovala zákonem předepsaný věk, ještě nevedl k explozi petardy v ruce poškozené a že exploze s následným zraněním vyplynula teprve z nesprávné manipulace s petardou při její aktivaci. Nicméně to, že tu není „přímá“ příčinná souvislost, nelze interpretovat tak, že tu není vůbec žádná příčinná souvislost.

11. Učení o příčinném vztahu vychází z teorie podmínky a je založeno na tom, že příčinou je každý jev, bez něhož by jiný jev vůbec nenastal nebo by alespoň nenastal tím způsobem, jakým nastal (*conditio sine qua non*). Je-li zkoumán příčinný vztah v rámci trestní odpovědnosti, pak z uvedené zásady vyplývá, že jakákoli podmínka, bez níž by následek nenastal, je příčinou v trestněprávním smyslu. Pojetí příčinnosti, které je založeno na teorii podmínky, by ovšem mohlo vést k nepřiměřeně široce vymezené odpovědnosti. Teorie podmínky je proto korigována zásadou umělé izolace jevů a zásadou gradace příčinné souvislosti. To znamená, že v příčinném vztahu je třeba izolovat jednání jako trestněprávní příčinu na straně jedné a trestněprávní následek na straně druhé. Příčinná souvislost musí být zkoumána vždy konkrétně na základě okolností daného případu a v tomto rámci je nutné zdůraznit hlavní a rozhodující příčiny, což ovšem

neznamená, že jen ty jsou právně relevantní a že z rámce příčinného vztahu je možno zcela vyloučit vedlejší či podřadné příčiny. Jednotlivé příčiny nemají pro způsobení následku stejný význam a jejich odstupňování je podstatou zásady gradace příčinné souvislosti. Uplatnění této zásady se promítá do požadavku, aby jednání pachatele bylo z hlediska způsobení následku příčinou dostatečně významnou.

č. 37

12. K závěru o příčinném vztahu mezi jednáním a následkem postačí, že pachatel svým jednáním vyvolal byť i jen jednu z podmínek, jež měly vzápětí následek. Příčinou následku je každá okolnost, která samostatně nebo ve spojení s jinou okolností přivodila následek. Pachatel způsobí následek, jestliže jeho protiprávní jednání je v řetězu příčin takovou složkou, bez které by k následku nedošlo nebo že by se jeho nebezpečí alespoň snížilo. Není rozhodné, zda jednání pachatele bylo příčinou, která byla způsobila přivodit následek bez dalšího sama o sobě, anebo jen ve vzájemném spolupůsobení s jinou příčinou. Jednání pachatele má povahu příčiny i tehdy, když kromě něj k následku vedlo jednání další osoby nebo jiná skutečnost, jež spolupůsobila při vzniku následku, pokud jednání pachatele zůstává takovou skutečností, bez níž by k následku nebylo došlo. Příčinná souvislost je totiž dána také v případě, že vedle příčiny, která bezprostředně způsobila následek, působila ještě další příčina. I když je jednání pachatele jedním článkem řetězu příčin, které způsobily následek, je příčinou následku také tehdy, pokud by následek nenastal bez dalšího jednání třetí osoby, avšak jednání pachatele tu musí být dostatečně významnou příčinou.

13. V posuzovaném případě bylo zranění poškozené bezprostředním důsledkem exploze, ke které došlo, když poškozená manipulovala s petardou ve snaze ji aktivovat prakticky bezprostředně po jejím zakoupení. Dalším článkem řetězu příčin bylo jednání obviněné, která petardu prodala poškozené protiprávně, tj. v rozporu s § 14 odst. 1 písm. c) zákona č. 156/2000 Sb. (ve znění účinném v době činu). Podle tohoto ustanovení se pyrotechnické výrobky uvedené na trh nesměly dodávat ani jinak poskytovat osobám, které nedosáhly věkové hranice 21 let, pokud jde o zábavní pyrotechniku kategorie 3 (což byla daná petarda). Citované ustanovení bylo zrušeno zákonem č. 206/2015 Sb., o pyrotechnických výrobcích a zacházení s nimi a o změně některých zákonů (zákon o pyrotechnice), avšak § 24 odst. 1 písm. d) tohoto zákona nyní upravuje prodej pyrotechnických výrobků obsahově shodně v tom směru, že je možný za podmínky dodržení věkové hranice podle § 5 odst. 1 tohoto zákona. Přitom podle § 5 odst. 1 písm. c) zákona o pyrotechnice je možné zpřístupnit pyrotechnický výrobek pouze osobě, která dosáhla věku 21 let u pyrotechnických výrobků kategorie F3 anebo získala osvědčení o odborné způsobilosti dle § 37 zákona (takové osvědčení poškozená neměla). Zmíněná legislativní změna se tedy nijak nedotýká protiprávnosti jednání obviněné.

14. Zákon podmínil prodej zábavní pyrotechniky dosažením minimální věkové hranice osob, kterým se toto zboží prodává, a zároveň tak vyjádřil protiprávnost prodeje tohoto zboží osobám nedosahujícím stanovené věkové hranice. Očividným účelem této úpravy je zaručit, aby zábavní pyrotechnika byla prodávána pouze osobám, u kterých lze předpokládat, že dosáhly takového stupně rozumové vyspělosti a životní zkušenosti, že jsou způsobilé bezpečně manipulovat s příslušným výrobkem. Jinak řečeno, účelem stanovení věkové hranice osob, jimž lze zábavní pyrotechniku prodávat, je předejít tomu, aby se příslušné výrobky dostaly do dispozice osob, které nedosahují odpovídajícího stupně rozumové vyspělosti a životní zkušenosti a u kterých je riziko nesprávné manipulace, a tím pádem i zvýšené nebezpečí vzniku zranění. U zábavní pyrotechniky té kategorie, do které spadá daná petarda, zákon stanovil nejvyšší věkovou hranici, tj. hranici 21 let, neboť se jedná o výrobky, jejichž bezpečné použití vyžaduje mimořádně vysokou míru opatrnosti a bezpodmínečné dodržení náročných pravidel manipulace s nimi. Nedodržení těchto pravidel obvykle vede k vážným následkům v podobě různých zranění osob, které vlastní manipulaci provádějí, a případně i osob, které se nacházejí poblíž. O důležitosti dodržení zmíněných pravidel bezpečné manipulace se zábavní pyrotechnikou té kategorie, do níž spadá petarda, která se v důsledku protiprávního jednání obviněné ocitla v dispozici poškozené, jasně svědčí mimo jiné to, že tu je stanovena věková hranice dokonce převyšující nabytí zletilosti podle § 30 odst. 1 obč. zákoníku účinného od 1. 1. 2014. Zároveň nelze pominout, že poškozené bylo v době činu 14 let a 3 měsíce a podle zjištění Okresního soudu v Kladně, opírajícího se o její osobní přítomnost při hlavním líčení, měla evidentně vzhled dítěte.

15. Obviněná prodala petardu poškozené, jejíž věk byl na první pohled hluboko pod stanovenou hranicí, což samo o sobě navozovalo reálné nebezpečí, že poškozená nebude s to dostát náročným požadavkům na bezpečnou manipulaci s petardou. K tomu přistupuje zjištění uvedené v odůvodnění rozsudku, totiž že petarda se při prodeji nacházela na pultě mezi ostatními výrobky bez náležitého označení a rozlišení, což vedlo k tomu, že poškozená ji mylně pokládala za dýmovnici a měla o manipulaci s ní představu, která se totálně rozcházela s požadavky na bezpečnou manipulaci s petardou.

16. Ke zranění poškozené tedy vedly dvě navazující okolnosti, a to protiprávní prodej petardy jako jednání obviněné a nesprávný postup poškozené při manipulaci s petardou. Porovná-li se význam každé z těchto okolností pro vznik zranění jako následku, pak je zřejmé, že protiprávní prodej vykazuje výrazný stupeň příčinného významu, který je dostatečný k tomu, aby jednání obviněné bylo považováno za příčinu zranění poškozené ve smyslu trestní odpovědnosti. Nesprávná manipulace poškozené neměla povahu výlučné příčiny a ve srovnání s ní nebyl protiprávní prodej nijak zanedbatelný. Význam protiprávního jednání obviněné z hlediska příčinného vztahu vyplývá z toho, že obviněná hrubě poru-

šila povinnost, jejíž splnění mělo za účel předejít následku, ke kterému nakonec ve skutečnosti došlo, a jejíž porušení má za dané situace zpravidla za následek nebezpečí pro lidský život nebo zdraví.

17. Pokud obviněná zpochybnila naplnění zákonného znaku zavinění, je nutno konstatovat, že k spáchání trestného činu, jímž byla uznána vinnou, postačí tzv. nevědomá nedbalost. Podle § 16 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku je trestný čin spáchán z nedbalosti, jestliže pachatel nevěděl, že svým jednáním může způsobit porušení nebo ohrožení zájmu chráněného trestním zákonem, ač o tom vzhledem k okolnostem a k svým poměrům vědět měl a mohl.

18. I kdyby se připustilo, že obviněná nevěděla, že prodej petardy poškozené je protiprávní a že z něho může vzejít těžké zranění poškozené, vědět to měla a mohla. Okolnosti prodeje jasně ukazují na to, že poškozená byla od pohledu dítětem a očividně nesplňovala věkovou hranici, jejíž splnění bylo nutné k tomu, aby jí petarda mohla být prodána. Poměry při provozování živnosti s předmětem činnosti zahrnujícím prodej zábavní pyrotechniky stavěly obviněnou do situace, v níž jí bylo zřejmé, že prodává výrobky obsahující výbušné látky nebo jejich směs, že s tím jsou spojena rizika vyplývající z nebezpečné povahy takových výrobků a že při jejich prodeji je třeba dodržovat zvláštní podmínky, omezení, povinnosti apod., které je třeba znát a dodržovat. Ze subjektivního hlediska obviněné bylo snadno předvídatelné, že prodá-li petardu dítěti ve věku nepatrně převyšujícím 14 let, bude toto dítě s petardou manipulovat nesprávně a přivodí si vážné zranění. Za tohoto stavu není nic nepřijatelného na závěru soudů o nedbalostním zavinění obviněné.

19. Právní posouzení skutku jako přečinu těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 147 odst. 1, 2 tr. zákoníku je ve shodě se zákonem. Rozsudek Okresního soudu v Kladně není rozhodnutím, které by spočívalo na nesprávném právním posouzení skutku ve smyslu dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., a napadené usnesení Krajského soudu v Praze není rozhodnutím, které by bylo vadné ve smyslu dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř.

20. Nejvyšší soud proto zjevně neopodstatněně dovolání obviněné podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl.

Č. 38

č. 38**Obhájce**

§ 37 odst. 2 tr. ř., § 16 odst. 1, § 20 odst. 6 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii

Jestliže obviněný při uzavření dohody o ukončení právního zastoupení dá obhájci pokyn, aby ve věci již nečinil žádné další úkony, je povinností obhájce poučit jej o tom, že takový pokyn může odporovat znění § 37 odst. 2 tr. ř. a že ve smyslu § 16 odst. 1 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů, jím nebude vázán. Ustanovení § 20 odst. 6 poslední věta zákona o advokacii se v takovém případě neuplatní (srov. rozhodnutí uveřejněné pod č. 32/2015-II. Sb. rozh. tr.).

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 8. 2015, sp. zn. 11 Tvo 20/2015, ECLI:CZ:NS:2015:11.TVO.20.2015.1)

Nejvyšší soud zamítl jako nedůvodnou stížnost obhájce JUDr. P. K. proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 2. 7. 2015, sp. zn. 9 To 79/2013.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Usnesením Vrchního soudu v Praze ze dne ze dne 2. 7. 2015, sp. zn. 9 To 79/2013, v trestní věci obviněného Ing. J. L., vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 47 T 1/2009, bylo podle § 66 odst. 3 tr. ř. rozhodnuto, že se obhájce JUDr. P. K. předává ke kárnému postihu kárné komisi České advokátní komory.

II.

Stížnost

2. Proti tomuto usnesení podal jmenovaný obhájce stížnost, v níž uvedl, že dne 12. 6. 2015 došlo k ukončení obhajoby dohodou z důvodu ztráty důvěry klienta v jeho osobu a ze strany klienta, resp. jeho soudem jmenované opatrovnice bylo výslovně žádáno, aby ve věci nečinil žádné další úkony. K tomu obhájce odkázal na § 20 odst. 6 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii. Tvrzení předsedy senátu v napadeném usnesení, že dohoda o ukončení obhajoby byla účelovým krokem s cílem zmařit veřejné zasedání, není ničím podloženo. Závěrem své stížnosti ob-

hájce navrhl, aby napadené usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne ze dne 2. 7. 2015, sp. zn. 9 To 79/2013, bylo zrušeno.

3. Svou stížnost následně obhájce doplnil dalším podáním, v němž se nejprve obsáhle vyjádřil k důvodům, proč je podle něj předseda senátu podjatý. K ukončení obhajoby Ing. J. L. pak dále uvedl, že mu dne 12. 6. 2015 opatrovnice obviněného předložila záznam ze dne 13. 6. 2013 sepsaný úřednicí jeho advokátní kanceláře, z něhož vyplývá, že se toho dne do advokátní kanceláře dostavil obviněný (v té době ještě svéprávný) a učinil zde ústní projev vůle vyúsťující ve výpověď plné moci JUDr. K. jako obhájci. Záznam následně Mgr. L., nynější opatrovnice a v dané době spoluobhájkyň obviněného, ze spisu advokátní kanceláře vyňala a pokusila se jej anulovat. Plná moc udělená Ing. L. tak podle obhájce zanikla již dne 13. 6. 2013, přičemž obhájce se o této skutečnosti nedozvěděl a dále obhajobu vykonával, jeho úkony však byly pouze zdánlivé.

4. Obhájce je toho názoru, že o ukončení obhajoby informoval vrchní soud v čase, který ještě umožňoval odvolání jednání. Opatrovnice se obávala učinit výpověď plné moci, aby svému svěfenci nezpůsobila vazbu, proto byla obhajoba ukončena dohodou. Dokument obhájce soudu odmítl předat, protože se nejednalo o požadovanou výpověď, ale informaci z jednání obsahující údaje kryté povinností mlčenlivosti.

III.

Důvodnost stížnosti

5. Nejvyšší soud z podnětu podané stížnosti přezkoumal podle § 147 odst. 1 tr. ř. správnost napadeného rozhodnutí i řízení, které mu předcházelo, a dospěl k závěru, že stížnost není důvodná.

6. Proti rozhodnutí soudu podle § 66 odst. 1, 3 tr. ř. je podle odst. 4 tohoto ustanovení přípustná stížnost, na základě které se však nepřezkoumává, zda se obhájce dopustil jednání uvedeného v odstavci 1, neboť to je věcí v tomto případě příslušného kárného senátu České advokátní komory, ale pouze to, zda byly dány důvody pro postup podle § 66 odst. 3 tr. ř. V daném případě Nejvyšší soud zjistil, že jednání stěžovatele budí velké pochybnosti a Vrchní soud v Praze postupoval zcela odůvodněně.

7. Podle § 37 odst. 2 tr. ř. si obviněný může místo obhájce, který mu byl ustanoven nebo osobou k tomu oprávněnou zvolen, zvolit obhájce jiného. Oznamí-li změnu obhájce tak, aby obhájce mohl být o úkonu vyrozuměn v zákonem stanovené lhůtě, orgán činný v trestním řízení ode dne doručení takového oznámení vyrozumívá nově zvoleného obhájce. V opačném případě je obhájce předtím ustanovený nebo zvolený, pokud není z obhajování vyloučen, povinen obhajobu vykonávat do doby, než ji osobně převezme později zvolený obhájce.

8. Ačkoli toto ustanovení výslovně hovoří o situaci, kdy si obviněný zvolí obhájce namísto obhájce, „který mu byl ustanoven nebo osobou k tomu oprávně-

něnou zvolen“, je jej nepochybně třeba vztáhnout i na případy, kdy si obviněný zvolí nového obhájce namísto obhájce, kterého si předtím zvolil sám, ale i kdy si nového obhájce nezvolí, pouze stávajícímu obhájci vypoví plnou moc, přičemž se jedná o případ nutné obhajoby a nový obhájce nebyl dosud zvolen nebo soudem ustanoven. Účelem tohoto ustanovení je totiž nejen zajistit, aby obviněný neutrpěl újmu na svých právech tím, že by při úkonu trestního řízení neměl obhájce, ale především zajistit hladký a plynulý průběh trestního řízení bez průtahů způsobených případným obstrukčním chováním samotného obviněného, který by jinak mohl mařit provedení úkonu trestního řízení změnou či výpovědí plné moci obhájce těsně před již nařízeným úkonem trestního řízení.

9. Podle § 16 odst. 1 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o advokacii“), je advokát „povinen chránit a prosazovat práva a oprávněné zájmy klienta a řídit se jeho pokyny. Pokyny klienta však není vázán, jsou-li v rozporu s právním nebo stavovským předpisem; o tom je advokát povinen klienta přiměřeně poučit“. Pakliže obviněný, resp. jeho opatrovnice současně s dohodou o ukončení zastupování dala obhájci JUDr. K. pokyn, aby ve věci nečinil žádné další úkony, a to těsně před konáním nařízeného veřejného zasedání u Vrchního soudu v Praze, bylo zcela namístě, aby ji obhájce ve smyslu § 16 odst. 1 zákona o advokacii poučil o znění § 37 odst. 2 tr. ř. a ve výkonu obhajoby pokračoval, jak mu citované ustanovení ukládá. Namísto toho obhájce (jak uvádí vrchní soud v napadeném usnesení) v pátek dne 12. 6. 2015 soudu sdělil, že došlo k ukončení obhajoby, přičemž důvod neuvedl a písemné znění výpovědi odmítl předložit. Tím zmařil konání veřejného zasedání nařízené na pondělí 15. 6. 2015 v 9:00 hodin, neboť se k němu nedostavil a jednalo se o nutnou obhajobu. K jednání se přitom marně dostavili tři předvolaní znalci.

10. Ze stížnosti obhájce nevyplývá, že by výše uvedené skutečnosti popíral. Svůj postup opírá o § 20 odst. 6 zákona o advokacii: „Nedohodne-li se advokát s klientem jinak nebo nečiní-li klient jiné opatření, je advokát povinen po dobu 15 dnů ode dne, kdy smlouva o poskytování právních služeb na základě výpovědi podle odstavců 1 až 5 nebo z jiného důvodu zanikla, činit veškeré neodkladné úkony tak, aby klient neutrpěl na svých právech nebo oprávněných zájmech újmu. To neplatí, pokud klient advokátovi sdělí, že na splnění této povinnosti netrvá.“ Ani z tohoto ustanovení však nevyplývá možnost klienta advokátovi vykonávání neodkladných úkonů výslovně zakázat, a vyloučit tak aplikaci § 37 odst. 2 tr. ř., takový pokyn klienta by byl s citovaným ustanovením v rozporu (§ 16 odst. 1 zákona o advokacii).

11. Pokud jde o záznam ze dne 13. 6. 2013, aniž by Nejvyšší soud jakkoli hodnotil jeho pravost (nabízí se otázka, proč je na dokumentu záznam o tom, že byl vyzvednut Mgr. L., když byl tímto dokument z advokátního spisu zcela odstraněn, a tedy ve spise nezůstal ani záznam o jeho vynětí) nebo jeho obsah, lze konstatovat, že i kdyby obviněný toho dne učinil projev vůle, jehož obsahem

by bylo odvolání plné moci, tento projev vůle se dostal do sféry obhájce až dne 12. 6. 2015. Do této doby obhájce také obhajobu vykonával, a to s vědomím obviněného i jeho opatrovnice. I v takovém případě tedy platí, co bylo řečeno výše.

12. Vrchní soud v Praze proto důvodně vydal napadené usnesení. Zda se obhájce dopustil kárného provinění ve smyslu § 32 odst. 2 zákona o advokacii, je na posouzení České advokátní komory. Stížnost JUDr. P. K. tak Nejvyšší soud shledal nedůvodnou.

č. 38

Č. 39

č. 39

Urážka mezi vojáky, Subsidiarita trestní represe
§ 378 tr. zákoníku, § 12 odst. 2 tr. zákoníku

Trestní zákoník neobsahuje žádná kvantitativní kritéria, která by odlišovala přečin urážky mezi vojáky podle § 378 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku od obdobného kázeňského přestupku (např. podle § 50 odst. 1 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů). Má-li tedy být urážka mezi vojáky kvalifikována jako trestný čin, musí tomu – s ohledem na zásadu subsidiarity trestní represe ve smyslu § 12 odst. 2 tr. zákoníku – odpovídat její povaha a intenzita, okolnosti, za nichž byla učiněna, popřípadě další charakteristiky urážky nebo jejího pachatele odůvodňující vyšší společenskou škodlivost daného případu (např. opakované urážlivé projevy, recidiva pachatele, vážné narušení vojenské kázně nebo kázně v bezpečnostním sboru apod.).

Proto skutečnost, že se obviněný jako voják nižší hodnosti dopustil ojedinělého vulgárního výroku vůči vojáku vyšší hodnosti, nelze bez dalšího posoudit jako přečin urážky mezi vojáky, není-li z povahy urážky, její intenzity a dalších okolností zřejmé, že k účinnému postihu toho, kdo se dopustil urážky, nepostačuje vyvodit vůči němu pouze kázeňskou odpovědnost v rámci ozbrojených sil nebo bezpečnostního sboru.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 9. 2015, sp. zn. 5 Tdo 960/2015, ECLI:CZ:NS:2015:5.TDO.960.2015.1)

Nejvyšší soud k dovolání, které podal obviněný pplk. Ing. M. P., zrušil usnesení Městského soudu v Praze ze dne 6. 5. 2015, sp. zn. 7 To 164/2015, jako soudu odvolacího, a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 7 ze dne 27. 2. 2015, sp. zn. 24 T 96/2014, jakož i všechna další rozhodnutí obsahově navazující na zrušená rozhodnutí, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a Obvodnímu soudu pro Prahu 7 přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

I. Dosavadní průběh řízení

1. Obviněný pplk. Ing. M. P. byl rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 7 ze dne 27. 2. 2015, sp. zn. 24 T 96/2014, uznán vinným přečinem urážky mezi vojáky podle § 378 odst. 1 písm. a) zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů (dále ve zkratce „tr. zákoník“), za použití § 399 tr. zákoníku, jehož se dopustil skutkem popsaným ve výroku o vině v citovaném rozsudku. Za tento přečin byl odsouzen podle § 378 odst. 1 tr. zákoníku za použití § 67 odst. 2 písm. b), odst. 3 a § 68 odst. 1, 2 tr. zákoníku k peněžitému trestu ve výměře 20 celých denních sazeb s jednou denní sazbou ve výši 200 Kč, tj. v celkové výměře 4 000 Kč. Podle § 69 odst. 1 tr. zákoníku byl obviněnému uložen náhradní trest odnětí svobody v trvání 1 měsíce pro případ, že by peněžitý trest nebyl ve stanovené době vykonán.

2. Proti tomuto rozsudku soudu prvního stupně podal obviněný odvolání, o kterém rozhodl Městský soud v Praze usnesením ze dne 6. 5. 2015, sp. zn. 7 To 164/2015, tak, že ho podle § 256 tr. ř. zamítl.

II. Dovolání a vyjádření k němu

3. Obviněný pplk. Ing. M. P. podal proti zmíněnému usnesení odvolacího soudu prostřednictvím svého obhájce dovolání, které opřel o dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Obviněný v něm nesouhlasí se skutkovým zjištěním, že jím pronesený vulgární výrok směřoval vůči všem přítomným osobám a že jej zaměřil i proti vyslyšajícimu plk. Mgr. M. Z. Obviněný považuje právní posouzení skutku za vadné, protože podle jeho názoru šlo o přestupek, jak již v předcházejícím řízení správně rozhodl soud prvního stupně. Podle obviněného měl být v jeho trestní věci uplatněn princip použití trestního práva jako *ultima ratio*, takže z tohoto důvodu bylo třeba posuzovat spáchaný čin pouze jako kázeňský přestupek. Závěrem svého dovolání proto obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil napadené usnesení Městského soudu v Praze, jakož i jemu předcházející rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 7, a aby podle § 265k odst. 2 tr. ř. zrušil všechna rozhodnutí obsahově navazující na citovaná rozhodnutí a podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal věc Obvodnímu soudu pro Prahu 7 k novému projednání a rozhodnutí.

4. Nejvyšší státní zástupce se vyjádřil k dovolání obviněného pplk. Ing. M. P. prostřednictvím státního zástupce činného u Nejvyššího státního zastupitelství. Podle jeho názoru jde o případ hraniční, v němž by měla být hodnocena škodlivost posuzovaného jednání obzvláště obezřetně. Státní zástupce je přesvědčen, že

obviněný jednal v afektu, přičemž kultura jeho slovního projevu je poněkud nižší. Jak dále státní zástupce zdůraznil, v neprospěch obviněného by mohlo svědčit jeho chování po činu, když se ani dodatečně neomluvil přítomným osobám za své chování, a není zřejmé ani to, zda si uvědomil nepřipustnost svého vulgárního chování v řízení o přestupku. Ve prospěch obviněného lze naopak přičítat jeho dosavadní bezúhonnost. Státní zástupce má za to, že skutek měl být kvalifikován jen jako kázeňský přestupek, a nikoli jako přečin, přičemž v uvedené trestní věci měla být použita zásada subsidiarity trestní represe podle § 12 odst. 2 tr. zákoníku.

č. 39

III.

Připustnost dovolání

5. Nejvyšší soud po zjištění, že byly splněny všechny formální a obsahové podmínky k podání dovolání, dospěl k následujícím závěrům.

6. Pokud jde o dovolací důvod, obviněný pplk. Ing. M. P. opírá své dovolání o § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., tedy že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo na jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. Protože část dovolacích námitek obviněného odpovídá uplatněnému dovolacímu důvodu, Nejvyšší soud v rozsahu uvedeném v § 265i odst. 3 a 4 tr. ř. přezkoumal zákonnost a odůvodněnost napadeného usnesení Městského soudu v Praze, jakož i řízení, které mu předcházelo. Po přezkoumání dospěl Nejvyšší soud k závěru, že dovolání obviněného je zčásti důvodné.

IV.

Důvodnost dovolání

7. K výkladu dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Nejvyšší soud připomíná, že je dán zejména tehdy, jestliže skutek, pro který byl obviněný stíhán a odsouzen, vykazuje znaky jiného trestného činu, než jaký v něm spatřovaly soudy nižších stupňů, anebo nenaplní znaky žádného trestného činu. Nesprávné právní posouzení skutku může spočívat i v okolnosti, že rozhodná skutková zjištění neposkytují dostatečný podklad k závěru o tom, zda je stíhaný skutek vůbec trestným činem, popřípadě o jaký trestný čin se jedná. Podobně to platí o jiném nesprávném hmotněprávním posouzení, které lze dovodit pouze za situace, pokud byla určitá skutková okolnost posouzena podle jiného ustanovení hmotného práva, než jaké na ni dopadalo. Tomuto dovolacímu důvodu tedy neodpovídají námítky obviněného, jimiž zpochybnil některá rozhodná skutková zjištění a poukázal na určité okolnosti související s vedením řízení o přestupku, a to zejména pokud jde o závěry, zda obviněným pronesený vulgární výrok směřoval vůči všem přítomným osobám a zda jej zaměřil i proti vyslychajícímu plk. Mgr. M. Z.

8. V rámci svých dovolacích námitek obviněný pplk. Ing. M. P. považuje za nesprávný právní závěr soudů nižších stupňů, které shledaly v posuzovaném skutku přečin urážky mezi vojáky podle § 378 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku za použití § 399 tr. zákoníku, jímž byl obviněný uznán vinným, a nikoli jen kázeňský přeštok. Tyto námitky založené na zpochybnění správnosti hodnocení společenské škodlivosti případu s poukazem na zásadu subsidiarity trestní represe ve smyslu § 12 odst. 2 tr. zákoníku odpovídají uplatněnému dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. a Nejvyšší soud je považuje i za důvodné.

9. K tomu Nejvyšší soud zdůrazňuje, že podle trestního zákoníku, který nabyl účinnosti dnem 1. 1. 2010 a podle něhož byl posuzován skutek spáchaný obviněným, je trestným činem obecně protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně (§ 13 odst. 1 tr. zákoníku). Společenská škodlivost sice není zákonným znakem trestného činu, ovšem má svůj význam jako jedno z hledisek pro uplatňování zásady subsidiarity trestní represe ve smyslu § 12 odst. 2 tr. zákoníku. Trestní zákoník nevymezuje žádná hlediska pro stanovení konkrétní míry či stupně společenské škodlivosti činu, který se má považovat za trestný čin. Zásadně tedy platí, že každý protiprávní čin, který vykazuje všechny znaky uvedené v trestním zákoníku, je trestným činem, a proto ho obecně nelze považovat za čin, který není společensky škodlivý. Opačný závěr v podobě konstatování nedostatečné společenské škodlivosti případu by bylo možné učinit jen tehdy, jestliže s ohledem na konkrétní okolnosti spáchaného skutku není vhodné uplatňovat trestní represí a pokud posuzovaný čin svou závažností neodpovídá ani těm nejlehčím, běžně se vyskytujícím trestným činům dané právní kvalifikace (viz stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu publikované pod č. 26/2013-II. Sb. rozh. tr.).

10. Nejvyšší soud dále připomíná, že přečin urážky mezi vojáky podle § 378 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku se dopustí ten, kdo urazí nadřízeného nebo vojáka s vyšší hodností. Pachatelem tohoto přečinu může být podle § 114 odst. 1 tr. zákoníku jen voják, jímž se ovšem podle § 114 odst. 4 písm. c) tr. zákoníku rozumí i příslušník bezpečnostního sboru, tj. též příslušník Policie České republiky, což vyplývá i z § 399 tr. zákoníku.

11. Jak je patrné v nyní posuzované věci z rozhodných skutkových zjištění uvedených v popisu skutku ve výroku o vině v rozsudku soudu prvního stupně, obviněný pplk. Ing. M. P. (zkráceně vyjádřeno) jako příslušník Policie České republiky v budově Policejního prezidia České republiky jako podezřelý ze spáchaní přestupku v době, kdy byl v této věci podle § 180 odst. 2 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů, prováděn výslech svědka J. S., kterého vyslyšel plk. Mgr. M. Z., vedoucí kanceláře Úřadu služby kriminální policie a vyšetřování Policejního prezidia České republiky, jako osoba pověřená vést toto řízení o přestupku, za přítomnosti zmíněného svědka a pplk. Mgr. M. N. poté, co byl upozorněn na to, že otázky,

které pokládá vyslychanému svědkovi, nijak nesouvisejí s předmětem řízení, zvýšeným hlasem uvedl: „V tom případě tady nemusím být a jděte do prdele,“ bouchl dveřmi a z místnosti odešel, ačkoli výslech svědka nebyl ukončen.

č. 39

12. Podle názoru Nejvyššího soudu povaha a způsob spáchání posuzovaného skutku obviněného pplk. Ing. M. P. ani další okolnosti, za nichž k němu došlo, nesvědčí pro závěr soudů nižších stupňů, že tento čin představuje natolik společensky škodlivý případ, na který již nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu ve smyslu § 12 odst. 2 tr. zákoníku. Nelze rovněž konstatovat, že by spáchaný čin nějak výrazně vybočil z rámce běžných společenských vztahů v takové míře, aby bylo nezbytné reagovat na něj jen za použití trestní represe, nikoli jen v rámci kázeňské pravomoci. Ostatně soud prvního stupně ani odvolací soud nijak blíže nevysvětlily, proč nebylo možné uplatnit na čin obviněného prostředky jiných právních odvětví a zejména z jakých důvodů v konkrétním případě nejde jen o kázeňský přestupek ve smyslu § 50 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů, který lze postihnout v řízení podle § 186 a násl. téhož zákona. Trestní zákoník sice neobsahuje žádná kvantitativní kritéria, která by odlišovala posuzovaný přečin urážky mezi vojáky podle § 378 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku od obdobného kázeňského přestupku, ale s ohledem na již zmíněnou zásadu subsidiarity trestní represe je zřejmé, že k tomu, aby urážka mezi vojáky mohla být kvalifikovaná jako trestný čin, musela by tomu odpovídat její povaha a intenzita, okolnosti, za nichž byla učiněna, popřípadě další charakteristiky urážky nebo jejího pachatele odůvodňující vyšší společenskou škodlivost daného případu, např. opakované urážlivé projevy, recidiva pachatele, vážné narušení vojenské kázně nebo kázně v bezpečnostním sboru apod.

13. U obviněného pplk. Ing. M. P. ovšem nebyly zjištěny žádné takové skutečnosti, které by nedovolovaly spatřovat v jím spáchaném činu pouhý kázeňský přestupek, a soudy nižších stupňů z tohoto hlediska svá rozhodnutí vůbec neodůvodnily a neuvedly zde ani žádné argumenty, proč je nezbytné spatřovat ve spáchaném skutku již trestný čin. Obviněný se přitom dopustil ojedinělého vulgárního výroku, jímž v podstatě jen reagoval na průběh řízení o přestupku vedeného proti němu, resp. na možnost klást otázky vyslychanému svědkovi. K osobě obviněného jinak nebylo zjištěno nic negativního, jeho slovní útok na plk. Mgr. M. Z. se omezil na jediný verbální projev, po němž obviněný ihned opustil místnost, kde probíhal výslech svědka J. S. Soudy nižších stupňů pak nezjistily ani žádné vážnější narušení kázně v důsledku pronesené urážky či nějaké její výraznější následky u poškozeného. Ostatně skutečnost, že posuzovaný čin spáchaný obviněným nepřekračuje svou povahou a závažností hranice kázeňského přestupku, potvrzuje i trest, který mu uložil soud prvního stupně v podobě peněžitého trestu v celkové výměře 4 000 Kč. To je sankce zcela srovnatelná s kázeňským trestem např. podle § 51 odst. 1 písm. b) zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru

příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů, spočívajícím ve snížení základního tarifu až o 25 % na dobu nejvýše tří měsíců, který bylo možné obviněnému uložit v řízení o kázeňském přestupku.

14. Nejvyšší soud tedy shledal důvodnými námitky obviněného, jimiž zpochybnil správnost právního závěru soudů nižších stupňů o tom, že je posuzovaný skutek trestným činem urážky mezi vojáky podle § 378 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku za použití § 399 tr. zákoníku a že nejde jen o obdobný kázeňský přestupek. Soudy nižších stupňů totiž v uvedeném směru nerespektovaly zásadu subsidiarity trestní represe ve smyslu § 12 odst. 2 tr. ř. a v důsledku toho učinily nesprávné hmotněprávní posouzení spáchaného skutku.

15. Nejvyšší soud pak nemohl přehlédnout ani další nedostatek, kterým je zatížen rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 7 ze dne 27. 2. 2015, sp. zn. 24 T 96/2014. Jak totiž vyplývá z tzv. právní věty uvedené ve výroku o vině v citovaném rozsudku, obviněný měl posuzovaným skutkem urazit „nadřazeného nebo vojáka vyšší hodnosti“. Z popisu skutku obsaženého v tomto výroku o vině je ovšem patrné, že poškozený plk. Mgr. M. Z. sice byl vojákem ve smyslu § 114 odst. 4 písm. c) tr. zákoníku s vyšší hodností než obviněný pplk. Ing. M. P., ale nejsou zde ani v odůvodnění rozhodnutí soudů obou stupňů uvedeny žádné skutkové okolnosti, z nichž by vyplývalo, že poškozený byl nadřazeným vůči obviněnému, popřípadě čím je založen takový vztah nadřazenosti a podřízenosti.

16. Jelikož soudy obou stupňů ve svých rozhodnutích nesprávně právně posoudily skutek, jehož spáchaním byl obviněný pplk. Ing. M. P. uznán vinným ve výroku o vině v rozsudku soudu prvního stupně, který nebyl změněn ani napadeným usnesením odvolacího soudu z podnětu důvodně podaného odvolání obviněného, byl naplněn uplatněný dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Po zjištění, že dovolání obviněného je v těchto směrech opodstatněné, Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil jednak napadené usnesení Městského soudu v Praze ze dne 6. 5. 2015, sp. zn. 7 To 164/2015, jednak jemu předcházející rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 7 ze dne 27. 2. 2015, sp. zn. 24 T 96/2014. Nejvyšší soud zrušil také další rozhodnutí obsahově navazující na citovaná rozhodnutí, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo jejich zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. potom Nejvyšší soud přikázal Obvodnímu soudu pro Prahu 7, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

17. Obvodní soud pro Prahu 7 tedy opětovně projedná trestní věc obviněného a je přitom vázán právním názorem Nejvyššího soudu (§ 265s odst. 1 tr. ř.) ohledně použití zásady subsidiarity trestní represe podle § 12 odst. 2 tr. zákoníku. Nejistí-li soud prvního stupně žádné jiné (nové) skutečnosti, musí vycházet ze závěru, že skutek spáchaný obviněným není trestným činem, ale mohl by být posouzen jen jako kázeňský přestupek, takže podle toho pak učiní odpovídající rozhodnutí ve věci.

ROZHODNUTÍ
VE VĚCECH OBČANSKOPRÁVNÍCH,
OBCHODNÍCH A SPRÁVNÍCH

Č. 85

Právo Evropské unie, Směnky, Ručení
čl. 6 odst. 1 Nařízení Rady (ES) č. 44/2001

Č. 85

Je-li u soudu příslušného podle článku 2 nařízení Brusel I a § 85 odst. 1 nebo 3 o. s. ř. (resp. § 85a o. s. ř.) k projednání a rozhodnutí žaloby směnečného věřitele proti výstavci směnky vlastní současně podána žaloba také proti směnečnému rukojmímu s bydlištěm v jiném členském státě Evropské unie, použije se pro určení soudu příslušného k projednání a rozhodnutí takové žaloby (neplyne-li příslušnost soudu již z článku 23 či 24, popř. z článku 5 odst. 1 nařízení) článek 6 odst. 1 nařízení.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 10. 2015, sp. zn. 29 Cdo 1849/2013, ECLI:CZ:NS:2015:29.CDO.1849.2013.1)

Nejvyšší soud k dovolání žalobkyně zrušil usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 28. 2. 2012, sp. zn. 5 Cmo 35/2012, a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

I. Dosavadní průběh řízení

1. Krajský soud v Ústí nad Labem rozsudkem ze dne 23. 9. 2011, č. j. 33 Cm 708/2009-45, ponechal v platnosti směnečný platební rozkaz ze dne 17. 12. 2010, č. j. 33 Cm 708/2009-11, kterým uložil žalovanému zaplatit žalobkyni (akciové společnosti se sídlem v Bratislavě) částku 30 908,91 EUR s 6% úrokem od 1. 12. 2009 do zaplacení, směnečnou odměnu ve výši 103,02 EUR a náklady řízení (výrok I.) a rozhodl o nákladech námitkového řízení (výrok II.).
2. Soud prvního stupně po provedeném dokazování dospěl k závěru, že žalovanému se prostřednictvím včas uplatněných námitek správnost vydaného směnečného platebního rozkazu zpochybnit nepodařilo, když dílem šlo o námitky nedůvodné, dílem žalovaný své námitky neprokázal.
3. Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 28. 2. 2012, č. j. 5 Cmo 35/2012-63, ve znění usnesení ze dne 11. 2. 2013, č. j. 5 Cmo 35/2012-74, k odvolání žalovaného rozsudek soudu prvního stupně, jakož i vydaný směnečný platební rozkaz zrušil a řízení zastavil (první výrok); dále rozhodl o nákladech řízení před soudy obou stupňů (druhý výrok).
4. Odvolací soud vyšel zejména z toho, že:

[1] Právní předchůdkyně žalobkyně (společnost V. RP S., s. r. o.) se návrhem na vydání směnečného platebního rozkazu, podaným u soudu prvního stupně 17. 12. 2009, domáhala po žalovaném (Ing. P. U., bytem v Košicích) a dále po společnosti H. P., s. r. o., se sídlem v Postoloprtech (dále jen „společnost H“), plnění ze směnky vlastní vystavené v Košicích dne 6. 7. 2006 společností H na řad původní žalobkyně, znějící na směnečný peníz 931 162 Sk, se splatností dne 30. 11. 2009 (dále též jen „sporná směnka“), za jejíž zaplacení převzal směnečné rukojemství žalovaný.

[2] Společnost H v průběhu řízení před soudem prvního stupně ztratila způsoblost být účastníkem řízení (výmazem z obchodního rejstříku zanikla bez právního nástupce).

[3] Usnesením ze dne 24. 8. 2010, č. j. 33 Cm 708/2009-8, soud prvního stupně (mimo jiné) řízení ve vztahu mezi žalobkyní a společností H podle § 107 odst. 5 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, zastavil.

[4] Ve včas podaných námitkách, jimiž se žalovaný bránil povinnosti uložené mu směnečným platebním rozkazem (a jež byly prvním procesním úkonem, který žalovaný v dané věci učinil), byla uplatněna rovněž námitka (mezinárodní) nepříslušnosti Krajského soudu v Ústí nad Labem.

5. Na takto ustaveném základě odvolací soud (na rozdíl od soudu prvního stupně, který neměl – se zřetelem k tomu, že společnost H byla z obchodního rejstříku vymazána až po podání žaloby – námitku nepříslušnosti soudu za důvodnou) uzavřel, že Krajský soud v Ústí nad Labem není k projednání a rozhodnutí dané věci příslušný.

6. Přitom zdůraznil, že otázku mezinárodní příslušnosti soudů (pravomoci) k projednání dané věci je nutné posuzovat (vzhledem k tomu, že žaloba směřuje proti účastníkovi s bydlištěm na území Slovenské republiky) podle Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. 12. 2000, o příslušnosti a uznání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (dále též jen „nařízení Brusel I“ či „nařízení“). Jelikož v poměrech dané věci nejde o žádný z případů výlučné příslušnosti podle čl. 22 nařízení, ani příslušnosti na výběr dané podle čl. 5 až 7 nařízení, mezi účastníky dále nebyla uzavřena dohoda o příslušnosti soudu podle čl. 23 nařízení a příslušnost soudu nebyla založena ani postupem podle čl. 24 nařízení, jsou podle čl. 2 nařízení k projednání a rozhodnutí věci příslušné soudy členského státu Evropské unie, na jehož území má žalovaný své bydliště, v posuzovaném případě tedy soudy Slovenské republiky.

7. Za opodstatněnou v této souvislosti neměl odvolací soud ani argumentaci žalobkyně, podle níž mohla v daném případě uplatnit svůj nárok proti žalovanému u českých soudů (společně s nárokem vůči společnosti H) podle čl. 6 odst. 1 nařízení, které upravuje pravidlo příslušnosti na výběr dané pro případy, kdy žaloba směřuje proti více osobám, přičemž právní nároky jsou spojeny tak úzce, že je účelné je vyšetřit a rozhodnout o nich společně, aby

se zabránilo vydání vzájemně si odporujících rozhodnutí v oddělených řízeních. Podle odvolacího soudu jsou totiž žalobou uplatněné nároky (mající původ v podpisu jednotlivých dlužníků na sporné směnce) charakterizovány vlastnostmi přesně opačnými, tj. samostatností a vzájemnou nezávislostí. Z hlediska svého procesního postavení je každý z původně žalovaných samostatným společníkem v řízení (nejde tady o nerozlučné společenství žalovaných, jak má na mysli čl. 6 nařízení) a ani z pohledu hmotného práva nelze uvažovat o tom, že by rozhodnutí soudu ve vztahu ke každému z více směnečných dlužníků „muselo být stejné, bez ohledu na to, zda vůbec a jakou procesní obranu jednotliví dlužníci uplatnili“. Nic proto nebrání tomu, aby o jednotlivých závazcích plynoucích z téže směnky bylo rozhodováno samostatně, v oddělených řízeních vedených před různými soudy.

8. Protože nedostatek pravomoci soudů České republiky je takovým nedostatkem podmínky řízení, který nelze odstranit, odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně a jím vydaný směnečný platební rozkaz podle § 219a odst. 1 o. s. ř. zrušil a řízení podle § 221 odst. 1 písm. c) o. s. ř. zastavil.

č. 85

II. Dovolání a vyjádření k němu

9. Proti usnesení odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání, jehož přípustnost opírá o § 239 odst. 1 písm. a) o. s. ř., namítajíc, že je dán dovolací důvod uvedený v § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., tedy že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

10. Dovolatelka nesouhlasí se závěrem odvolacího soudu, podle kterého k projednání a rozhodnutí dané věci nejsou příslušné české soudy. Poukazujíc na rozsudky Soudního dvora Evropské unie ze dne 11. 10. 2007 ve věci Freeport plc, C-98/06, a ze dne 1. 12. 2011 ve věci Eva-Maria Painer, C-145/10, setrvává na názoru, že příslušnost Krajského soudu v Ústí nad Labem byla v posuzovaném případě založena postupem podle čl. 6 nařízení, tedy tím, že žaloba byla podána u soudu místa, kde byl ke dni podání žaloby domicilován jeden ze žalovaných.

11. Předmětné ustanovení nařízení, pokračuje dovolatelka, neobsahuje oproti přesvědčení odvolacího soudu podmínku, aby jednotlivé právní nároky nemohly obstát samostatně a nezávisle (pro takovou situaci je naopak aplikace čl. 6 spíše typická), nýbrž pouze stanoví, že spolu musí úzce souviset, protože je účelné o nich rozhodnout společně. Tomuto požadavku přitom uplatněné nároky ze sporné směnky nepochybně vyhovují, když jejich podkladem a právním titulem je jeden cenný papír (směnka), přičemž „vlastní podstata souvislosti závazků (a od nich odvislých právních nároků) ze směnky vychází již ze samotného institutu směnečného rukojemství“. Pominout v této souvislosti nelze podle dovolatelky ani to, že výstavce směnky vlastní a jeho avalista jsou (podle české i slovenské právní úpravy) solidárními dlužníky.

12. Použití čl. 6 nařízení pak zjevně nebrání ani procesně samostatné postavení jednotlivých účastníků řízení na straně žalované. Naopak skutečnost, že soudy různých členských států Evropské unie mohou ve vztahu k jednotlivým žalovaným vydat „zcela samostatná rozhodnutí“, je právě jednou z podmínek pro aplikaci tohoto článku nařízení. Je jen na žalobci, zda se rozhodne žalovat každého ze žalovaných samostatně (u různých soudů), nebo zda uplatní své související nároky vůči žalovaným (s využitím pravidla obsaženého v čl. 6 nařízení) společně u jediného soudu.

13. Podle dovolatelky nemůže být ani pochyb o tom, že také v projednávané věci existovalo (v případě vedení samostatných soudních sporů) riziko vydání vzájemně si odporujících rozhodnutí, když např. otázku platnosti sporné směnky mohly soudy v různých členských státech Evropské unie posoudit rozdílně.

14. Proto dovolatelka požaduje, aby Nejvyšší soud rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a věc tomuto soudu vrátil k dalšímu řízení.

15. Žalovaný ve vyjádření navrhuje dovolání zamítnout, maje závěry napadeného rozhodnutí za věcně správné. Podle žalovaného nelze v poměrech dané věci čl. 6 nařízení použít již z toho důvodu, že společnost H, od níž „je odvozována“ pravomoc soudů České republiky rozhodnout v tomto řízení, již zanikla, a tím „zanikla“ také pravomoc českých soudů. I kdyby tedy byla původně dána pravomoc českých soudů k projednání dané věci, „došlo k natolik zásadní změně okolností“, že již pravomoc českých soudů dána není.

III. Přípustnost dovolání

16. Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (do 31. 12. 2012) se podává z bodu 7. části první čl. II zákona č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

17. Dovolání žalobkyně proti usnesení odvolacího soudu je – bez dalšího – přípustné podle § 239 odst. 1 písm. a) o. s. ř.; podmínku, aby šlo o usnesení odvolacího soudu, ohledně kterého dovolací soud dospěje k závěru, že má po právní stránce zásadní význam (formulovanou návěštím označeného ustanovení), má Nejvyšší soud za obsolentní z příčin popsaných např. v díle DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1903–1904 (srov. též důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 1. 2011, sp. zn. 29 Cdo 3582/2010, uveřejněného pod č. 97/2011 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek). Dovolání je i důvodné.

IV. Důvodnost dovolání

18. Závěr odvolacího soudu, že k projednání a rozhodnutí předmětné věci není dána mezinárodní příslušnost (pravomoc) českých soudů, Nejvyšší soud za správný nepovažuje.

19. Není pochyb o tom, že řízení, ve kterém žalobce vůči žalovaným uplatňuje práva ze směny, je věcí občanskou a obchodní podle čl. 1 odst. 1 nařízení Brusel I (k výkladu pojmu „věci občanské a obchodní“ ve smyslu posledně uvedeného ustanovení srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2012, sp. zn. 33 Cdo 3793/2011, uveřejněné pod č. 12/2013 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, a tam citovanou judikaturu Soudního dvora, popř. z novější judikatury Soudního dvora jeho rozsudky ze dne 12. 9. 2013 ve věci Sunico ApS, C-49/12, či ze dne 23. 10. 2014 ve věci flyLAL-Lithuanian Airlines AS, v likvidaci, C-302/13). Řízení bylo zahájeno podáním žaloby u Krajského soudu v Ústí nad Labem dne 17. 12. 2009; spadá tak do (věcné i časové) působnosti nařízení Brusel I. Jelikož zde není jiného právního nástroje ve smyslu kapitoly VII nařízení Brusel I, je v daném sporu (jak správně dovodil také odvolací soud) nutné posoudit příslušnost soudů podle tohoto nařízení [jež je v České republice přímo použitelným právním předpisem Evropské unie, majícím přednost před aplikací národního (českého) práva].

20. K výše řečenému se sluší pro úplnost dodat, že nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. 12. 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (přepřacované znění) (nařízení Brusel I bis) je podle jeho čl. 66 odst. 1 použitelné jen na řízení zahájená dne 10. 1. 2015 a později. Příslušnost českých soudů proto v projednávané věci podle tohoto nařízení určit nelze.

21. Odvolacímu soudu lze dále přisvědčit v tom, že v projednávané věci neplyne příslušnost českých soudů z čl. 2 nařízení (z obsahu spisu se nepodává, že by žalovaný, vůči němuž žaloba směřuje, měl na území České republiky bydliště) a nejde ani o řízení, k němuž by byly české soudy výlučně příslušné podle čl. 22 nařízení. Žalovaný rovněž nezaložil příslušnost soudu prvního stupně podle čl. 24 nařízení (tím, že by se vyjádřil k nároku uplatněnému návrhem na vydání směnečného platebního rozkazu, aniž by nejpozději současně s takovým vyjádřením vznesl námitku nedostatku příslušnosti procesního soudu; k tomu srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 9. 2008, sp. zn. 29 Nd 336/2007, uveřejněné pod č. 14/2009 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2015, sp. zn. 29 Cdo 2842/2013) a mezi účastníky nebyla uzavřena ani dohoda o volbě soudu ve smyslu čl. 23 nařízení.

22. Zbývá určit, zda je některý ze soudů České republiky příslušný k projednání a rozhodnutí dané věci podle pravidel upravujících tzv. zvláštní příslušnost podle článků 5 až 7 nařízení. Označené články dávají žalobci (navrhovateli) možnost zahájit řízení (vedle soudů státu, v němž má žalovaný bydliště) i u soudů v nich označených. Tyto články tak upravují příslušnost danou na výběr žalobci (navrhovateli).

23. Článek 6 odst. 1 nařízení Brusel I (jehož použití v projednávané věci se dovolává žalobkyně) pak určuje, že osoba, která má bydliště na území některého členského státu, může být též žalována, je-li žalováno více osob společně, u soudu

místa, kde má bydliště některý z žalovaných, za předpokladu, že právní nároky jsou spojeny tak úzce, že je účelné je vyšetřit a rozhodnout o nich společně, aby se zabránilo vydání vzájemně si odporujících rozhodnutí v oddělených řízeních.

24. Judikatura Soudního dvora (srov. v této souvislosti zejména dovolatelkou zmiňované rozsudky ve věcech *Freeport plc a Eva-Maria Painer*) k čl. 6 odst. 1 nařízení je ustálena v závěrech, podle kterých:

č. 85

[1] Smyslem (cílem) pravidla pro určení příslušnosti uvedeného v čl. 6 odst. 1 nařízení je především usnadnit řádný výkon spravedlnosti, minimalizovat možnost souběžných řízení, a tedy zajistit, aby nebyla v oddělených řízeních přijata řešení, která by si mohla vzájemně odporovat. Toto pravidlo (jež je třeba – se zřetelem k tomu, že jde o odchytku od obecné zásady zakotvené v čl. 2 nařízení – vykládat restriktivně) však nelze uplatnit takovým způsobem, aby umožnilo žalobci podat žalobu směřující proti více žalovaným s jediným cílem odejmout některého z nich soudům státu, ve kterém má bydliště (viz též rozsudek Soudního dvora ze dne 27. 9. 1988 ve věci *Kalfelis*, 189/87).

[2] Pro použití čl. 6 odst. 1 nařízení je třeba ověřit, zda existuje mezi jednotlivými žalobami podanými tímž žalobcem proti různým žalovaným takový vztah souvislosti, aby bylo účelné je vyšetřit a rozhodnout o nich společně, aby se zabránilo možnosti dojít v oddělených řízeních k protichůdným soudním rozhodnutím. K tomu, aby rozhodnutí mohla být (ve smyslu čl. 6 odst. 1 nařízení) považována za rozporná, nestačí, že existuje rozdíl v řešení sporu, ale je ještě třeba, aby tento rozdíl spadl do rámce téže skutkové a právní situace.

[3] K naplnění podmínky úzkého spojení uplatněných nároků (v tom smyslu, v jakém je formulována v citovaném článku) není nezbytné, aby tyto nároky měly stejný právní základ. Při posouzení existence vztahu souvislosti mezi žalobami, a tedy rizika, že v oddělených řízeních budou vydána vzájemně si odporující rozhodnutí, je totožnost právních základů podaných žalob jen jedním z mnoha relevantních faktorů; nezbytnou podmínkou použití čl. 6 bodu 1 nařízení však není. Rozdíl v právních základech žalob podaných proti jednotlivým žalovaným proto sám o sobě nebrání použití čl. 6 bodu 1 nařízení, avšak jen potud, pokud mohli žalovaní předvídat, že mohou být žalováni u soudu členského státu, v němž má alespoň jeden z nich místo svého bydliště. Tak je tomu *a fortiori* v případě, že se ukáže, že vnitrostátní právní úpravy, na nichž jsou založeny žaloby podané proti jednotlivým žalovaným, jsou v podstatě totožné.

[4] Vnitrostátnímu soudu přísluší, aby s ohledem na všechny poznatky obsažené ve spisu posoudil existenci vztahu souvislosti mezi jednotlivými žalobami, které mu byly předloženy, a tedy rizika, že v oddělených řízeních budou vydána vzájemně si odporující rozhodnutí.

[5] Pravidlo stanovené v čl. 6 odst. 1 nařízení se použije, když žaloby podané proti různým žalovaným mají souvislost při svém podání.

[6] Článek 6 odst. 1 nařízení se lze dovolávat v rámci žaloby podané v jednom členském státu proti žalovanému s bydlištěm v tomto státu a dalšímu žalovanému s bydlištěm v jiném členském státu, i pokud je tato žaloba již k okamžiku svého podání považována za nepřipustnou vůči prvnímu žalovanému na základě vnitrostátní právní úpravy (viz rozsudek Soudního dvora ze dne 13. 7. 2006 ve věci Reisch Montage AG, C-103/05).

č. 85

25. Z výše podaných judikaturních závěrů pak pro poměry projednávané věci především plyne, že použití pravidla příslušnosti obsaženého v čl. 6 odst. 1 nařízení Brusel I není – proti mínění odvolacího soudu – podmíněno požadavkem, aby žalovaní, vůči nimž společná žaloba směřuje, měli v řízení postavení nerozlučných společníků (§ 91 odst. 2 o. s. ř.). Skutečnost, že hmotněprávní povaha předmětu řízení umožňuje, aby spory jednotlivých společníků byly projednány a rozhodnuty samostatně vůči každému z nich (jinak řečeno, že v konkrétní věci jde o samostatné společenství účastníků), nepředstavuje překážku pro aplikaci čl. 6 odst. 1 nařízení. Využití tam obsaženého pravidla závisí (jsou-li jinak podmínky čl. 6 nařízení splněny) pouze na rozhodnutí žalobce; povaha procesního společenství účastníků z tohoto pohledu žádný význam nemá.

26. Přisvědčit nelze ani názoru odvolacího soudu, podle kterého žalobou uplatněné nároky, mající původ v podpisu jednotlivých dlužníků na sporné směnke, nejsou úzce spojeny v tom smyslu, jak je tento požadavek formulován v textu čl. 6 nařízení. Jakkoli nepochybně platí, že závazky jednotlivých směnečných dlužníků (včetně závazků výstavce směnky vlastní a „jeho“ směnečného rukojmího) jsou zásadně samostatné, tj. existence jednoho závazku nepodmiňuje existenci závazku jiného (byť ani tato zásada se neprosazuje ve směnečném právu bezvýjimečně, k tomu srov. v české právní úpravě např. čl. I. § 32 odst. 2 zákona č. 191/1950 Sb., zákona směnečného a šekového), uvedená okolnost ještě bez dalšího neznamená, že mezi žalobou uplatněnými nároky není takový vztah souvislosti, aby bylo (ve smyslu čl. 6 odst. 1 nařízení) účelné je vyšetřit a rozhodnout o nich společně (a zabránit tak v oddělených řízeních vydání vzájemně si odporujících rozhodnutí). Nelze totiž (jak přílehavě uvádí dovolatelka) přehlédnout, že společným základem původně uplatněných nároků (tedy jak nároku proti společnosti H jako výstavci směnky, tak nároku proti žalovanému jako směnečnému rukojmímu) je tatáž listina (sporná směnka), což z nich činí (minimálně z hlediska nutnosti posoudit otázku platnosti směnky) právní nároky natolik úzce spojené, že jejich společné projednání jediným soudem zjevně může (jak předpokládá čl. 6 odst. 1 nařízení) zabránit rozdílnému řešení sporů (majících – v intencích výše uvedeného – totožný skutkový i právní rámec), jež by případně byly vedeny vůči oběma žalovaným odděleně. V obecné rovině přitom současně není pochyb o tom, že směneční dlužníci mohou předvídat, že

budou (společně) žalováni u soudu členského státu, v němž má alespoň jeden z nich místo svého bydliště.

č. 85

27. Neopodstatněnou konečně Nejvyšší soud shledává rovněž výhradu žalovaného, podle níž mezinárodní příslušnost (pravomoc) soudu prvního stupně k projednání a rozhodnutí dané věci „zanikla“ po podání žaloby (v důsledku ztráty způsobilosti společnosti H být účastníkem řízení). Jak totiž plyne z výše citované judikatury Soudního dvora, pravidlo stanovené v čl. 6 odst. 1 nařízení se použije, když žaloby podané proti různým žalovaným mají souvislost při svém podání (srov. v této souvislosti též např. DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol.: Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2887). Ke změnám okolností rozhodných pro posouzení mezinárodní příslušnosti (pravomoci) soudů, k nimž došlo až v průběhu řízení, již nelze přihlížet.

28. Nejvyšší soud tudíž uzavírá, že je-li u soudu příslušného podle čl. 2 nařízení Brusel I a § 85 odst. 1 nebo 3 o. s. ř. (resp. § 85a o. s. ř.) k projednání a rozhodnutí žaloby směnečného věřitele proti výstavci směnky vlastní současně podána žaloba také proti směnečnému rukojmímu s bydlištěm v jiném členském státě Evropské unie, použije se pro určení soudu příslušného k projednání a rozhodnutí takové žaloby (neplyne-li příslušnost soudu již z čl. 23 či 24, popř. z čl. 5 odst. 1 nařízení) čl. 6 odst. 1 nařízení.

29. Jelikož právní posouzení věci, na němž rozhodnutí odvolacího soudu spočívá a podle něhož k projednání a rozhodnutí předmětné věci není dána mezinárodní příslušnost (pravomoc) českých soudů, není správné, Nejvyšší soud rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2 část věty za středníkem a odst. 3 věta první o. s. ř.).

Č. 86

Poplatky soudní

§ 9 zákona č. 549/1991 Sb., § 170 zákona č. 99/1963 Sb.

Č. 86

Žádost o osvobození od soudních poplatků, kterou účastník řízení podal až poté, kdy odvolací soud potvrdil usnesení, jímž soud prvního stupně zastavil odvolací řízení pro nezaplacení soudního poplatku, avšak dříve, než bylo rozhodnutí odvolacího soudu doručeno, není důvodem pro to, aby odvolací soud již vydané rozhodnutí změnil (nebo zrušil).

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2015, sp. zn. 29 Cdo 847/2015, ECLI:CZ:NS:2015:29.CDO.847.2015.1)

Nejvyšší soud zamítl dovolání druhého žalovaného proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 31. 10. 2014, sp. zn. 5 Cmo 487/2014.

I. Dosavadní průběh řízení

1. Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 16. 12. 2013, č. j. 30 Cm 272/2013-42, ponechal v plném rozsahu v platnosti směnečný platební rozkaz ze dne 17. 10. 2013, č. j. 30 Cm 272/2013-23, jímž uložil žalovaným, aby společně a nerozdílně zaplatili žalobkyni (P. T. E., s. r. o.) částku 300 000 Kč s 6% úrokem od 1. 11. 2012 do zaplacení a částku 200 000 Kč s 6% úrokem od 1. 1. 2013 do zaplacení, směnečnou odměnu 1 650 Kč a náklady řízení.
2. Proti tomuto rozsudku podali žalovaní odvolání a současně požádali o osvobození od soudních poplatků.
3. Městský soud v Praze usneseními ze dne 12. 3. 2014, č. j. 30 Cm 272/2013-89 (ve vztahu k první žalované) a č. j. 30 Cm 272/2013-91 (ve vztahu ke druhému žalovanému), návrhy na přiznání osvobození od soudních poplatků zamítl.
4. Vrchní soud v Praze usneseními ze dne 24. 4. 2014, č. j. 5 Cmo 186/2014-106 a č. j. 5 Cmo 187/2014-110, usnesení soudu prvního stupně potvrdil.
5. Nejvyšší soud usnesením ze dne 29. 7. 2014, č. j. 29 Cdo 2702/2014, 29 Cdo 2703/2014-134, odmítl dovolání žalovaných proti výše zmíněným usnesením odvolacího soudu.
6. Ústavní soud usnesením ze dne 12. 8. 2015, sp. zn. IV. ÚS 3548/14, odmítl ústavní stížnost druhého žalovaného (J. P.) proti rozhodnutím, jimiž obecné soudy rozhodly ve věci poplatkové povinnosti jmenovaného.

7. Přitom zdůraznil, že „rozhodnutí o splnění zákonem stanovených předpokladů přiznání osvobození od soudních poplatků v konkrétním případě spadá do rozhodovací sféry civilních soudů; s ohledem na ústavně zaručený princip nezávislosti soudů (čl. 82 Ústavy) Ústavnímu soudu zásadně nepřísluší v tomto ohledu přehodnocovat jejich závěry. Případy, kdy Ústavní soud přistoupil k věcnému posouzení, jsou relativně výjimečné, a buď se týkají specifických otázek, nebo se jedná o extrémní případy, v nichž došlo ke svévolnému výkladu ze strany obecných soudů, například nerespektováním kogentní normy či interpretací jsoucí v extrémním rozporu s principy spravedlnosti. Jinými slovy, takový extrémní případ může v souvislosti s rozhodnutím soudu ve věci osvobození od soudních poplatků založit toliko svévolná aplikace § 138 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen o. s. ř.), spočívající buď v absenci jakéhokoliv odůvodnění rozhodnutí anebo v rozhodnutí obsahujícím odůvodnění vybočující v extrémní míře z rámce vymezeného principu spravedlnosti“. Projednávaný případ však takovou anomálii nepředstavuje, když napadená rozhodnutí „civilních“ soudů, zejména soudu prvního stupně a odvolacího soudu, obsahují srozumitelná a celkově dostatečná odůvodnění, z nichž vyplývá, že stěžovateli nelze přiznat osvobození od soudních poplatků.

8. Městský soud v Praze usnesením ze dne 23. 5. 2014, č. j. 30 Cm 272/2013-115 a č. j. 30 Cm 272/2013-116, opětovně vyzval žalované, aby zaplatili (každý z nich) soudní poplatek za odvolání ve výši 25 080 Kč, a současně je poučil o tom, že nebude-li soudní poplatek ve stanovené lhůtě zaplacen, „bude odvolací řízení zastaveno“.

9. Konečně usnesením ze dne 23. 9. 2014, č. j. 30 Cm 272/2013-142, Městský soud v Praze – odkazuje na § 9 odst. 1 zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích – řízení o odvolání (obou) žalovaných proti rozsudku ze dne 16. 12. 2013, č. j. 30 Cm 272/2013-42, zastavil, jelikož žalovaní soudní poplatek za odvolání nezaplatili ani na základě (opakovaně) výzvy, jež jim byla doručena 28. 5. 2014.

10. Vrchní soud v Praze k odvolání druhého žalovaného usnesením ze dne 31. 10. 2014, č. j. 5 Cmo 487/2014-148, usnesení soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení ve vztahu mezi žalobkyní a druhým žalovaným. Odvolací soud – vycházející z § 159a odst. 5 o. s. ř. – zdůraznil, že je vázán závěry, které soudy přijaly ve vztahu k žádosti druhého žalovaného o osvobození od soudních poplatků a že „žádný další návrh na poplatkovou moderaci neobdržel a bez návrhu ji nikdy ve sporném řízení přiznat nemůže“. Druhým žalovaným tvrzený „posun“ v majetkových poměrech pak vyhodnotil jako „okrajové povahy“.

II. Dovolání a vyjádření k němu

11. Proti usnesení odvolacího soudu podal druhý žalovaný dovolání, které má za přípustné podle § 237 o. s. ř., maje za to, že rozhodnutí odvolacího soudu závisí na vyřešení otázky procesního práva, která v rozhodovací činnosti dovolacího

soudu nebyla dosud řešena, totiž, zda „je soud povinen změnit, resp. zrušit své rozhodnutí v případě, kdy usnesení sice bylo vydáno, nicméně nebylo vyhlášeno ani doručeno žádnému z účastníků, a to v situaci, kdy v mezidobí obdržel nové informace svědčící o tom, že vydané usnesení je v rozporu se zákonem“.

12. Dovolatel popisuje změny, ke kterým v průběhu času došlo a které vedly podle jeho názoru k podstatnému zhoršení jeho majetkových poměrů, a současně poukazuje na skutečnost, že nově požádal o osvobození od soudních poplatků. V této souvislosti odvolacímu soudu vytýká, že se „žádným způsobem nevypořádal s jeho podáním ze dne 5. 11. 2014 (rozuměj s novou žádostí o osvobození od soudních poplatků), které bylo odvolacímu soudu doručeno dříve, než bylo usnesení odvolacího soudu ze dne 31. 10. 2014 doručeno účastníkům řízení, tj. dříve, než byl soud tímto rozhodnutím vázán“.

13. Dovolatel požaduje, aby Nejvyšší soud rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a „věc vrátil zpět soudu prvního stupně k posouzení otázky, zda je dovolatel oprávněn k osvobození od soudního poplatku, či nikoliv“.

14. V průběhu dovolacího řízení (6. 3. 2015) žalobkyně změnila obchodní firmu na K. & S., s. r. o.; dovolací soud k této změně přihlédl při označení žalobkyně v záhlaví tohoto usnesení.

III. Přípustnost dovolání

15. Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (do 31. 12. 2013) se podává z bodu 2. části první čl. II zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

16. Dovolání druhého žalovaného je přípustné podle § 237 o. s. ř., a to k řešení otázky dovolatelem otevřené, týkající se výkladu § 170 o. s. ř. v souvislosti s „novou“ žádostí účastníka řízení o osvobození od soudních poplatků.

IV. Důvodnost dovolání

17. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

18. Podle § 170 o. s. ř. soud je vázán usnesením, jakmile je vyhlášen; nedošlo-li k vyhlášení, jakmile bylo doručeno, a není-li třeba doručovat, jakmile bylo vyhotoveno (odstavec 1). Usnesením, kterým se upravuje vedení řízení, není však soud vázán (odstavec 2).

Podle § 211 o. s. ř. pro řízení u odvolacího soudu platí přiměřeně ustanovení o řízení před soudem prvního stupně, pokud není stanoveno něco jiného.

Podle § 9 odst. 1 zákona o soudních poplatcích, nebyl-li poplatek za řízení splatný podáním návrhu na zahájení řízení, odvolání, dovolání nebo kasační stížnosti zaplacen, soud vyzve poplatníka k jeho zaplacení ve lhůtě, kterou mu určí; po marném uplynutí této lhůty soud řízení zastaví.

č. 86

19. Nejvyšší soud v první řadě předesílá, že již v usnesení ze dne 29. 1. 2014, sp. zn. 29 Cdo 4239/2013, uveřejněném pod č. 49/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, formuloval a odůvodnil závěr, podle něhož nezměnil-li se u účastníka (žadatele) poměry, ze kterých soud vycházel v usnesení, jímž zamítl jeho žádost o osvobození od soudních poplatků, nemůže účastník důvodně uplatnit obranu proti (následnému) usnesení o zastavení řízení pro nezaplacení soudního poplatku, založenou na argumentaci, že předpoklady pro přiznání osvobození od soudních poplatků splňuje (srov. též např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 4. 2015, sp. zn. 29 Cdo 1924/2014).

20. Zmíněný závěr se pak bez jakýchkoli pochybností uplatní i v poměrech projednávané věci, když druhý žalovaný přes opakovanou výzvu soudu prvního stupně soudní poplatek za odvolání nehradil ani nepožádal o osvobození od soudních poplatků s tím, že v mezidobí se bez jeho zavinění zhoršily jeho majetkové poměry natolik, že oproti stavu, kdy byla jeho předchozí žádost o osvobození od soudních poplatků zamítnuta, mu aktuální majetkové poměry brání splnit poplatkovou povinnost.

21. Na výše uvedeném přitom není způsobila ničeho změnit ani skutečnost, že v době po vydání dovoláním napadeného rozhodnutí (a před jeho doručením účastníkům řízení) dovolatel o přiznání osvobození od soudních poplatků (opětovně) požádal.

22. Z § 170 odst. 1 o. s. ř. je zřejmé, že upravuje okamžik, od něhož je soud vázán usnesením (vyjma usnesení, jímž se upravuje vedení řízení). Tento účinek (vázanost usnesením) nastává okamžikem, kdy soud usnesení vyhlásil, nebylo-li usnesení vyhlášeno, okamžikem, kdy bylo doručeno, a není-li třeba je doručovat, okamžikem, kdy bylo vyhotoveno. To mimo jiné znamená, že nebylo-li usnesení dosud doručeno (ani jednomu z účastníků řízení nebo jiné osobě, které se podle zákona doručuje), může je soud změnit nebo zrušit (srov. DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. Občanský soudní řád I. § 1 až 200za. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1142–1143).

23. Shora popsanou „možnost“ soudu změnit nebo zrušit usnesení, jímž (dosud) není vázán, však v žádném případě nelze vykládat jako „povinnost“ soudu „korigovat“ již vydané usnesení.

24. V poměrech projednávané věci tak (opožděný) návrh na přiznání osvobození od soudních poplatků nemůže být důvodem pro to, aby odvolací soud změnil (nebo zrušil) rozhodnutí, jímž potvrdil usnesení soudu prvního stupně o zastavení řízení pro nezaplacení soudního poplatku.

25. Nad rámec shora uvedeného pak Nejvyšší soud dodává, že dovolatelem uváděné „změny“ v jeho majetkové situaci by ostatně ani nebyly důvodem pro to, aby otázka jeho poplatkové povinnosti byla řešena jinak.

Č. 87

Exekuce, Incidenční spory

§ 47 odst. 4 zákona č. 120/2001 Sb., § 225 IZ

Č. 87

Jestliže v době, kdy měly nastat obligační účinky kupní smlouvy, kterou povinný a jeho manželka převedli na třetí osobu nemovitosti ve společném jmění manželů, bylo v právní moci usnesení o nařízení exekuce, soudní exekutor ani oprávněný nebyli v žádném ohledu účastníky kupní smlouvy nebo osobami, jež by převod odsouhlasily, a oprávněným vymáhaná pohledávka nebyla uspokojena, je kupní smlouva absolutně neplatná pro porušení speciálního inhibitoria ve smyslu § 47 odst. 4 exekučního řádu.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2015, sen. zn. 29 ICdo 47/2013, ECLI:CZ:NS:2015:29.ICDO.47.2013.1)

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalobce proti rozsudku Vrhelního soudu v Praze ze dne 6. 6. 2013, sp. zn. 28 ICm 1070/2011, 101 VSPH 121/2013 (KSCB 28 INS 9196/2010).

I. Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem ze dne 20. 11. 2012, č. j. 28 ICm 1070/2011-70, rozhodl Krajský soud v Českých Budějovicích o vylučovací žalobě žalobce K. F., směřující proti žalovanému insolvenčnímu správci dlužníka P. L. tak, že z majetkové podstaty dlužníka vyloučil ve výroku označené nemovitosti (bod I. výroku) a rozhodl o nákladech řízení (bod II. výroku).

2. Insolvenční soud dospěl po provedeném dokazování k závěru, že kupní smlouva ze dne 5. 1. 2009 (datovaná 19. 12. 2008), kterou dlužník a jeho manželka (jako prodávající) převedli sporné nemovitosti do vlastnictví žalobce (jako kupujícího) za dohodnutou kupní cenu ve výši 8 milionů Kč (dále jen „kupní smlouva“), není neplatná podle § 39 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (dále též jen „obč. zák.“). Došlo sice k porušení § 44 odst. 7 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekučního řádu) a o změně dalších zákonů, včetně porušení tzv. generálního inhibitoria vyplývajícího z § 47 odst. 4 exekučního řádu, je však namístě respektovat „vyvíjející se judikaturu“, vycházející především z rozhodnutí velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 9. března

2011, sp. zn. 31 Cdo 4545/2008 (jde o rozsudek uveřejněný pod č. 84/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, dále jen „R 84/2011“, který je – stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže – dostupný i na webových stránkách Nejvyššího soudu).

č. 87

3. Pohledávka oprávněného (jiní přihlášení věřitelé nebyli) byla v exekučním řízení uspokojena před provedením vkladu vlastnického práva do katastru nemovitostí [o povolení vkladu rozhodl Katastrální úřad pro V., Katastrální pracoviště P. (dále jen „katastrální úřad“), dne 11. 2. 2009], takže úkon, jímž povinný (dlužník) nakládal s majetkem postiženým exekucí, je nutno pokládat za platný.

4. Důvody pro odstoupení žalovaného od kupní smlouvy insolvenční soud neshledal.

5. K odvolání žalovaného Vrchní soud v Praze rozsudkem ze dne 6. 6. 2013, č. j. 28 ICm 1070/2011, 101 VSPH 121/2013-102 (KSCB 28 INS 9196/2010), změnil rozsudek insolvenčního soudu tak, že vylučovací žalobu zamítl (první výrok). Dále rozhodl o nákladech řízení před soudy obou stupňů (druhý výrok) a o soudním poplatku z odvolání (třetí výrok).

6. Odvolací soud dospěl po přezkoumání rozhodnutí insolvenčního soudu k závěru, že insolvenční soud zjistil správně a dostatečně skutkový stav věci, leč nevyvodil z něj správný právní závěr.

7. K tomu dále uvedl, že skutkové okolnosti této věci jsou odlišné od těch, jež byly podkladem pro vydání R 84/2011. V R 84/2011 posuzoval Nejvyšší soud platnost právního úkonu dlužníka učiněného za trvání tzv. generálního inhibitoria, kdežto v této věci uzavřel dlužník kupní smlouvu poté, co soudní exekutor rozhodl o provedení exekuce prodejem nemovitostí [vydal exekuční příkaz, po jehož doručení dlužníku (povinnému) platilo pravidlo obsažené v § 47 odst. 4 exekučního řádu]. Odlišnost tkví podle odvolacího soudu i v tom, že podle skutkového stavu věci, z něž vyšel Nejvyšší soud v R 84/2011, v době, kdy dlužník (povinný) činil právní úkon, nebylo v právní moci usnesení o nařízení exekuce ani nebyl vydán exekuční příkaz postihující majetek, jehož se právní úkon týkal, dlužník (povinný) uspokojil pohledávku mimo exekuci, která byla zastavena, právním úkonem dlužníka nebyl zmařen účel exekuce na úkor osob chráněných zákonem a dlužník učinil právní úkon se souhlasem soudního exekutora.

8. Pro nyní projednávanou věc není podle odvolacího soudu splněna ani premisa, že celá kupní cena byla použita na uspokojení exekucí vymáhané pohledávky.

9. Kupní smlouva je tedy absolutně neplatná podle § 39 obč. zák. pro rozpor s § 47 odst. 4 exekučního řádu.

II. Dovolání a vyjádření k němu

10. Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání, jehož přípustnost vymezuje (ve smyslu § 237 zákona č. 99/1963 Sb., o. s. ř.) argumentem, že

odvolací soud se neřídil názorem formulovaným v R 84/2011. Dovolatel namítá, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (tedy, že je dán dovolací důvod dle § 241a odst. 1 o. s. ř.) a požaduje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

11. Konkrétně dovolatel vytýká odvolacímu soudu nesprávnost závěru o absolutní neplatnosti kupní smlouvy. Připouští, že při uzavření kupní smlouvy bylo porušeno § 44 odst. 7 exekučního řádu, když v době, kdy byl u katastrálního úřadu podán návrh na vklad vlastnického práva k nemovitostem podle kupní smlouvy, byli vlastníky nemovitostí dlužník a jeho manželka, přičemž výkon vlastnických práv byl omezen „nařízením o exekuci“.

12. Katastrální úřad nepovolil vklad vlastnického práva (ve prospěch dovolatele) podle kupní smlouvy a učinil tak až poté, co obdržel oznámení soudního exekutora z 30. 1. 2009 o tom, že „exekuce byla vymožena“, s návrhem na odstranění poznámky o nařízení exekuce i zápisu exekučního příkazu. Katastrální úřad tedy neměl kupní smlouvu za neplatnou. K tomu dovolatel dále cituje z R 84/2011, dodávaje, že institut generálního inhibitoria považuje v daném případě za příliš rigidní a nadbytečný, když postupem povinného nebyly byt i jen ohroženy zájmy věřitelů (oprávnění z exekuce byli naopak v důsledku tohoto postupu uspokojeni, a zkráceni tak nebyli ani zástavní věřitelé, kteří jimi zůstali). Dovolatel kritizuje odvolací soud za to, že se při právním posouzení věci spokojil s odkazem na platná ustanovení exekučního řádu, aniž by dokázal (v souladu s právním názorem Nejvyššího soudu obsaženým v R 84/2011) „nahlédnout na věc z vyšší úrovně právního náhledu“.

13. Žalovaný ve vyjádření navrhuje dovolání odmítnout. K tomu poukazuje na to, že dovolatel argumentačně nerozlišuje mezi generálním inhibitorem podle § 44 odst. 7 exekučního řádu a speciálním inhibitorem podle § 47 odst. 4 exekučního řádu, ani nebere na vědomí, že katastrální úřad nezkoumá (pro účely rozhodnutí o povolení vkladu) „absolutní platnost smlouvy“ a zabývá se listinou, podle které má povolit vklad, pouze z hledisek uvedených v § 5 odst. 1 zákona č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem. Žalobce má kupní smlouvu za absolutně neplatnou, s tím, že byla uzavřena poté, co byl dlužníku (povinnému) doručen exekuční příkaz o provedení exekuce prodejem nemovitostí.

III. Přípustnost dovolání

14. S přihlédnutím k době vydání napadeného rozhodnutí je pro dovolací řízení rozhodný občanský soudní řád ve znění účinném od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2013 (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2014, sen. zn. 29 ICdo 33/2014, uveřejněné pod č. 92/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

15. Dovolání v této věci má Nejvyšší soud za přípustné podle § 237 o. s. ř., když v posouzení míry aplikace závěrů obsažených v R 84/2011 na poměry dané

věci závisí napadené rozhodnutí na vyřešení otázky procesního práva, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena.

IV. Důvodnost dovolání

č. 87

16. Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud se proto – v hranicích právních otázek vymezených dovoláním – zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

17. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

18. Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl (ani nemohl být) zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

19. Pro právní posouzení věci jsou pak rozhodné především skutkové závěry, podle kterých:

[1] Usnesením ze dne 13. 8. 2008, č. j. 5 Nc 1948/2008-4, které nabylo právní moci dne 4. 9. 2008, nařídil Okresní soud v Pelhřimově k návrhu oprávněného Všeobecné zdravotní pojišťovny České republiky exekuci na majetek dlužníka.

[2] Exekučním příkazem ze dne 18. 8. 2008, č. j. 35 EX 796/8-10, doručeným dlužníku 19. 8. 2008, rozhodl soudní exekutor o provedení exekuce k uspokojení pohledávky oprávněného prodejcem spoluvlastnického podílu dlužníka ke sporným nemovitostem. Exekuční příkaz obsahuje (ve smyslu § 47 odst. 4 exekučního řádu) výrok (poučení), jímž se dlužníku a jeho manželce zakazuje, aby v exekučním příkazu označené nemovitosti převedli na někoho jiného nebo je zatížili a jinak s nimi nakládali.

[3] Poté, co exekuční příkaz nabyl právní moci, převedli dlužník a jeho manželka (jako prodávající) sporné nemovitosti (jež se nacházely v jejich společném jmění) do vlastnictví žalobce (jako kupujícího) kupní smlouvou (z 5. 1. 2009, datovanou 19. 12. 2008) za dohodnutou kupní cenu ve výši 8 milionů Kč, z čehož 7 100 000 Kč zaplatil žalobce prodávajícím započtením své pohledávky proti kupní ceně. V kupní smlouvě (jejím čl. IV.) prodávající prohlašují, že na předmětu prodeje vážne exekuční příkaz.

[4] Soudní exekutor sdělil katastrálnímu úřadu, že exekuce skončila 30. 1. 2009 vymožením vymáhané pohledávky, včetně nákladů exekuce.

[5] Pohledávka oprávněného nebyla vymožena zpeněžením majetku postiženého shora označeným exekučním příkazem, nýbrž tak, že mimo rámec exekuce daný exekučním příkazem dlužník uhradil pohledávku oprávněného i náklady exekuce.

[6] Usnesením ze dne 13. 9. 2010 zjistil insolvenční soud úpadek dlužníka a prohlásil konkurs na jeho majetek.

20. Podle § 44 odst. 7 exekučního řádu (ve znění účinném do 31. 8. 2008, pro věc rozhodném vzhledem k době vydání usnesení o nařízení exekuce a exekučního příkazu) po doručení usnesení o nařízení exekuce nesmí povinný nakládat se svým majetkem včetně nemovitostí a majetku patřícího do společného jmění manželů, vyjma běžné obchodní činnosti, uspokojování základních životních potřeb, udržování a správy majetku. Právní úkon, kterým povinný porušil tuto povinnost, je neplatný. Věta první a druhá se nepoužije, je-li povinným stát.

Dle § 47 odst. 4 exekučního řádu (v rozhodném znění) majetek, který je postižen exekučním příkazem, nesmí povinný převést na jiného, zatížit ho nebo s ním jinak nakládat. Právní úkon, kterým povinný porušil tuto povinnost, je neplatný.

Ustanovení § 47 odst. 4 exekučního řádu upravuje institut tzv. speciálního inhibitoria, které spočívá v zákazu povinnému nakládat po dobu trvání exekuce s jednotlivými konkrétně určenými věcmi a právy postiženými exekučními příkazy. Porušení speciálního inhibitoria je svázáno s absolutní neplatností úkonu, kterým bylo speciální inhibitorium porušeno (k tomu srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 4. 2015, sp. zn. 26 Cdo 64/2015, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. 4. 2015, sp. zn. 30 Cdo 4582/2014, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 9. 2015, sp. zn. 29 Cdo 1118/2015). Úkolem Nejvyššího soudu tudíž je pouze zodpovědět, zda sankce absolutní neplatnosti kupní smlouvy se v důsledku porušení zákazu stanoveného speciálním inhibitoriem dlužníku (coby povinnému) a jeho manželce ve vztahu k nemovitostem v jejich společném jmění manželů, označeným v exekučním příkazu, neprosadí se zřetelem ke stavu exekučního řízení.

21. K této otázce se Nejvyšší soud vyjádřil v R 84/2011 (jelikož šlo o rozhodnutí velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu, stalo se tak způsobem závazným pro všechny tříčlenné senáty Nejvyššího soudu) pro poměry zákazu nastaveného tzv. generálním inhibitoriem v § 44 odst. 7 exekučního řádu (v rozhodném znění).

22. Tam na dané téma uzavřel, že je-li zastavena exekuce, aniž jí byl postižen majetek, s nímž povinný nakládal v rozporu s generálním inhibitoriem ve smyslu § 44 odst. 7 exekučního řádu (v rozhodném znění), považují se úkony, jimiž povinný s tímto majetkem nakládal za trvání exekuce, za platné.

23. Odvolací soud nicméně přiléhavě vystihl, že závěry, jež Nejvyšší soud formuloval v R 84/2011, vzešly z významně odlišného skutkového stavu věci, takže R 84/2011 není způsobitelným podkladem pro závěr, že sankce plynoucí z porušení zákazu formulovaného v § 47 odst. 4 exekučního řádu se neuplatní.

24. Tyto odlišnosti tkví především v tom, že:

[1] V době uzavření kupní smlouvy (5. 1. 2009) bylo v právní moci usnesení o nařízení exekuce.

[2] V dané věci jde o důsledky porušení zákazu nastaveného speciálním inhibitoriem dle § 47 odst. 4 exekučního řádu ve vztahu ke konkrétnímu způsobu provedení exekuce pro konkrétní majetek ve společném jmění povinného a jeho manželka, nikoli o důsledky zákazu nastaveného obecně generálním inhibitoriem.

[3] Soudní exekutor ani oprávněný nebyli v žádném ohledu účastníky kupní smlouvy (jejími smluvními stranami nebo osobami, jež by převod odsouhlasily), přičemž oprávněným vymáhaná pohledávka (pro kterou byl exekuční příkaz vydán) nebyla v době uzavření kupní smlouvy uspokojena.

25. K námitce dovolatele, že katastrální úřad (jenž po skončení exekuce povolil vklad jeho vlastnického práva podle kupní smlouvy do katastru nemovitostí) neměl kupní smlouvu za neplatnou, Nejvyšší soud poukazuje na závěry, jež k rozsahu, v jakém katastrální úřad v řízení o povolení vkladu práva do katastru nemovitostí zkoumá právní úkon, na jehož podkladě má být právo do katastru zapsáno, přijal ve stanovisku svého občanskoprávního a obchodního kolegia ze dne 28. 6. 2000, sp. zn. Cpjn 38/98, uveřejněném pod č. 44/2000 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek. Tam na dané téma uzavřel (srov. bod II. stanoviska), že katastrální úřad v řízení o povolení vkladu práva do katastru nemovitostí zkoumá právní úkon, na jehož podkladě má být právo do katastru zapsáno, z hledisek taxativně vypočtených v § 5 odst. 1 zákona č. 265/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů; platnost právního úkonu, na základě kterého bylo v katastru nemovitostí zapsáno právo subjektu posuzovaného právního úkonu, katastrální úřad nezkoumá.

26. Na tomto základě Nejvyšší soud uzavírá, že uzavření kupní smlouvy ze dne 5. 1. 2009 (datované 19. 12. 2008) povinným a jeho manželkou bylo zjevným porušením zákazu převést označené nemovitosti na někoho jiného, adresně a jednoznačně formulovaného v exekučním příkazu jako účinek speciálního inhibitoria plynoucí z § 47 odst. 4 exekučního řádu, jehož důsledkem je podle jednoznačného znění uvedeného ustanovení absolutní neplatnost kupní smlouvy; s přihlédnutím k tomu, že v době, kdy měly nastat obligační účinky kupní smlouvy, bylo v právní moci usnesení o nařízení exekuce, že soudní exekutor ani oprávněný nebyli v žádném ohledu účastníky kupní smlouvy (jejími smluvními stranami nebo osobami, jež by převod odsouhlasily) a že oprávněným vymáhaná pohledávka nebyla v době uzavření kupní smlouvy uspokojena, neexistoval žádný důvod, pro který by porušení speciálního inhibitoria nemělo způsobovat absolutní neplatnost takové kupní smlouvy.

27. Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), dovolání zamítl [§ 243d písm. a) o. s. ř.].

Č. 88

Pojištění odpovědnosti za škodu, Živnostenské podnikání, Daň z příjmů
§ 7b zákona č. 586/1992 Sb.

Č. 88

Zpracování daňového přiznání pro jiné subjekty podnikatelským způsobem nespadá pod živnost „činnost účetních poradců, vedení účetnictví, vedení daňové evidence“; je-li proto pojistná smlouva sjednána k pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou v souvislosti s provozováním této živnosti, nevztahuje se na škodu způsobenou pochybením učiněným až při samotném zpracování daňového přiznání. O to nejde tam, kde k pochybení došlo již v rámci vedení daňové evidence a do daňového přiznání bylo pouze přeneseno.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2015, sp. zn. 32 Cdo 4092/2014, ECLI:CZ:NS:2015:32.CDO.4092.2014.1)

Nejvyšší soud k dovolání žalobkyně zrušil rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 5. 11. 2013, sp. zn. 16 Co 417/2013, jakož i rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 22. 8. 2013, sp. zn. 27 C 89/2012, a věc vrátil Obvodnímu soudu pro Prahu 1 k dalšímu řízení.

I. Dosavadní průběh řízení

1. Žalobkyně se v souzené věci domáhala zaplacení částky 172 762 Kč z titulu nároku na pojistné plnění z pojistné smlouvy, kterou byla pojištěna její odpovědnost za škodu.
2. Městský soud v Praze rozhodnutím ze dne 5. 11. 2013, č. j. 16 Co 417/2013-62, potvrdil rozsudek ze dne 22. 8. 2013, č. j. 27 C 89/2012-42, jímž Obvodní soud pro Prahu 1 žalobu zamítl a rozhodl o nákladech řízení. Odvolací soud rozhodl též o nákladech odvolacího řízení.
3. Odvolací soud vyšel ze zjištění soudu prvního stupně, doplněných dokazováním v odvolacím řízení, podle nichž mezi žalobkyní a právní předchůdkyní žalované byla dne 25. 4. 2001 uzavřena pojistná smlouva vztahující se na odpovědnost žalobkyně za škodu způsobenou v souvislosti s její podnikatelskou činností, vymezenou odkazem na živnostenský list, vystavený dne 14. 2. 2001. Ten žalobkyni opravňoval provozovat činnost účetních poradců a vedení účetnictví. Dne 1. 1. 2003 žalobkyně uzavřela s P. volejbalovým klubem, o. s. (dále jen „občanské sdružení“), smlouvu o provádění účetních prací, v níž

se mimo jiné zavázala též ke zpracování daňového přiznání z příjmu právnických osob. Finanční úřad vyměřil občanskému sdružení daňové penále za roky 2004 a 2005 ve výši 438 774 Kč, z nichž mu poté část ve výši 271 783 Kč prominul. Důvodem pro vyměření penále za rok 2004 byla úprava daňového základu (jeho snížení) o hospodářský výsledek z reklamní činnosti, který je u poplatníků, kteří nejsou založení nebo zřízení za účelem podnikání, vždy předmětem daně. Penále za rok 2005 pak bylo vyměřeno z důvodu nezahrnutí příspěvku na činnost města do daňového základu a z důvodu snížení daňového základu o hospodářský výsledek z reklamní činnosti. Rozsudkem Okresního soudu v Přerově ve spojení s rozsudkem Krajského soudu v Ostravě bylo žalobkyni uloženo zaplatit občanskému sdružení z titulu náhrady škody částku 125 243 Kč a na nákladech řízení částku 47 519 Kč, žalovaná jí však odmítla poskytnout pojistné plnění s odůvodněním, že škoda nevznikla v souvislosti s činností účetních poradců.

4. Odvolací soud se ztotožnil s právními závěry prvního soudu stupně. Shodně s ním dovodil, že úkon, kterým žalobkyně způsobila škodu, nebyl úkonem vedení daňové evidence, nýbrž zpracováním daňového přiznání, a usoudil, že zpracování daňového přiznání nespadá pod oblast živnosti „činnost účetních poradců, vedení účetnictví, vedení daňové evidence“ (dále též jen „účetní poradenství“), nýbrž jde o daňové poradenství. Na základě toho pak uzavřel, že škoda nebyla způsobena úkonem učiněným v rámci podnikatelské činnosti kryté sjednaným pojištěním.

II. Dovolání a vyjádření k němu

5. Rozsudek odvolacího soudu napadla žalobkyně dovoláním, podle obsahu toliko ve výroku o věci samé. Splnění předpokladů přípustnosti dovolání shledává v tom, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného práva, která v rozhodování dovolacího soudu nebyla dosud vyřešena. Touto otázkou má být „výklad pojmu vedení účetnictví a daňové evidence, jak toto bylo v rozhodné době upraveno ve vládním nařízení č. 469/2000 Sb., příloha 2, skupina 214“.

6. Dovolatelka argumentuje ve prospěch názoru, že výčet činností spadajících pod pojem „vedení účetnictví a daňové evidence“ je v uvedeném vládním nařízení uveden toliko demonstrativně, poukazuje na to, že vedení daňové evidence slouží ke stanovení základu daně z příjmů, a prosazuje závěr, že zpracování přiznání k dani z příjmů právnické osoby lze podřadit pod pojem „vyhotovování účetních dokladů“. Podle jejího mínění soudy nižších stupňů vyložily oprávnění k vedení účetnictví a daňové evidence příliš restriktivně, jestliže do něj nezahrnuly i úkon spočívající v přípravě a vyhotovení daňového přiznání; v tom spatřuje nesprávné právní posouzení věci.

7. Dovolatelka navrhuje, aby dovolací soud zrušil jak rozhodnutí odvolacího soudu, tak i rozhodnutí soudu prvního stupně, a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

8. Žalovaná se k dovolání nevyjádřila.

III. Přípustnost dovolání

9. Se zřetelem k době vydání napadeného rozhodnutí odvolacího soudu se uplatní pro dovolací řízení – v souladu s bodem 7. čl. II části první přechodných ustanovení zákona č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, a s bodem 2. čl. II části první přechodných ustanovení zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony – občanský soudní řád ve znění účinném od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2013 (dále též jen „o. s. ř.“).

č. 88

10. Po zjištění, že dovolání bylo podáno ve lhůtě stanovené v § 240 odst. 1 o. s. ř. oprávněnou osobou při splnění podmínky povinného zastoupení (§ 241 odst. 1, 4 o. s. ř.), se Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání, neboť dovoláním lze napadnout pravomocné rozhodnutí odvolacího soudu jen za předpokladu, že to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

11. Podle § 237 o. s. ř. je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem posouzena jinak.

12. Nejvyšší soud shledal dovolání přípustným, neboť otázku výkladu pojmu „vedení daňové evidence“ ve vztahu ke zpracování daňového přiznání k dani z příjmu (dále též jen „daňové přiznání“), na jejímž vyřešení napadené rozhodnutí závisí, ve své rozhodovací praxi dosud neřešil.

IV. Důvodnost dovolání

13. Dovolání je též důvodné, byť nikoliv všem dovolacím argumentům lze přisvědčit.

14. V příloze 2 nařízení vlády č. 469/2000 Sb., kterým se stanoví obsahové náplně jednotlivých živností, ve znění účinném od 1. 1. 2001 do 31. 10. 2004, tedy v době, kdy byl dovolatelce vystaven živnostenský list a došlo k uzavření pojistné smlouvy, byla v rámci vázaných živností ve skupině 214 vymezena živnost „činnost účetních poradců, vedení účetnictví“ tak, že jde o „poskytování rad v otázkách vedení účetnictví v rámci právních předpisů, zejména v otázkách používání účetních metod, vyhotovování účetních dokladů, sestavování účtového rozvrhu, účtování o účetních případech v účetních knihách, sestavování účetní uzávěrky a konsolidované účetní uzávěrky, výroční zprávy a konsolidované

výroční zprávy, provádění analýz finanční situace účetních jednotek, jakož i zpracování podkladů (návodu) pro systém vedení účetnictví. Provádění účetních operací dle zvláštního předpisu“.

č. 88

15. Ve znění účinném od 1. 11. 2004 do 13. 8. 2008, kdy bylo toto nařízení zrušeno, byla v něm tato živnost označena jako „činnost účetních poradců, vedení účetnictví, vedení daňové evidence“ a vymezena tak, že jde o „poskytování rad v otázkách vedení účetnictví a daňové evidence v rámci právních předpisů, zejména v otázkách používání účetních metod, vyhotovování účetních dokladů, sestavování účtového rozvrhu, účtování o účetních případech v účetních knihách, sestavování účetní uzávěrky a konsolidované účetní uzávěrky, výroční zprávy a konsolidované výroční zprávy, provádění analýz finanční situace účetních jednotek, jakož i zpracování podkladů (návodu) pro systém vedení účetnictví. Provádění účetních operací dle zvláštního právního předpisu. Vedení daňové evidence“.

16. Zcela stejně (doslova) je pak obsah této živnosti vymezen též v příloze 2 nařízení vlády č. 278/2008 Sb., o obsahových náplních jednotlivých živností, účinného od 14. 8. 2008.

17. Podle § 4 odst. 4 věty první zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění účinném od 1. 1. 2004 do 31. 12. 2013 (dále jen „zákon o daních z příjmů“), obchodním majetkem se pro účely daně z příjmů fyzických osob rozumí souhrn majetkových hodnot (věci, pohledávek a jiných práv a peněží ocenitelných jiných hodnot), které jsou ve vlastnictví poplatníka a o kterých bylo nebo je účtováno anebo jsou nebo byly uvedeny v evidenci majetku a závazků pro účely stanovení základu daně a daně z příjmů (dále jen „daňová evidence“).

18. Podle § 7b zákona daních z příjmů daňová evidence zajišťuje zjištění základu daně z příjmů a obsahuje údaje o a) příjmech a výdajích, v členění potřebném pro zjištění základu daně, b) majetku a závazcích (odstavec 1). Zjištění skutečného stavu zásob, hmotného majetku, pohledávek a závazků provede poplatník k poslednímu dni zdaňovacího období. O tomto zjištění provede zápis. O případné rozdíly upraví základ daně podle § 24 a 25 (odstavec 4).

19. Tato ustanovení nedoznala následnou novelizací, provedenou k 1. 1. 2014 zákonným opatřením senátu č. 344/2013 Sb., z pohledu otázky řešené v souzené věci podstatných změn. V § 4 odst. 4 věty první je obsažen již jen samotný pojem „daňová evidence“ a vymezení tohoto pojmu je vyhrazeno § 7b odst. 1, podle něhož, daňovou evidencí se pro účely daní z příjmů rozumí evidence pro účely stanovení základu daně a daně z příjmů. Tato evidence obsahuje údaje o a) příjmech a výdajích, v členění potřebném pro zjištění základu daně, b) majetku a dlužích“. Text v odstavci 4 zůstal beze změny.

20. Zákon č. 523/1992 Sb., o daňovém poradenství a Komoře daňových poradců České republiky (dále jen „zákon o daňovém poradenství“), definuje daňové poradenství v § 1 písm. a) jako poskytování právní pomoci a finančně

ekonomických rad ve věcech daní, odvodů, poplatků a jiných plateb (dále jen „daně“), jakož i ve věcech, které s daněmi přímo souvisejí.

21. Podle dovoláním nezpochybněného závěru odvolacího soudu byla příčinou předmětné škody pochybení dovolatelky spočívající v neoprávněném snížení základu daně o tržby z reklamní činnosti a v nesprávném posouzení daňového režimu určitého výdaje – dovolatelka jej zahrнула mezi daňově účinné výdaje, přestože tomu tak podle zákona o daních z příjmů nemělo být. Odvolací soud zaujal názor, že tyto úkony nejsou operacemi účetními, neboť jde o posouzení, jak uvedené příjmy zdaňovat, tedy o daňové poradenství. Jinými slovy řečeno, šlo-li v případě předmětných pochybení věcně o posouzení otázek daňových, a nikoliv účetních, nejednalo se o součást poradenství účetního, nýbrž daňového. Východisko založené na takto zjednodušeném, mechanickém oddělení daňových a účetních otázek obstat nemůže.

22. Soudy nižších stupňů vycházely z poznatku, který dovolatelka rovněž nezpochybnuje, nýbrž na něm naopak staví svou argumentaci, a jenž tudíž není otevřen dovolacímu přezkumu, že dovolatelka daňová přiznání za roky 2004 a 2005 zpracovala na základě daňové evidence, které pro občanské sdružení vedla. Z vymezení účelu a obsahu daňové evidence v § 7b zákona o daních z příjmů vyplývá, že nezbytnou součástí daňové evidence je vždy i rozčlenění příjmů a výdajů potřebné pro zjištění základu daně, tedy jejich klasifikace a roztrídění z toho hlediska, zda jde o příjmy a výdaje daňové, nebo nedaňové. Též odborná literatura shodně dovozuje (srov. např. HLAVÁČKOVÁ, H. Příjmy a výdaje v daňové evidenci podnikatelského subjektu. *Účetnictví, daně a právo v zemědělství*, Wolters Kluwer, 2012, č. 8, s. 25), že při vedení daňové evidence je nutno odděleně sledovat výdaje a příjmy, které základ daně ovlivní (výdaje vynaložené na dosažení, zajištění a udržení příjmů a zdanitelné příjmy), a ty, které základ daně neovlivní (příjmy, které se nezdaňují, a nedaňové výdaje), má-li proto poplatník vést tuto evidenci správně, musí vědět, jaké výdaje jsou daňové a jaké nedaňové.

23. Při vedení daňové evidence je tedy vždy třeba řešit daňový režim příjmů a výdajů; bez tohoto posouzení není řádné provedení služby spočívající ve vedení (popř. v jednorázovém sestavení) daňové evidence uskutečnitelné. Účetní a daňové otázky tu proto nelze stavět do protikladu – v rozsahu potřebném pro řádné vedení daňové evidence je i řešení daňové problematiky nezbytnou součástí činnosti účetního poradce a činnosti daňového a účetního poradenství se v tomto rozsahu při řešení daňových otázek překrývají. I pochybení při řešení právě těchto daňových souvislostí proto může být pochybením, k němuž došlo v rámci výkonu živnosti účetního poradenství.

24. Vymezení rozsahu účetního poradenství poskytovaného v souvislosti s daňovou evidencí tedy závisí na posouzení, které činnosti jsou a které již nejsou nezbytné pro řádné vedení daňové evidence.

25. Názor prosazovaný dovolatelkou, podle něhož mezi činnostmi, z nichž sestává vedení daňové evidence, náleží též zpracování daňového přiznání, správný není.

26. Zpracování daňového přiznání pro jiný subjekt náleží do oblasti daňového poradenství, neboť jde o činnost, při níž se bezprostředně uplatní „poskytování právní pomoci a finančně ekonomických rad ve věcech daní“ ve smyslu § 1 písm. a) zákona o daňovém poradenství. Z § 7b zákona o daních z příjmů, vymezujícího obsah pojmu daňová evidence, lze přítom spolehlivě dovodit, že zpracování daňového přiznání mezi úkony nezbytné pro samotné vedení daňové evidence nepatří; jde již o činnost navazující, nadstavbovou. Služba spočívající ve zpracování daňového přiznání podnikatelským způsobem je proto – ve vztahu mezi účetním a daňovým poradenstvím – výhradní součástí poradenství daňového a pod živnost „činnost účetních poradců, vedení účetnictví, vedení daňové evidence“ nespadá.

27. Pro správnost tohoto závěru svědčí podpůrně i zřejmá odlišnost daňového poradenství od poradenství účetního ve vztahu k podávání daňového přiznání, vyplývající ze speciálního statutu daňového poradce jako zmocněnce daňového subjektu v daňovém řízení jak podle zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, zrušeného ke dni 1. 1. 2011 a účinného v době rozhodné v souzené věci, tak podle zákona č. 280/2009 Sb., daňového řádu, účinného od 1. 1. 2011. Pouze daňový poradce (podobně jako advokát) mohl (resp. může) v daňovém řízení vystupovat v pozici „daňového poradce“ (§ 11 odst. 2 zákona č. 337/1992 Sb.), resp. „poradce“ (§ 29 odst. 2 zákona č. 280/2009 Sb.), s níž se v režimu obou uvedených předpisů pojí zvláštní (určitým způsobem privilegované) procesní postavení, např. v otázkách vyloučení ze zastupování, doručování, lhůty k podání daňového přiznání (srov. § 11, 17 a 40 zákona č. 337/1992 Sb.), resp. v otázkách ustanoveného zástupce, omezení zmocnění, lhůty k podání daňového přiznání a povinnosti k mlčenlivosti (srov. § 26, 29, § 136 odst. 1 a § 255 odst. 2 zákona č. 280/2009 Sb.).

28. Porovnáváné činnosti se pak – jak se to projevuje právě v souzené věci – liší mimo jiné též různým rozsahem rizik spojených s jejich výkonem. Daňový poradce při své činnosti přebírá odpovědnost i za posouzení dalších, nadstavbových daňově relevantních právních i ekonomických souvislostí, přesahujících rámec řešení nezbytných pro řádné vedení daňové evidence. Proto také speciální úprava této profese, obsažená v zákoně o daňovém poradenství, stanoví nejen zvláštní předpoklady pro oprávnění k výkonu této činnosti (vzdělání, podle úpravy účinné do 30. 4. 2004 středoškolské, podle pozdější úpravy vysokoškolské, složení kvalifikační zkoušky z oboru finančního, správního, občanského a obchodního práva, financí a ekonomiky a účetnictví a zápis do seznamu daňových poradců, popř. registrace v něm, srov. § 4 a 5), nýbrž zakotvuje též zvláštní odpovědnost za škodu způsobenou v souvislosti s výkonem daňového poradenství (srov. § 6 odst. 7 citovaného zákona, ve znění účinném do 31. 8. 2008, ve znění pozdějších předpisů pak § 6 odst. 8).

29. Zcela zjevně chybná je pak argumentace dovolatelky, že daňové přiznání je účetním dokladem. Daňové přiznání nade vši pochybnost neodpovídá definičním znakům účetního dokladu, vyplývajícím z § 11 zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví (dále jen „zákon o účetnictví“), ve spojení s § 6 odst. 1 tohoto zákona, vymezujícím pojem „účetní případ“.

30. S otázkou, zda vedení daňové evidence zahrnuje též zpracování daňového přiznání, se tedy odvolací soud vypořádal ve výsledku správně. Posouzení úkonů, při nichž došlo k pochybení, jako zpracování daňového přiznání však neobstojí.

31. V důsledku nepřesného vyhodnocení obsahu daňové evidence (rozsahu činností spočívajících v jejím vedení) odvolací soud nevzal na zřetel, že nesprávnost obsažená v daňovém přiznání může věcně spočívat v pochybení, k němuž došlo již při vedení daňové evidence a do daňového přiznání byla tato nesprávnost pouze přenesena; účetní poradce se při vedení daňové evidence dopustil chyby při členění příjmů a výdajů z hlediska jejich daňového režimu, v důsledku čehož byl nesprávně zjištěn základ daně (resp. nesprávně stanoven základ daně a daň). Na faktu, že k pochybení došlo nesprávným posouzením daňového režimu příjmu či výdaje v rámci vedení daňové evidence, se přenosem nesprávnosti do daňového přiznání ničeho nemění; samotný přenos, i pokud by byl proveden účetním poradcem, není skutečností, která by měla za důsledek přetřetí příčinné souvislosti mezi takovým pochybením a výslednou škodou. Chyba daňové evidence se při přenesení údajů do daňového přiznání projeví jak v případě, že tento přenos provede daňový subjekt sám, tak i v případě, že tento úkon učiní přímo účetní poradce, který daňovou evidenci sestavil. Příčinou škody proto bude v takovém případě pochybení v postupu, který spadá pod oblast živnosti „činnost účetních poradců, vedení účetnictví, vedení daňové evidence“, a je tudíž pokryt pojištěním, jež bylo sjednáno v souzené věci.

32. Chyba v daňovém přiznání mohla být též způsobena až při řešení dalších, s vedením daňové evidence již přímo nesouvisejících daňových otázek, jako např. až dodatečnými úpravami při zjišťování konečného daňového základu, nesprávnou aplikací daňových sazeb či manipulací s nimi, aplikací určité daňové strategie přesahující dané účetní období apod. Tyto činnosti již do živnosti „činnost účetních poradců, vedení účetnictví, vedení daňové evidence“ nespádají, a není proto pojistnou smlouvou pokryto ani riziko pochybení, jichž se při takové činnosti účetní poradce může dopustit, pokud ji (případně i v rozporu se svým podnikatelským oprávněním) vykonává.

33. Nakonec pak mohlo k chybě dojít i při samotném prepisu, resp. přenosu údajů z daňové evidence do daňového přiznání, chyba mohla být způsobena také při aktu podávání přiznání, při komunikaci se správcem daně, případně dokonce při zastupování v daňovém řízení. I v tomto případě jde již o pochybení ve sféře, která do živnosti účetního poradenství nenáleží, a příslušné riziko tudíž není pokryto pojištěním, jehož rozsah je sjednán odkazem na tuto živnost.

34. Bez vyhodnocení, zda nesprávnost obsažená v daňovém přiznání věcně spočívá v pochybení, k němuž došlo již při vedení daňové evidence, či v pochybení při činnostech, které vedení daňové evidence překračují, nelze náležitě posoudit, zda byla škoda způsobena činností náležející do sféry účetního poradenství, či do oblasti vyhrazené poradenství daňovému. Takové hodnocení však odvolací soud v souzené věci neprovedl. Z jeho rozhodnutí tak není například patrné, proč pochybení, kterého se dovolatelka dopustila tím, že neoprávněně zahrnula určitý výdaj do kategorie výdajů daňově účinných, nepovažuje za součást vedení daňové evidence. Spokojil se zřejmě s tím, že dovolatelka se s žalovanou shodly v názoru, že k pochybení došlo při vyhotovení daňového přiznání. Otázka příčinné souvislosti je sice otázkou skutkovou (srov. např. důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 1. 2009, sp. zn. 25 Cdo 490/2007, uveřejněného pod č. 109/2009 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek), v souzené věci však jde o posouzení povahy úkonu, při němž došlo k pochybení, jež mělo za následek vznik škody, tedy o otázku právního posouzení. Právní kvalifikace skutku předkládaná účastníkem řízení pro soud závazná není (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2003, sp. zn. 25 Cdo 1934/2001, uveřejněný pod č. 78/2004 Sb. rozh. obč.), proto ani skutečnost, že se na ní strany sporu shodly, nezbavuje soud povinnosti posoudit příslušnou otázku z hlediska práva a (v duchu zásady *iura novit curia*) učinit příslušný právní závěr sám.

35. Vady řízení, k nimž se v dovolacím řízení v případě přípustnosti dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 věta druhá o. s. ř.), se z obsahu spisu nepodávají.

36. Protože právní posouzení, na němž spočívá napadený rozsudek odvolacího soudu ve výroku o věci samé, je neúplné, a tudíž nesprávné, a protože podmínky pro změnu tohoto rozhodnutí v takovéto procesní situaci dány nejsou, Nejvyšší soud je, aniž nařídil jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), podle § 243e odst. 1 o. s. ř. zrušil, spolu se závislými výroky o nákladech řízení (§ 243e odst. 2 věta třetí o. s. ř.). Důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí i na rozhodnutí soudu prvního stupně, Nejvyšší soud tedy v souladu s § 243e odst. 2 věty druhé o. s. ř. zrušil též toto rozhodnutí a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

37. Právní názor dovolacího soudu je pro soudy nižších stupňů závazný (§ 243g odst. 1 část věty za středníkem ve spojení s § 226 odst. 1 o. s. ř.).

38. Nad rámec uvedeného Nejvyšší soud zdůrazňuje, že se zabýval vztahem řešení daňové problematiky k vedení daňové evidence, nikoliv k vedení účetnictví, jsa vázán mezemi dovolacího přezkumu vytyčenými uplatněným dovolacím důvodem (§ 242 odst. 3 věta první o. s. ř.) a v jeho rámci tou konkrétní otázkou, na jejímž řešení odvolací soud založil své rozhodnutí. Nepřehlédl však, že občanské sdružení jako právnická osoba (srov. § 2 odst. 3 větu první zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, zrušeného k 1. 1. 2014) ve skutečnosti

vést daňovou evidenci oprávněno nebylo. Ustanovení § 7b zákona o daních z příjmů, umožňující vést namísto účetnictví daňovou evidenci, je totiž obsaženo v části první tohoto zákona, upravující, jak se výslovně deklaruje v její rubrice, výlučně daň z příjmů fyzických osob. Část druhá, předmětem jejíž úpravy je daň z příjmů právnických osob, obdobné ustanovení nemá. Občanské sdružení tak bylo povinno vést účetnictví (bylo ze zákona účetní jednotkou), přičemž, pokud ke dni 31. 12. 2004 vedlo účetnictví v soustavě jednoduchého účetnictví, mohlo podle § 38a zákona o účetnictví, ve znění účinném od 1. 1. 2005, vést i nadále jednoduché účetnictví (srov. shodně např. STEJSKAL, J. Neziskový sektor – úvod do problematiky. *UNES – účetnictví neziskového sektoru*, Wolters Kluwer, 2011, č. 2, s. 17, či tamtéž PETRLÍKOVÁ, B. Občanský spolek – odepisování majetku v daňové evidenci, 2015, č. 5, s. 23), původně po omezenou dobu, nejprve do 31. 12. 2006, poté do 31. 12. 2007, a po novele provedené s účinností od 1. 1. 2008 zákonem č. 348/2007 Sb. již po dobu časově neomezenou, avšak nově za předpokladu, že jeho celkové příjmy za poslední uzavřené účetní období nepřesáhnou 3 000 000 Kč.

39. Soud prvního stupně, s jehož právním posouzením se odvolací soud bez výhrad ztotožnil, sice konstatoval, že daňová evidence je určena pro podnikající fyzické osoby, ve svých úvahách však tuto okolnost nezohlednil; vycházel z názoru, že daňová evidence je jednoduché účetnictví. Tak tomu ale není. Byť lze v odborné literatuře nalézt názor, že tyto dva typy evidence mají mnoho společného, včetně toho, že jsou obě založeny na sledování příjmů a výdajů v členění potřebném pro zjištění základu daně, a obě tedy musí splňovat z hlediska členění údajů a průkaznosti zápisů požadavky daňových předpisů, a že daňová evidence je vlastně obdobou jednoduchého účetnictví s tím rozdílem, že zákon vymezuje pouze její obsah, nikoliv způsob vedení (srov. VLASÁKOVÁ, H. Zrušení soustavy jednoduchého účetnictví. *Účetnictví v praxi*, Wolters Kluwer, 2004, č. 2, s. 7), ztotožňovat je či zaměňovat rozhodně nelze (srov. shodně např. STEJSKAL, J. Několik poznámek k jednoduchému účetnictví. *UNES – účetnictví neziskového sektoru*, Wolters Kluwer, 2015, č. 3, s. 27). Zatímco daňová evidence není účetnictvím (jeho zvláštním typem), nýbrž je speciální evidencí vyplývající z § 7b zákona o daních z příjmů, vedenou pro účely stanovení základu daně a daně z příjmů těch fyzických osob, které nevedou účetnictví (nejsou účetními jednotkami), jednoduché účetnictví účetnictvím je, a to účetnictvím, které jsou oprávněny vést právnické osoby taxativně vypočtené v § 38a zákona o účetnictví a při jehož vedení se postupuje zejména podle § 15 zákona o účetnictví, ve znění účinném do 31. 12. 2003, a podle vyhlášky č. 507/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky účtující v soustavě jednoduchého účetnictví, zrušené ke dni 1. 1. 2004 (srov. shodně např. PETRLÍKOVÁ, B., v již citovaném článku „Občanský spolek – odepisování majetku v daňové evidenci“, a STEJSKAL, J.

Účetnictví nestátních neziskových organizací v otázkách a odpovědích. *UNES – účetnictví neziskového sektoru*, Wolters Kluwer, 2011, č. 12, s. 22).

40. V zájmu hospodárnosti dalšího řízení proto Nejvyšší soud upozorňuje, že v něm bude zapotřebí vypořádat se v první řadě s otázkou, zda a v jakém ohledu se shora přijaté závěry o vztahu řešení daňové problematiky k vedení daňové evidence uplatní též ve vztahu k vedení jednoduchého účetnictví.

č. 88

Č. 89

Odpovědnost státu za škodu, Náhrada škody
§ 1 zákona č. 82/1998 Sb., § 19 zákona č. 82/1998 Sb.

Č. 89

Vydání (změna) územního plánu zastupitelstvem obce je výkonem veřejné správy podle stavebního zákona (zákon č. 183/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů), svěřené do samostatné působnosti obce, a nárok účastníka na náhradu tím způsobené škody, který nepodléhá režimu náhrady za změnu v území podle jeho § 102 odst. 2, se posuzuje podle zákona č. 82/1998 Sb. (ve znění pozdějších předpisů).

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2015, sp. zn. 25 Cdo 3444/2013, ECLI:CZ:NS:2015:25.CDO.3444.2013.1)

Nejvyšší soud k dovolání žalobkyně zrušil rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 21. 6. 2013, sp. zn. 57 Co 25/2013, jakož i rozsudek Okresního soudu v Ostravě ze dne 2. 10. 2012, sp. zn. 128 C 15/2010, a věc vrátil Okresnímu soudu v Ostravě k dalšímu řízení.

I. Dosavadní průběh řízení

1. Okresní soud v Ostravě rozsudkem ze dne 2. 10. 2012, č. j. 128 C 15/2010-71, zamítl žalobu o zaplacení 32 000 000 Kč a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Předmětem řízení byl nárok žalobkyně na náhradu škody za zmařenou investici spočívající v ušlém zisku z budoucí kupní smlouvy, kterou žalobkyně uzavřela se společností S. E., s. r. o., a kterou hodlala prodat pozemky v O., katastrálním území M. O., spolu se zamýšlenou budovou obchodního centra; v důsledku změny územního plánu nemohla žalobkyně výstavbu provést, kupní smlouva uzavřena nebyla a žalobkyně nezískala sjednanou kupní cenu v žalované částce. Ze skutkových zjištění soudu vyplynulo, že podmínkou uzavření kupní smlouvy bylo, že žalobkyně zajistí územní plán a pravomocné územní rozhodnutí, aby mohla v pozici developera následně uskutečnit projekt obchodního centra. Požádala proto v roce 2003 zastupitelstvo žalovaného o změnu územního plánu tak, aby došlo ke změně funkčního využití příslušných ploch „sportovní areály, drobná ochranná zeleň“ na „občanská vybavenost“ s tím, že pozemek bude rozdělen na dvě části, v první bude obchodní galerie se sportovními aktivitami a druhá bude upravena na venkovní pronajimatelná hřiště. Zastupitelstvo města změnu

v roce 2005 schválilo, žalobkyně začala postupně připravovat svůj obchodní projekt, ale její pozdější žádosti o rozšíření funkčního využití už nevyhovělo, a naopak z důvodu obav občanů i zastupitelů z vybudování dalšího nežádoucího hypermarketu změnilo v územním plánu funkční využití předmětných pozemků na „hromadné bydlení“, aby se vytvořily podmínky pro zástavbu s převažující obytnou funkcí. Námitka žalobkyně, že již vynaložila značné finanční prostředky v rámci přípravy výstavby obchodního centra, byla v opatření obecné povahy, které nabylo účinnosti 17. 12. 2009, vypořádána tak, že přijatou změnou nedojde ke znemožnění výstavby a projekt obchodního centra bude v souladu s územním plánem. Soud dospěl k závěru, že žalobkyně neprokázala, že by žalovaný už od počátku věděl o zamýšlené rozloze obchodního centra, a zároveň sama řízení o změně územního plánu vyvolala, protože se rozšíření začala domáhat v rozporu se svou původní žádostí. Žalovaný přijal opatření obecné povahy o změně územního plánu zcela v rozsahu své pravomoci, jedině v případě, kdyby vydal nezákonné rozhodnutí, které by navíc muselo být napadeno ve správním soudnictví správní žalobou, nemohla by být změna územního plánu platnou, a tudíž teprve poté by mohla následovat případná odpovědnost žalovaného. Naopak, žalovaný přijatou změnou zajišťoval předpoklady pro územní rozvoj, účelné využití a prostorové uspořádání území i s ohledem na zájmy obyvatel v něm žijících, čímž upřednostnil veřejný zájem nad zájmem soukromého subjektu, a neporušil tak § 18 odst. 2 ani § 87 stavebního zákona. Soud tak porušení právní povinnosti podle § 415 obč. zák. ze strany žalovaného neshledal.

2. Krajský soud v Ostravě k odvolání žalobkyně rozsudkem ze dne 21. 6. 2013, č. j. 57 Co 25/2013-125, rozsudek soudu prvního stupně změnil pouze ve výroku o náhradě nákladů řízení, jinak jej potvrdil a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Soud prvního stupně učinil správná skutková zjištění a věc rovněž správně posoudil po právní stránce, dospěl-li k závěru, že žalovaný neporušil žádnou právní povinnost, a nemůže být proto ani dána příčinná souvislost s tvrzenou škodou. Změna územního plánu z funkční plochy „občanská vybavenost“ na funkční plochu „hromadné bydlení“ nepředstavuje porušení právní povinnosti. Řízení o změně územního plánu je řízením o vydání opatření obecné povahy, v němž se obligatorně koná veřejné projednávání, před kterým se musí všichni s návrhem seznámit a nejpozději na něm mohou dotčené osoby uplatnit své námitky. Právní řád navíc umožňuje tomu, kdo tvrdí, že byl na svých právech opatřením obecné povahy zkrácen, podat návrh na jeho zrušení v rámci správního soudnictví. Žalobkyně však takto nepostupovala a svá práva, o nichž tvrdila, že na nich byla dotčena, nechránila. Jestliže právo napadnout dané opatření obecné povahy nevyužila, nemůže se poté s úspěchem domoci náhrady škody za zmařenou investici s tvrzením, že to byl žalovaný, kdo se měl snažit předejít vzniku škody tím, že ke změně územního plánu nepřikročí.

II. Dovolání a vyjádření k němu

3. Rozsudek odvolacího soudu napadla žalobkyně dovoláním, jehož přípustnost dovozuje z § 237 o. s. ř. tím, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení právní otázky, která nebyla v rozhodování odvolacího soudu dosud vyřešena. Odvolací soud věc nesprávně posoudil v tom, že neshledal porušení prevenční povinnosti žalovaným v jeho postupu při vydání opatření obecné povahy. Ze samé podstaty územního plánování vyplývá stálost a kontinuita územního plánu, jestliže jej žalovaný bez důvodu založeného na odborně vypracovaných podkladech změnil, porušil i přes formální splnění zákonných požadavků svou prevenční povinnost ve smyslu § 415 obč. zák. a § 18 odst. 2 stavebního zákona. Provedená změna byla čistě politickým rozhodnutím s ohledem na petici občanů z předchozího volebního období, jediným záměrem žalovaného tak bylo neumožnit žalobci výstavbu hypermarketu. Účelem změny územního plánu však je odborně podložená úprava poměrů, a to zejména z důvodu změny okolností v daném území, svévolné a bezdůvodné měnění narušilo legitimní očekávání adresátů a ustanovení o prevenční odpovědnosti na takové jednání dopadá stejně jako na bezdůvodné odstoupení strany z průběhu jednání o uzavření smlouvy. S poukazem na náleží Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 376/12 také namítá, že žalovanému neměla být přiznána náhrada nákladů řízení, neboť jako statutární město neprokázal, že by náklady na zastoupení advokátem byly vynaloženy účelně. Žalobkyně proto navrhuje, aby byl zrušen jak rozsudek odvolacího soudu, tak rozsudek soudu prvního stupně.

4. Žalovaný navrhl, aby bylo dovolání zamítnuto. Argumentaci dovolatelky k porušení prevenční povinnosti při změně územního plánu formou opatření obecné povahy označuje za účelovou a přímo rozpornou se zjištěným skutkovým stavem věci i jeho právním posouzením. Poukazuje na to, že změna územního plánu byla žalovaným přijata v rámci samostatné působnosti obce v listopadu 2009, a nemohla zapříčinit nerealizaci žalobkyní zamýšlené výstavby. Zda bylo umístění stavby v souladu s územním plánem, je možno řešit jen v rámci správního řízení. Protože jde o problematiku týkající se soukromého i veřejného práva a k řešeným otázkám neexistuje žádná judikatura, je opodstatněné, aby se žalovaný v takovém sporu vedeném o vysokou částku nechal zastoupit advokátem

III. Přípustnost dovolání

5. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) shledal, že dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou – účastnicí řízení (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), zastoupenou advokátem ve smyslu § 241 o. s. ř., a je přípustné podle § 237 o. s. ř., neboť otázka odpovědnosti obce za škodu vzniklou změnou územního plánu nebyla v rozhodování odvolacího soudu dosud vyřešena; dovolání je důvodné.

IV. Důvodnost dovolání

č. 89

6. Nesprávné právní posouzení věci (dovolací důvod podle § 241a odst. 1 o. s. ř., který dovolatelka uplatňuje) může spočívat v tom, že odvolací soud věc posoudil podle nesprávného právního předpisu, nebo že správně použitý právní předpis nesprávně vyložil, případně jej na zjištěný skutkový stav věci nesprávně aplikoval. Dovolatelka spatřuje nesprávné právní posouzení v tom, že odvolací soud neshledal důvod k aplikaci § 415 obč. zák. (vzhledem k § 3028 odst. 3 a § 3079 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, účinný od 1. 1. 2014, se věc posuzuje podle dosavadních předpisů, tedy podle zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném do 31. 12. 2013 – dále též jen „obč. zák.“, neboť jde o právní poměry vzniklé před 1. 1. 2014).

7. Namítá-li dovolatelka, že k porušení prevenční povinnosti došlo v daném případě tím, že „svévolně a bezdůvodně“ měnění územně plánovací dokumentace narušilo legitimní očekávání adresátů, opomíjí, že opatření obecné povahy je sice správním aktem s konkrétně určeným předmětem, ale s obecně vymezeným okruhem adresátů (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 9. 2005, sp. zn. 1 Ao 1/2005, publikovaný pod č. 740/2006 Sb. rozh. obč.). Ačkoliv se tedy vztahuje k určité konkrétní situaci, nemá adresáty, kteří by mohli v dobré víře očekávat vydání určitého opatření obecné povahy. Závěry dosavadní judikatury týkající se odpovědnosti za škodu vzniklou porušením předmluvní povinnosti podle § 415 obč. zák., aplikovatelné na situace, v nichž konkrétní strany při vzájemném jednání dospěly do stádia, kdy jedna z nich byla v důsledku chování druhé strany v dobré víře, že smlouva bude uzavřena, a druhá strana ukončila jednání o uzavření smlouvy, aniž k tomu měla legitimní důvod (srov. zejména rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 10. 2006, sp. zn. 29 Odo 1166/2004, publikovaný pod č. 82/2007 Sb. rozh. obč., nebo rozsudek téhož soudu ze dne 2. 9. 2008, sp. zn. 25 Cdo 127/2007, uveřejněný pod C 6332 v Souboru civilních rozhodnutí Nejvyššího soudu, C. H. Beck), proto nejsou do oblasti změn územního plánu ve formě opatření obecné povahy přenositelné. Ostatně adresátů tohoto smíšeného správního aktu, stojícího na pomezí mezi rozhodnutím a právním předpisem, lze vždy předpokládat větší množství, a nelze si tedy ani dost dobře představit, jak by bylo možno postupovat dostatečně obezřetně tak, aby byly vyloučeny veškeré nepříznivé následky (dopady) do sféry všech adresátů. Jestliže pak žalobkyně spatřuje pochybení odvolacího soudu v tom, že žalovaný postupoval svévolně a se záměrem ji poškodit, jde o skutková tvrzení, na jejichž základě odvolací soud své rozhodnutí nepostavil. Nepodléhají proto ani dovolacímu přezkumu.

8. Dovolání je přesto důvodné, neboť odvolací soud neposoudil opodstatněnost uplatněného nároku podle všech relevantních právních předpisů.

9. Škoda měla v posuzované věci vzniknout v důsledku změny územního plánu schválené zastupitelstvem statutárního města (obce).

10. Podle § 6 odst. 5 písm. c) zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), obec vydává v samostatné působnosti územní plán.

Podle § 43 odst. 4 věty čtvrté stavebního zákona územní plán se vydává formou opatření obecné povahy podle správního řádu.

Podle § 1 odst. 2 zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, územní samosprávné celky odpovídají za podmínek stanovených tímto zákonem za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci svěřené jim zákonem v rámci samostatné působnosti (dále jen „územní celky v samostatné působnosti“).

Podle § 19 zákona č. 82/1998 Sb. územní celky v samostatné působnosti odpovídají za škodu, kterou způsobily při výkonu veřejné správy a) nezákonným rozhodnutím, b) nesprávným úředním postupem.

Podle § 20 odst. 1 zákona č. 82/1998 Sb., bylo-li územním celkem v samostatné působnosti v řízení, na něž se vztahují předpisy o správním řízení, vydáno nezákonné rozhodnutí, mají účastníci řízení právo na náhradu škody, která jim tímto rozhodnutím vznikla. Právo na náhradu škody má i ten, s nímž nebylo jednáno jako s účastníkem řízení, ačkoliv s ním jako s účastníkem řízení jednáno být mělo.

11. Z uvedeného je zřejmé, že vydání (změna) územního plánu, od něž žalobkyně odvozuje vznik škody, je postupem orgánu územního plánování (§ 1 odst. 1 stavebního zákona), který je výkonem státní správy podle § 4 stavebního zákona a § 6 odst. 5 písm. c) stavebního zákona tuto činnost výslovně svěřuje do samostatné působnosti obce. Pak se ovšem nárok účastníka, který v občanskoprávním soudním řízení tvrdí, že mu změnou dosavadního nebo vydáním nového územního plánu vznikla újma, jež není nahraditelná podle § 102 odst. 2 stavebního zákona (náhrada některých nároků v souvislosti se změnou územního plánu řešená přímo stavebním zákonem), neposuzuje podle obecného předpisu (občanského zákoníku) o odpovědnosti za škodu, nýbrž podle zvláštního zákona, který řeší odpovědnost za škodu způsobenou výkonem veřejné moci. Jím je zákon č. 82/1998 Sb., který ovšem odvolací soud neaplikoval a neposuzoval, zda jsou splněny podmínky vzniku odpovědnosti za škodu v tomto zákoně stanovené (§ 1 odst. 2 a § 19 a následující tohoto zákona).

12. Z těchto důvodů shledal Nejvyšší soud rozsudek odvolacího soudu nesprávným, proto jej zrušil (§ 243e odst. 1 o. s. ř.) včetně závislých výroků o náhradě nákladů řízení. Důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí i na rozhodnutí soudu prvního stupně. Ten sice v odůvodnění rozsudku uvažoval o tom, zda je možno mít změnu územního plánu za nezákonné rozhodnutí, zákon č. 82/1998 Sb. ovšem v této souvislosti nevyložil ani

neaplikoval a neposoudil, zda jsou splněny všechny podmínky této odpovědnosti (nezákonné rozhodnutí či nesprávný úřední postup, vznik škody a vztah příčinné souvislosti mezi nimi). Dovolací soud proto zrušil i rozhodnutí soudu prvního stupně a vrátil mu věc k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta první a druhá o. s. ř.).

č. 89

Č. 90

Odpovědnost státu za škodu, Advokacie
§ 31a odst. 1 zákona č. 82/98 Sb.

Č. 90

Sama skutečnost, že se advokát v rámci výkonu svého povolání a v důsledku nesprávného úředního postupu orgánu veřejné moci ocitl v konfliktní, emočně vypjaté, stresující či lidsky nepřijemné situaci, u něho nepředstavuje vznik nemajetkové újmy, za kterou by odpovídal stát podle zákona č. 82/1998 Sb. (ve znění pozdějších předpisů), nejde-li o zjevný exces v porovnání s obdobnými situacemi, které jsou s výkonem advokacie běžně spojené.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 11. 2015, sp. zn. 30 Cdo 3849/2014, ECLI:CZ:NS:2015:30.CDO.3849.2014.1)

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 28. 1. 2014, sp. zn. 15 Co 395/2013.

I. Dosavadní průběh řízení

1. Obvodní soud pro Prahu 5 rozhodl rozsudkem ze dne 15. 5. 2013, č. j. 34 C 215/2011-186, že žalovaná je povinna omluvit se žalobci za nemajetkovou újmu, která žalobci vznikla nesprávným úředním postupem policejního komisaře (výrok I.), a že je žalovaná povinna zaplatit žalobci částku 15 000 Kč s příslušenstvím (výrok II.). Dále soud prvního stupně žalobu v části, v níž se žalobce na žalované domáhal zaplacení částky 85 000 Kč spolu s příslušenstvím, zamítl (výrok III.) a uložil žalované povinnost zaplatit žalobci náhradu nákladů řízení (výrok IV.).

2. Městský soud v Praze ze dne 28. 1. 2014, č. j. 15 Co 395/2013-251, změnil rozsudek soudu prvního stupně ve výrocích o věci samé (I. a II.) tak, že zamítl nárok na zadostiučinění za nemajetkovou újmu formou omluvy a peněžního zadostiučinění ve výši 15 000 Kč s příslušenstvím. V zamítavém výroku (III.) rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů.

3. Soud prvního stupně po provedeném dokazování učinil následující skutková zjištění. Žalobce byl jako právní zástupce osob podávajících vysvětlení osobně přítomen při podání vysvětlení paní E. P., pana V. M., paní M. S. a pana V. Š. Úřední záznamy o podání vysvětlení sepisoval policejní komisař por. Mgr. R. K.

Přes jeho nesouhlas žalobce pořizoval při podání vysvětlení M. S. a V. Š. zvukové záznamy a odmítl uposlechnout pokyn komisaře, aby se nahrávání zdržel. Policejní komisař posléze, ve snaze předejít konfliktu se žalobcem, nahrávání žalobci umožnil. Při podání vysvětlení dále policista vyzval žalobce, aby prokázal zmocnění k zastupování M. S., ten to odmítl s tím, že klientka udělila plnou moc do protokolu, navíc z přítomnosti žalobce na úkonu je již zřejmé, že k zastupování klientky je zmocněn. K dalšímu střetu mezi policejním komisařem a žalobcem došlo v okamžiku, kdy žalobce požádal policejního komisaře o vydání stejnopisu protokolu o podání vysvětlení. Komisař nejprve odmítl, aby následně jeho vydání podmínil v té době již nesplnitelnou podmínkou úhrady poplatku, který však v době ukončení podání vysvětlení nebylo komu zaplatit a sám komisař odmítl finanční hotovost od žalobce přijmout. Mgr. K. následně spolu s npor. Mgr. S. podal na žalobce stížnost u České advokátní komory, která byla odložena jako nedůvodná.

4. Na základě výše uvedených skutkových zjištění soud prvního stupně shledal, že postup policejního komisaře byl nesprávným úředním postupem ve smyslu § 13 zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „OdpŠk“). Policejní komisař se dopustil nesprávného úředního postupu, a zasáhl tak do práv a svobod osob zúčastněných na podání vysvětlení tím, že zakazoval žalobci, aby z podání vysvětlení pořizoval zvukové záznamy. I na výslech osoby podávající vysvětlení podle trestního řádu je třeba aplikovat závěry rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 3. 2010, sp. zn. 5 As 37/2009, ve kterém bylo řešeno pořizování zvukového záznamu ve správním řízení. Ztotožnil se s argumentací Nejvyššího správního soudu, že za situace, kdy ve správním řízení není pořizování zvukových záznamů upraveno, nelze je bez dalšího odepřít s argumentací, že účastník řízení pořizováním zvukového záznamu hrubě ruší pořádek. Rovněž odkázal na Stanovisko oboru bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra ČR, podle kterého by bylo nelogické, aby osoba podávající vysvětlení či její advokát, kteří znají obsah podaného vysvětlení, si nemohli nahrát zvukový záznam podaného vysvětlení.

5. Další nesprávný úřední postup policejního komisaře shledal soud prvního stupně jak v požadavku komisaře, aby žalobce prokázal zmocnění k zastupování vyslýchaného klienta písemnou plnou mocí, tak ve způsobu vyřízení žádosti žalobce o vydání stejnopisu protokolu, byť žalobce právo na jeho vydání neměl. Zabýval se i rolí advokáta při zastupování klienta podávajícího vysvětlení na Policii ČR, přičemž konstatoval, že osoba podávající vysvětlení nemá právo nahlížet do spisu, pořizovat si z něj opisy, a toto právo nesvědčí ani jejímu advokátu, který může pouze objasňovat význam jednotlivých úkonů a jejich možných dopadů na

klienta. Toto bylo v předmětném případě zkruseno, když vzhledem k vyhrocené atmosféře žalobce podával námitky proti protokolaci i vzneseným otázkám přímo do protokolu, aniž by postupoval cestou konzultací s klientem, k tomuto řádnému postupu však měl policejní komisař žalobce vést.

6. Postup policejního komisaře tak byl soudem prvního stupně kvalifikován jako jednání, kterým policejní komisař zasáhl do řádného, nestranného a svědomitého plnění svých služebních povinností, čímž ohrozil pověst bezpečnostního sboru a zasáhl do práv osob podávajících vysvětlení, ale i do práv žalobcových.

č. 90

7. Soud prvního stupně uzavřel, že žalobci tak vznikl nárok jak na zadostiučinění za nemajetkovou újmu ve formě požadované omluvy, tak nárok na finanční odškodnění nemajetkové újmy. Oprávněnost obou forem odškodnění shledal s ohledem na postoj dohledových orgánů (nadřízený policejní orgán i dohledový státní zástupce), které na rozdíl od soudu zaujaly ke stížnostem žalobce negativní stanovisko. Zejména však přihlédl k osobě žalobce, který je na úroveň komunikace mezi lidmi citlivý a v daném případě v jednání Mgr. K. vnímal výraznou nadřazenost policejního komisaře v komunikaci s ním i klientem i snahu dominovat v oboru, ve kterém má znalostní nedostatky. Stejně vnímali jednání policisty i klienti žalobce. Omluva je tak podle soudu prvního stupně způsobila očistit žalobce jako advokáta před jeho klienty a finanční zadostiučinění ve výši přiznaných 15 000 Kč postačuje k reparaci jeho újmy, když jednající komisař mu ve většině jeho namítaných bodů vyhověl (tj. připustit nahrávání, opravy protokolů, následně mu vydal protokol).

8. Odvolací soud vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně a dovodil, že samotný nesprávný úřední postup nebo existence nezákonného rozhodnutí se neodškodňuje. Předpokladem úspěšnosti žaloby na náhradu škody podle § 13 OdpŠk i na náhradu nemajetkové újmy podle § 31a OdpŠk je existence škody či nemajetkové újmy, nezákonného rozhodnutí či nesprávného úředního postupu a příčinné souvislosti mezi nimi. Nemajetkovou újmu není třeba prokazovat pouze v případě, že nesprávným úředním postupem je nepřiměřená délka řízení, což není případ žalobce.

9. Odvolací soud se neztotožnil se závěrem soudu prvního stupně, že žalobcem v žalobním návrhu vyličené jednání policejního komisaře bylo objektivně způsobilé pro vznik tvrzené nemajetkové újmy. Popsané jednání nemohlo advokátu, který musí být nadán právní erudicí, schopností profesionálně a korektně řešit i emotivně vypjaté spory a situace, způsobit natolik závažnou újmu, aby mu vznikl nárok na náhradu imateriální újmy podle zákona 82/1998 Sb. Skutečnosti popsané žalobcem, a to ani v případě jejich prokázání, tak nebyly způsobilé snížit vážnost advokáta před jeho klientem či před jeho stavovskou organizací, Českou advokátní komorou. Odvolací soud tak uzavřel, že žalobci jako advokátu nemohla jednáním policejního komisaře vzniknout žádná zákonem č. 82/1998 Sb. reparaovatelná újma.

II. Dovolání a vyjádření k němu

č. 90

10. Žalobce napadl rozhodnutí odvolacího soudu dovoláním, ve kterém namítá, že v případě nesprávného úředního postupu spočívajícího v neoprávněném zásahu do základních práv a svobod jedince vzniká nemajetková újma (§ 31a odst. 1 OdpŠk) již samotným zásahem do základních práv a svobod (shodně náleží Ústavního soudu ze dne 19. 5. 2010, sp. zn. II. ÚS 862/2010). Dosavadní judikatura Nejvyššího soudu však na rozdíl od názoru Ústavního soudu presumuje vznik nemajetkové újmy pouze v případě nepřiměřené délky řízení, v jiných případech podle § 31a odst. 1 OdpŠk se požaduje, aby byla nemajetková újma prokázána. Dovolatel má za to, že tato otázka hmotného práva by měla být dovolacím soudem posouzena jinak, a to v souladu s výše citovaným náležen Ústavního soudu.

11. Podle žalobce odvolací soud rozhodl v rozporu s dosavadní judikaturou Nejvyššího soudu, podle které v případě neoprávněného zásahu do práva na ochranu osobnosti není vyžadováno vyvolání konkrétních následků zásahu proti tomuto chráněnému statku, ale postačuje, že takový zásah byl objektivně způsobilý narušit nebo alespoň ohrozit práva chráněná zákonem (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2011, sp. zn. 30 Cdo 5021/2008).

12. Žalobce dále namítá, že v judikatuře Nejvyššího soudu není dosud řešena otázka, zda je advokát povinen snášet vyšší míru nesprávného úředního postupu, kterým je zasahováno do jeho základních práv a svobod, včetně práva na ochranu osobnosti, aniž by mu tím vznikla nemajetková újma, protože je advokát, tudíž požívá nižší míru první ochrany nežli jiní jednotlivci.

13. Žalobce uvádí, že podle něho na straně policisty došlo k nesprávnému úřednímu postupu. Dále namítá, že z napadeného rozsudku nelze vůbec zjistit, na základě jakých skutkových zjištění odvolací soud rozhodoval, a že rozsudek odvolacího soudu trpí vadami uvedenými v § 229 odst. 1 písm. e) a § 229 odst. 3 o. s. ř., neboť ve věci rozhodoval vyloučený soudce a nesprávným postupem odvolacího soudu v průběhu odvolacího řízení byla žalobci odňata možnost jednat před soudem.

14. Žalovaná se k dovolání nevyjádřila.

III. Přípustnost dovolání

15. Nejvyšší soud jakožto soud dovolací při projednání dovolání a rozhodnutí o něm postupoval podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2013 (viz čl. II bod 7 zákona č. 404/2012 Sb. a čl. II bod 2 zákona č. 293/2013 Sb.), dále jen „o. s. ř.“.

16. Dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou a řádně zastoupenou podle § 241 odst. 1 o. s. ř.

17. Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, jestliže to zákon připouští.

18. V dané věci může být dovolání přípustné, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak (§ 237 o. s. ř.).

19. Dovolání je přípustné pro řešení otázky, zda byl zásah do práv žalobce jako advokáta zastupujícího své klienty v trestním řízení, spočívající v tvrzeném nesprávném úředním postupu policisty při podání vysvětlení ze strany klientů žalobce, způsobilý přivodit vznik nemajetkové újmy na straně žalobce. Uvedená otázka nebyla dosud v judikatuře Nejvyššího soudu řešena.

č. 90

IV. Důvodnost dovolání

20. Nejvyšší soud se ve své judikatuře zabýval otázkou, ve kterých případech a jakým způsobem se nemajetková újma prokazuje, a kdy ji naopak prokazovat není třeba a její vznik se předpokládá.

21. Nejvyšší soud přijal závěr, že v případě porušení práva na přiměřenou délku řízení se vychází z vyvratitelné domněnky vzniku nemajetkové újmy (srov. stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 13. 4. 2011, sp. zn. Cpjn 206/2010, uveřejněné pod č. 58/2011 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, část V).

22. Mimo oblast újmy způsobené nepřiměřenou délkou řízení není třeba vznik nemajetkové újmy dokazovat v situacích, kdy je zjevné, že by stejnou újmu utrpěla jakákoliv osoba, která by byla danou skutečností postižena, a šlo by tedy o notorietu, kterou dokazovat netřeba (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 3. 2012, sp. zn. 30 Cdo 2555/2010). Uvedené se aplikuje v situacích, kdy je *prima facie* zřejmé, že jakékoliv osobě ve stejném postavení by za stejných okolností újma rovněž vznikla.

23. Kromě výše uvedených výjimek musí poškozený vznik újmy nejen tvrdit, ale i prokázat. Nicméně ze samotné povahy nemajetkové újmy, která je dána vnitřními prožitky člověka, plyne, že je vznik nemajetkové újmy prokazatelný jen obtížně. Vznik nemajetkové újmy se proto zpravidla dovodí tehdy, jestliže by jakákoliv osoba ve stejném postavení jako poškozený mohla výkon veřejné moci (nebo jeho absenci) a jeho následky vnímat úkorně.

24. Obdobně Nejvyšší soud uvedl, že vznik nemajetkové újmy zpravidla nelze dokazovat, neboť jde o stav mysli osoby poškozené. V řízení se tedy obvykle pouze zjišťuje, zda jsou dány objektivní důvody pro to, aby se konkrétní osoba mohla cítit poškozenou. Jinými slovy řečeno, je třeba zvážit, zda vzhledem ke konkrétním okolnostem případu by se i jiná osoba v obdobném postavení mohla cítit být dotčena ve složkách tvořících ve svém souhrnu nemajetkovou sféru jednotlivce. Zřetelněji vyplývá tato potřeba při využití jiné terminologie, kterou

zmiňuje i důvodová zpráva k zákonu č. 160/2006 Sb. – totiž, že nemajetková újma se jinak nazývá újmou morální. Jedná se tedy o utrpení na těch nehmotných hodnotách, které se dotýkají morální integrity poškozené osoby (patří sem zejména její důstojnost, čest, dobrá pověst, ale i jiné hodnoty, které se zpravidla promítají i v niterném životě člověka – svoboda pohybu, rodinný život apod.). Dospěje-li soud v konkrétním případě k závěru, že žádná z těchto složek nemohla být významným způsobem v důsledku nezákonného rozhodnutí či nesprávného úředního postupu negativně dotčena, je namístě závěr o tom, že nedošlo ke způsobení nemajetkové (morální) újmy (srov. rozsudek ze dne 27. 6. 2012, sp. zn. 30 Cdo 3731/2011).

25. Jinými slovy, neprokazuje se, jak se poškozený cítí, ale jestli má důvod se cítit poškozeným – srov. KOLBA, J. in KOLBA, J., ŠULÁKOVÁ, M. Nemajetková újma způsobená protiprávním výkonem veřejné moci. 1. vyd. Praha: Leges, s. 55.

26. Nejvyšší soud neshledal důvod se od uvedených závěrů odchýlit ani v nyní posuzovaném případě.

27. Z výše uvedeného tedy pro nyní posuzovaný případ plyne, že aby žalobci vznikla odškodnitelná nemajetková újma, muselo by se jednat o situaci, ve které by jakákoliv osoba v postavení žalobce mohla důvodně pociťovat vznik újmy.

28. Při posuzování této otázky nelze odhlédnout od skutečnosti, že žalobce do situace, ve které mu měla vzniknout újma, vstoupil v postavení advokáta. Jako advokát v trestním řízení měl za úkol dohlížet na dodržování práv svých klientů, poskytovat jim právní pomoc tak, aby byla šetřena veškerá jejich práva, a dbát na to, aby orgány činné v trestním řízení postupovaly v souladu s předpisy trestního práva. Lze předpokládat, že při této činnosti, stejně jako při výkonu advokacie obecně, bude advokát nucen obhajovat a prosazovat svůj (popř. klientův) názor proti názoru jiných osob, bude se dostávat do situací konfliktních, emotivně vypjatých a často i stresujících či lidsky nepříjemných. Advokát tedy musí určitou míru duševní nepohody, která mu vznikne při výkonu jeho povolání, předpokládat a snášet.

29. Stejnou míru nepohody ostatně musí předpokládat a snášet i každý soudce, který je ze strany účastníků řízení či jejich zástupců vystaven kritice, ať již oprávněné, nebo neoprávněné, a emočně vypjatým, stresujícím situacím v průběhu ústních jednání (více viz níže u vypořádání námítky vady řízení spočívající v tom, že ve věci rozhodoval vyloučený soudce).

30. Ne každá újma, která člověku v životě vznikne, je odškodnitelná. Právo uznává za hodnu nápravy jen některou újmu. Vždy je třeba brát v úvahu intenzitu a délku trvání nestandardního duševního stavu, slabá a krátkodobá duševní nepohoda nemusí být odčiněna (např. nebude odškodnitelná újma na zdraví spočívající v drobné oděrci). Tak i v případě žalobce bylo nutno posoudit, zda mu vznikla nadměrná újma větší než pouhá duševní nepohoda běžně spojená s výkonem advokacie. Nejvyšší soud dospěl k závěru, že tomu tak nebylo.

31. V posuzovaném případě veškeré tvrzené nesprávné úřední postupy policejního komisaře měly spočívat v tom, že policejní komisař prosazoval jiný výklad právních předpisů než žalobce coby advokát a že mezi policistou a žalobcem vznikaly rozepře ohledně zákonného průběhu podání vysvětlení. S takovými spory o výklad právních předpisů musel žalobce počítat, neboť jejich řešení je jedním z důvodů, proč se advokát podání vysvětlení svých klientů účastní. Psychický diskomfort spojený s řešením těchto sporů proto spadá mezi běžné důsledky výkonu advokacie, které byly popsány výše a které musí být advokát připraven snášet.

32. I v případě advokáta, jenž v řízení zastupuje svého klienta, může nastat situace, kdy mu v důsledku protiprávního jednání orgánů státu vznikne odškodnitelná nemajetková újma. Muselo by se však jednat o výrazný až extrémní zásah do práv advokáta. K tomu v posuzovaném případě nedošlo. Za extrémní zásah, objektivně způsobilý vyvolat újmu ve sféře žalobce jako advokáta, nelze považovat to, že policista rozporoval právo advokáta, resp. jeho klienta, pořizovat zvukový záznam z podání vysvětlení, odmítal přijmout udělení plné moci do protokolu, odmítal zaprotokolovat určité skutečnosti, na jejichž zaprotokolování advokát trval, odmítal vydat advokátovi po skončení podání vysvětlení protokol, podal na advokáta k České advokátní komoře stížnost, která byla odložena jako nedůvodná, apod.

33. Nejvyšší soud výše uvedeným rozhodně nemíní aprobovat situace, kdy orgány státu jednají nevhodně nebo v rozporu se zákonem. Prostředkem nápravy však v takovém případě (nejedná-li se o výše zmíněný výrazný nebo extrémní zásah do osobnostních práv advokáta) nemůže být konstrukce nároku na zadostiučinění za nemajetkovou újmu podle zákona č. 82/1998 Sb. Vhodným řešením naopak bude podání stížnosti na postup policisty. Ze skutkových zjištění v posuzované věci plyne, že žalobce tohoto prostředku využil, avšak jeho stížnosti nebyly shledány důvodnými.

34. Opačné závěry nevyplývají ani z judikatury citované žalobcem, která se týká zcela odlišných skutkových situací. Nález Ústavního soudu ze dne 19. 5. 2010, sp. zn. II. ÚS 862/10, se týká prokazování vzniku nemajetkové újmy v důsledku nepřiměřené délky řízení, nález Ústavního soudu ze dne 14. 4. 2009, sp. zn. II. ÚS 1191/08, řeší zbavení stěžovatele způsobilosti k právním úkonům a nález Ústavního soudu ze dne 29. 2. 2008, sp. zn. II. ÚS 2268/07, se týká trestního řízení a řešení stížnosti pro porušení zákona. Obecným závěrům učiněných v těchto nálezech ohledně principu právního státu a lidské důstojnosti závěry Nejvyššího soudu neodporují. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2011, sp. zn. 30 Cdo 5021/2008, na který žalobce rovněž odkazuje, se týká práva na ochranu osobnosti, a na posuzovanou věc se tedy nevztahuje. V něm přijatý závěr, že pro úspěšné uplatnění práva na ochranu osobnosti není vyžadováno vyvolání konkrétních následků zásahu proti tomuto chráněnému statku, ale postačí, že zásah byl

č. 90

objektivně způsobit nebo alespoň ohrozit práva chráněná § 11 obč. zák., je navíc obdobou závěru, který Nejvyšší soud učinil ve vztahu k nemajetkové újmě podle zákona č. 82/1998 Sb. – a totiž že se neprokazuje, jak se žalobce cítí (tedy následek ve sféře žalobce), ale zda jsou dány objektivní důvody pro to, aby se mohl cítit poškozený (tedy že způsob výkonu veřejné moci byl objektivně způsobit nebo alespoň ohrozit jeho práva).

35. Vzhledem k výše uvedenému Nejvyšší soud shledal správným názor odvolacího soudu, že v žalobě vylíčené jednání příslušníka policie nebylo způsobit vyvolat tvrzenou nemajetkovou újmu na straně žalobce. Dovolání tedy není důvodné.

36. Nejvyšší soud se nezabýval námitkami žalobce ohledně toho, zda se policista v posuzovaném případě dopustil nesprávného úředního postupu. Jestliže obstál první důvod, pro nějž odvolací soud nároku žalobce nevyhověl, nemůže žádný další dovolací důvod naplnit podmínky přípustnosti dovolání podle § 237 o. s. ř., neboť ani odlišné vyřešení takto vymezeného předmětu dovolacího řízení by se nemohlo v poměrech žalobce nijak projevit, což činí jeho dovolání v rozsahu uvedených námitek nepřijatelným (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2005, sp. zn. 29 Odo 663/2003, uveřejněné pod č. 48/2006 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

37. Žalobce dále odvolacímu soudu vytýká, že z napadeného rozsudku nelze vůbec zjistit, na základě jakých skutkových zjištění odvolací soud rozhodoval. Tento závěr žalobce dovozuje z toho, že v napadeném rozsudku je uvedeno, že „skutečnosti tvrzené žalobcem, a to ani v případě jejich prokázání,“ nebyly způsobit snížit vážnost advokáta. Podle žalobce tak není zřejmé, zda má odvolací soud skutečnosti tvrzené žalobcem za prokázané. Odvolací soud však uvedenou formulaci pouze vyjádřil stejnou skutečnost, kterou v předchozím odstavci popsal i Nejvyšší soud, a sice že se již nezabýval prokazováním a posuzováním tvrzeného nesprávného úředního postupu, když zjistil jiný důvod, pro který nemůže být žalobě vyhověno (absenci vzniku újmy). Napadený rozsudek tak není v rozporu s rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 21. 12. 2010, sp. zn. 30 Cdo 4111/2009, a námitka žalobce tvrdící opak nemůže přípustnost dovolání založit.

38. Vzhledem k tomu, že dovolání bylo shledáno přípustným, zabýval se dovolací soud otázkou, zda v řízení nedošlo k vadám, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 242 odst. 3 o. s. ř.).

39. Za takovou vadu považuje žalobce skutečnost, že odvolací soud změnil rozhodnutí soudu prvního stupně na základě jiného právního posouzení věci, než jaké bylo doposud předmětem úvah soudu prvního stupně. Podle žalobce se tak jednalo o nepřijatelné překvapivé rozhodnutí ve smyslu judikatury Ústavního soudu a Nejvyššího soudu.

40. Nepředvídatelným, resp. překvapivým je takové rozhodnutí, které nebylo možno na základě zjištěného skutkového stavu věci, postupu odvolacího soudu

a dosud přednesených tvrzení účastníků řízení předvídat. Tak je tomu tehdy, kdy odvolací soud (oproti soudu prvního stupně) posuzoval skutečnost, kterou žádný z účastníků řízení nikdy netvrdil či nepopíral, popř. která nebyla předmětem posuzování soudu prvního stupně (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 10. 2010, sp. zn. 30 Cdo 2750/2009, nebo obdobně nálezy Ústavního soudu ze dne 15. 9. 2004, sp. zn. I. ÚS 220/04, a nálezy Ústavního soudu ze dne 4. 4. 2013, sp. zn. I. ÚS 3271/12).

41. V posuzovaném případě však k vydání překvapivého rozhodnutí, jak je vymezeno v judikatuře Ústavního soudu a Nejvyššího soudu, nedošlo. Odvolací soud založil napadený rozsudek na závěru, že žalobci nemohla vzniknout nemajetková újma. Uvedenou otázkou se zabýval i soud prvního stupně, který dospěl k závěru, že nemajetková újma žalobci způsobena byla. Tento závěr soudu prvního stupně žalovaná v odvolání napadla. Překvapivost rozhodnutí odvolacího soudu pak nemůže spočívat pouze v tom, že odvolací soud určitou otázku k odvolací námitce žalované právně posoudil jinak než soud prvního stupně.

42. Žalobce dále v dovolání namítá, že ve věci samé rozhodoval u odvolacího soudu v tříčlenném senátu vyloučený soudce Mgr. Š. H. Důvod k vyloučení tohoto soudce spatřuje žalobce v tom, že na tohoto soudce a jeho matku podal dne 31. 12. 2013 Mgr. M. Š. žalobu, ve které tvrdí, že se tento soudce a jeho matka dopustili vůči Mgr. Š. neetického a korupčního jednání. K takovému jednání vůči Mgr. Š. mělo podle Mgr. Š. docházet mimo jiné i při projednání nyní posuzované věci žalobce odvolacím soudem. Odvolací soud totiž např. usnesením č. j. 15 Co 395/2013-240 nepřipustil bezplatné zastupování žalobce Mgr. Š. jako obecným zmocněncem.

43. K vyloučení soudce z projednání a rozhodnutí věci může dojít tehdy, když je evidentní, že vztah soudce k dané věci, účastníkům nebo jejich zástupcům dosahuje takové povahy a intenzity, že i přes zákonem stanovené povinnosti nebude moci nebo schopen nezávisle a nestranně rozhodovat.

44. Nejvyšší soud připomíná judikaturu, podle které korektně formulované stížnosti sice mohou vzbudit určitou nelibost dotčeného soudce, avšak s ohledem na to, že kritika je běžnou součástí práce soudců, nelze jim zpravidla přičítat založení dostatečně intenzivního negativního vztahu k účastníkům, příp. jejich zástupcům, který by byl důvodem pro vyloučení soudce (srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 3. 7. 2001, sp. zn. II. ÚS 105/01).

45. Nejvyšší soud vzhledem k výše uvedenému v nyní projednávané věci dospěl k závěru, že důvodem pro vyloučení soudce nemůže být okolnost, že proti tomuto soudci byla osobou, která v řízení nebyla připuštěna jako zástupce žalobce, podána žaloba, v níž je kritizován postup soudce v jednotlivých soudních řízeních. Soudce jako reprezentant veřejné moci může být (a často také je) objektem i neoprávněné kritiky, současně je však třeba přepokládat a požadovat od soudce vyšší stupeň tolerance a nadhledu, než tomu je u ostatních občanů (srov. výše citovaný nálezy

Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 105/01). Samotná kritika postupu soudce (navíc ze strany jiného subjektu než účastníka řízení), byť učiněná formou podání žaloby, bez dalšího nezaloží vztah soudce k projednávané věci, účastníkům řízení, příp. jejich zástupcům, který by byl takové povahy a intenzity, aby objektivně mohl způsobit podjatost soudce.

č. 90

46. Nejvyšší soud z výše uvedených důvodů dovolání žalobce podle § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl.

Č. 91

Náhrada škody, Cenné papíry
§ 4 odst. 5 zákona č. 256/2004 Sb.

Č. 91

Nedohodnou-li si zákazník a investiční zprostředkovatel zvláštní povinnost investičního zprostředkovatele informovat zákazníka o možném vývoji na trhu s investičním nástrojem v době od nákupu investičního nástroje do jeho případného prodeje, neodpovídá investiční zprostředkovatel zákazníkovi za možnou ztrátu z prodeje investičního nástroje.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2015, sp. zn. 23 Cdo 3695/2013, ECLI:CZ:NS:2015:23.CDO.3695.2013.1)

Nejvyšší soud k dovolání žalobce a druhé žalované zrušil rozsudek Vrchního soudu v Praze dne 17. 4. 2013, sp. zn. 9 Cmo 560/2012, jakož i rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 13. 9. 2012, sp. zn. 30 Cm 421/2011, a věc vrátil Městskému soudu v Praze k dalšímu řízení.

I. Dosavadní průběh řízení

1. Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 13. 9. 2012, č. j. 30 Cm 421/2011-172, ve znění opravného usnesení ze dne 8. 10. 2012, č. j. 30 Cm 421/2011-179, uložil druhé žalované povinnost zaplatit žalobci částku 9 475 USD s příslušenstvím spolu s náklady řízení žalobce (bod I. výroku), v rozsahu 4 061,69 USD s příslušenstvím vůči druhé žalované a v celém rozsahu vůči první žalované žalobu zamítl (bod II. výroku), a uložil žalobci úhradu nákladů řízení vůči první žalované (bod III. výroku).

2. Soud prvního stupně posuzoval uplatněný nárok žalobce na náhradu škody, která mu měla vzniknout porušením povinností žalovaných v souvislosti s nákupem akcií společnosti FED na základě doporučení druhé žalované – investičního zprostředkovatele – s tím, že výše škody představuje ztrátu z obchodování ve výši 13 140 USD, poplatky spojené s nákupem akcií ve výši 345,18 USD a poplatky spojené s prodejem akcií ve výši 51,51 USD. Dne 20. 1. 2009 žalobce nakoupil celkem 9 000 ks akcií FED za cenu 1,65 USD za jednu akcii v celkové hodnotě 14 850 USD s provizí 345,18 USD, dne 11. 3. 2009 žalobce prodal 9 000 ks akcií FED za cenu 0,19 USD za jednu akcii v celkové hodnotě 1 710 USD s provizí 51,51 USD. K nákupu akcií došlo na základě

č. 91

telefonické poptávky první žalované ze dne 20. 1. 2009, která poskytovala žalobci jako obchodník s cennými papíry investiční služby na základě smlouvy o poskytování investičních služeb ze dne 17. 12. 2008. Soud měl za prokázané, že této telefonické poptávce muselo předcházet elektronické avízo investičního zprostředkovatele – druhé žalované, která byla na základě písemného zmocnění ze dne 17. 12. 2008 zmocněna, aby prostřednictvím svého zaměstnance P. V. předávala udělené pokyny k nákupu a prodeji investičních nástrojů první žalované v souladu s komisionářskou smlouvou, a byla oprávněna poskytovat žalobci investiční poradenství týkající se investování do investičních nástrojů. Soud prvního stupně uvedl, že lze důvodně předpokládat, že elektronickému avízu předcházela komunikace mezi zástupcem druhé žalované a žalobcem týkající se nákupu FED.

3. Ze zjištění soudu prvního stupně vyplynulo, že znehodnocení akcií FED bylo důsledkem pádu jedné z největších amerických bank. Soud prvního stupně zkoumal, zda žalované společnosti dostaly všem povinností daným zákonem tak, aby ztrátu, kterou tímto znehodnocením akcií žalobce utrpěl, eliminovaly, neboť povinnosti dané zákonem podle soudu prvního stupně slouží právě k ochraně zákazníků obchodníka s cennými papíry (resp. investičního zprostředkovatele) před možnými ztrátami při obchodování na kapitálovém trhu. Soud prvního stupně nárok žalobce posuzoval podle zákona č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu (dále jen „ZPKT“). Z provedeného dokazování nevyplývalo, jaká konkrétní doporučení v rámci investičního poradenství učinil zástupce druhé žalované ve vztahu k žalobci v období od nákupu do prodeje akcií. Podle soudu prvního stupně lze tak odvodit porušení povinností, neboť ve svém důsledku došlo k výraznému znehodnocení akcií FED z původní hodnoty 1,65 USD na 0,19 USD. Zejména v tomto období bylo nezbytné učinit ve vztahu ke klientovi opakovaná investiční doporučení s tím, že soud nehodnotí výhodnost prodeje ve výši 0,19 USD za jednu akcii ke dni 11. 3. 2009.

4. Soud prvního stupně uzavřel, že spatřuje porušení povinností na straně druhé žalované v postavení investičního zprostředkovatele, a to v jeho pasivní roli v období od nákupu do prodeje akcií, kdy lze důvodně předpokládat, že jako osoba odborně znalá nese určitou odpovědnost za své jednání s tím, že vzniklé škodě se dalo v určitém rozsahu zabránit vhodnými doporučeními ohledně další strategie obchodování. Ve vztahu k výši vzniklé škody dovedl, že vzhledem k tomu, že na vzniklé škodě se podílí i samotné riziko obchodování s cennými papíry a v určitém rozsahu nelze vyloučit ani samotnou odpovědnost žalobce za své jednání, určil soud dle své úvahy odpovědnost druhé žalované za škodu v rozsahu 70 %, neboť za použití § 136 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále též jen „o. s. ř.“), výši nároku lze zjistit s ohledem k charakteru obchodu jen s nepoměrnými obtížemi.

5. K odvolání druhé žalované Vrchní soud v Praze rozsudkem ze dne 17. 4. 2013, č. j. 9 Cmo 560/2012-218, rozsudek soudu prvního stupně potvrdil v povinnosti druhé žalované zaplatit žalobci částku 2 628 USD s příslušenstvím, a v rozsahu povinnosti druhé žalované zaplatit žalobci částku 6 847 USD rozhodnutí soudu prvního stupně změnil tak, že žalobu zamítl (první bod výroku), a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení (druhý bod výroku).

6. Odvolací soud souhlasil se závěrem soudu prvního stupně, že to byla právě druhá žalovaná jako osoba nesporně nadaná vyššími odbornými znalostmi než žalobce, která v rámci odborného poradenství měla žalobce upozornit na hrozící ztrátu. To, že o poklesu akcií a pádu amerických bank informovala média a kurzy akcií bylo možné rovněž sledovat na příslušných webových stránkách, a tedy, že rozhodné informace měl (mohl mít) žalobce z těchto zdrojů, nezbavilo druhou žalovanou povinnosti informovat žalobce v rámci zákonem předpokládané komunikace se zákazníkem. Splnění této povinnosti žalovaná neprokázala. Pokud soud prvního stupně uvedl, že spatřuje porušení povinnosti na straně druhé žalované jako investičního zprostředkovatele v její pasivní roli v období od nákupu do prodeje akcií, a dovodil, že se ztrátě v určitém rozsahu vhodným doporučením ohledně další strategie obchodování mohlo zabránit, pak tuto úvahu shledal odvolací soud opodstatněnou.

7. Odvolací soud se však neztotožnil s právním posouzením výše škody určené soudem prvního stupně. Uvedl, že určení poměru, v jakém byla shledána odpovědnost druhé žalované na ztrátě (škodě), nelze podřadit pod § 136 o. s. ř., ale vychází z prokázaných skutečností. Odvolací soud proto při určení výše škody vzal za prokázanou ztrátu z obchodování s akciemi FED danou rozdílem mezi částkou, za kterou byly tyto akcie nakoupeny (14 850 USD) a částkou představující výtěžek z prodeje (1 710 USD). Ztrátou v uvedeném smyslu (škodou) nemohou být poplatky spojené s nákupem a prodejem akcií, neboť tyto by byl žalobce povinen uhradit bez ohledu na výsledek obchodování s akciemi. Lze tedy dovodit, že škoda odpovídající ztrátě, kterou žalobce utrpěl, je dána částkou 13 140 USD.

8. Odvolací soud také nepřijal závěry soudu prvního stupně ohledně poměru druhé žalované na vzniklé ztrátě. Žalobce v rámci své svobodné volby přistoupil k obchodování s cennými papíry, byl dostatečně informován o rizikovosti takových obchodů a dle testu vhodnosti a přiměřenosti vstupoval do obchodování s cennými papíry i se spekulativními úmysly, kdy těmito mohlo být ovlivněno i jeho rozhodování při prodeji akcií FED. V tomto odvolací soud spatřoval více než podstatný vliv v jednání žalobce na vzniku ztráty z obchodování. Pochybení žalobce lze spatřit v porušení obecné povinnosti (§ 415 obč. zák.), přičemž toto pochybení zásadním způsobem přispělo ke vzniku ztráty z obchodování s akciemi FED. Odvolací soud dospěl k závěru, že v rozsahu 80 % je vyloučena druhá žalovaná z povinnosti nahradit žalobci škodu.

II. Dovolání a vyjádření k němu

9. Proti rozhodnutí odvolacího soudu podali dovolání žalobce a druhá žalovaná.

č. 91

10. Žalobce napadl dovoláním první bod výroku rozsudku odvolacího soudu v té části, kterým byl změněn rozsudek soudu prvního stupně tak, že žaloba o zaplacení 6 857 USD se zamítá, a dále související bod druhý výroku rozsudku o nákladech řízení. Dovolání považuje za přípustné dle § 237 o. s. ř., jelikož napadeným rozsudkem odvolacího soudu se odvolací řízení končí a napadený rozsudek závisí na vyřešení otázky hmotného práva, která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena, neboť se týká míry rozložení odpovědnosti za škodu vzniklou při obchodování s akciemi mezi zákazníka a investičního zprostředkovatele, který zákazníkovi poskytuje poradenství týkající se investování do investičních nástrojů. Odvolací soud dle dovolatele pochybil v otázce rozložení odpovědnosti za způsobenou škodu mezi žalobce a druhou žalovanou, přičemž podle žalobce je adekvátním poměrem v dané situaci rozložení odpovědnosti tak, že na vzniklé škodě se žalobce podílí v poměru 30 % a druhá žalovaná v poměru 70 %, tedy jak rozhodl soud prvního stupně.

11. Druhá žalovaná dovoláním napadá rozsudek odvolacího soudu v rozsahu, kterým pod bodem prvním výroku potvrdil rozsudek soudu prvního stupně v povinnosti druhé žalované platit žalobci částku 2 628 USD s příslušenstvím. Z obsahu dovolání je zřejmé, že přípustnost dovolání dle § 237 o. s. ř. druhá žalovaná odvozuje z řešení otázky hmotného práva, která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla řešena. Konkrétně jde o posouzení, zda a za jakých podmínek je nečinnost investičního zprostředkovatele v době po nákupu investičního nástroje, který zprostředkoval, porušením povinnosti, jež zakládá právo na náhradu škody ze ztráty utřpené investicemi.

12. Dovolací důvod nesprávného právního posouzení věci (§ 241a odst. 1 o. s. ř.) dovozuje druhá žalovaná z nesprávného výkladu a aplikace ustanovení zákona o podnikání na kapitálovém trhu, jež upravují povinnosti investičního zprostředkovatele vůči zákazníkovi. Tyto povinnosti jsou vykládány značně excesivním způsobem, a to přesto, že investiční zprostředkovatel se zákazníkovi neuzavřel (a dle zákona ani nemohl uzavřít) smlouvu o poskytování investiční služby správy a obhospodařování majetku zákazníka ve smyslu § 4 odst. 2 písm. d) ZPKT, kterážto služba by jako jediná mohla s sebou nést na straně poskytovatele druh povinností a odpovědnosti za investiční strategie, jaké na straně investičního zprostředkovatele v napadeném rozhodnutí dovozují soudy prvního a druhého stupně. Druhá žalovaná má za to, že napadené rozhodnutí stojí na nesprávném právním posouzení věci a excesivním výkladu § 32 odst. 1, 3 ZKPT, resp. obsahu pojmu odborná péče při poskytování investiční služby investičního poradenství.

13. Uvedené dále rozsáhle rozvádí v tom smyslu, že soud v napadeném rozhodnutí nerozlišuje, o jaký typ služby, případně komunikace mezi druhou žalovanou, jeho vázaným zástupcem a žalobcem, se v konkrétních případech jednalo. Objem povinností vůči zákazníkovi je třeba interpretovat také individuálně v závislosti na druhu a povaze služeb, které zákazník od obchodníka s cennými papíry či investičního zprostředkovatele čerpá. V rámci řízení nebylo postaveno najisto, zda ve věci investice do titulu FED byla žalobci skutečně poskytnuta služba investičního poradenství ve smyslu § 4 odst. 2 písm. e) ZPKT, nebo pouze prezentováno neindividualizované investiční doporučení jako doplňková služba ve smyslu § 4 odst. 3 písm. d) ZPKT. Druhá žalovaná zdůrazňuje, že služba investičního poradenství ani prezentace neindividualizovaného investičního doporučení v žádném případě nezavazuje poskytovatele této služby, aby dlouhodobě sledoval celé portfolio klienta a reagoval na veškeré změny kurzu. Dle žalované byla také vůči žalobci řádně splněna „komunikační povinnost“ ve smyslu § 15 ZPKT, a to jednak prostřednictvím smluvní dokumentace první žalované, jednak prostřednictvím zasílaných zpráv a poskytováním dalších informací.

14. Druhá žalovaná v dovolání také namítá, že posouzení ztráty z investování bez dalšího jako škody, kterou žalobce jako investor utrpěl v důsledku údajné nečinnosti druhé žalované, je zcela v rozporu s dosavadní judikaturou. Dovolatelka obsáhle rozvádí závěr, že v případě kapitálových trhů není dána příčinná souvislost mezi pohybem tržní ceny cenného papíru a jednáním obchodníka s cennými papíry. Podání jakéhokoliv doporučení v době od 21. 1. 2009 do 10. 3. 2009 nemělo žádné souvislosti s pohybem kurzu akcie FED na kapitálovém trhu. Dovolatelka uvádí, že ztrátu z investování nelze považovat za škodu, za niž by odpovídal obchodník s cennými papíry.

15. S ohledem na uvedené navrhuje druhá žalovaná, aby dovolací soud rozsudek v napadeném rozsahu změnil tak, že žaloba se co do částky 2 628 USD s příslušenstvím proti druhé žalované zamítá, a žalobce je povinen druhé žalované uhradit náklady řízení.

III. Přípustnost dovolání

16. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) zjistil, že dovolání žalobce i druhé žalované je včasné podané oprávněnou osobou zastoupenou advokátem a že dovolání splňuje formální obsahové znaky předepsané v § 241a odst. 2 o. s. ř. Dále se tedy zabýval přípustností obou dovolání.

17. Podle § 237 o. s. ř., není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe

dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

č. 91

18. Dovolací soud je při přezkoumání rozhodnutí odvolacího soudu vázán uplatněným dovolacím důvodem (srov. § 242 odst. 3 větu první o. s. ř.); vyplývá z toho mimo jiné, že při zkoumání, zda napadené rozhodnutí odvolacího soudu závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo která již dovolacím soudem vyřešena byla, ale má být posouzena jinak, a zda je tedy dovolání podle § 237 o. s. ř. přípustné, může posuzovat jen takové právní otázky, které důvodem v dovolání označil.

19. Dovolání je přípustné k řešení otázky předkládané druhou žalovanou, zda a za jakých podmínek je nečinnost investičního zprostředkovatele v době po nákupu investičního nástroje, který zprostředkoval, porušením povinnosti, jež může založit právo na náhradu škody ze ztráty utřpené investicemi, neboť tato právní otázka nebyla dosud v rozhodovací praxi dovolacího soudu řešena.

20. Pro tuto otázku byl určující závěr odvolacího soudu, který se ztotožnil se soudem prvního stupně v tom, že žalobci vznikla škoda v důsledku „pasivní role druhé žalované v období od nákupu do prodeje akcií, přičemž se ztrátě v určitém rozsahu vhodným doporučením ohledně další strategie obchodování mohlo zabránit“.

IV. Důvodnost dovolání

21. Dle § 29 odst. 1 ZPKT je investiční zprostředkovatel osoba, která není oprávněna poskytovat jinou hlavní investiční službu než investiční službu uvedenou v § 4 odst. 2 písm. a) nebo e) ZPKT týkající se investičních cenných papírů nebo cenných papírů kolektivního investování. Těmito hlavními investičními službami je přijímání a předávání pokynů týkajících se investičních nástrojů [§ 4 odst. 2 písm. a) ZPKT] a investiční poradenství týkající se investičních nástrojů [§ 4 odst. 2 písm. e) ZPKT].

22. Ze skutkových zjištění soudů nižších stupňů přitom vyplývá, že druhá žalovaná byla na základě zmocnění ze dne 17. 12. 2008 zmocněna jako investiční zprostředkovatel (smluvní zástupce obchodníka s cennými papíry, tedy první žalované) prostřednictvím svého zaměstnance (resp. vázaného zástupce) k předávání pokynů k nákupu a prodeji investičních nástrojů obchodníkovi s cennými papíry v souladu se smlouvou o poskytování investičních služeb uzavřenou téhož dne mezi první žalovanou a žalobcem. Žalobce rovněž udělil druhé žalované právo poskytovat mu poradenství týkající se investování do investičních nástrojů.

23. Druhá žalovaná tak poskytovala žalobci obě hlavní investiční služby podle § 4 odst. 2 písm. a), e) ZPKT.

24. Podle § 4 odst. 5 ZPKT je investičním poradenstvím týkajícím se investičních nástrojů poskytování individualizovaného poradenství, které směřuje přímo či nepřímo k nákupu, prodeji, úpisu, umístění, vyplacení, držbě nebo jinému nakládání s konkrétním investičním nástrojem nebo nástroji nebo k uplatnění práva na takové nakládání, a to bez ohledu na to, zda je poskytováno z podnětu zákazníka nebo potenciálního zákazníka či obchodníka s cennými papíry.

25. Investiční poradenství investičního zprostředkovatele přitom není poradenství tzv. průběžné, týká se jen jednotlivých operací s konkrétním investičním nástrojem. Mělo-li by tomu tak být, docházelo by ke stírání věcných rozdílů s hlavní investiční službou – individuálního portfolia managementu podle § 4 odst. 2 písm. d) ZPKT, kdy jde o obhospodařování majetku zákazníka, je-li jeho součástí investiční nástroj, na základě volné úvahy v rámci smluvního ujednání. U této investiční služby obchodník s cennými papíry vystupuje jako ochránce zájmů zákazníka a na základě předem smluvně vymezené strategie. Je to obchodník, kdo činí rozhodnutí, zákazník sám pokyny nepodává. Obchodník odpovídá za řádnou správu majetku a jeho rozmnožování, tj. i za to, že provádí odborné úvahy nad tím, který investiční nástroj prodat z majetku, koupit do majetku (v mezích dohodnutého) a podobně. Odborný výkon této služby vyžaduje patřičné znalosti a zkušenosti, dostatečné zdroje finanční i hmotné. I z tohoto důvodu investiční zprostředkovatel k takové službě není oprávněn. Tím není dotčeno, aby si investiční zprostředkovatel se zákazníkem smluvně ujednal, že jej bude např. informovat, že kurz určitého nástroje klesá, příp. rozsah jiných povinností. Nesmí však poskytovat materiálně investiční službu podle § 4 odst. 2 písm. d) ZPKT.

26. Ze skutkových zjištění soudů přitom vyplývá, že žalobce jako zákazník a žalovaná jako investiční zprostředkovatel si nesjednali zvláštní povinnost investičního zprostředkovatele aktivně konat ve vztahu k žalobci po nákupu investičního nástroje do jeho případného prodeje, např. informovat žalobce o možném vývoji na trhu s investičním nástrojem.

27. Za této situace, nedohodli-li si zákazník a investiční zprostředkovatel zvláštní povinnost investičního zprostředkovatele informovat zákazníka o možném vývoji na trhu s investičním nástrojem v době od nákupu investičního nástroje do jeho případného prodeje, ze zákona o podnikání na kapitálovém trhu taková povinnost nevyplývá. Investiční zprostředkovatel v takovém případě zákazníkovi neodpovídá za možnou ztrátu z prodeje investičního nástroje.

28. Dospěl-li odvolací soud k závěru opačnému a dovedl odpovědnost druhé žalované za škodu, která měla žalobci vzniknout v příčinné souvislosti s pasivním chováním druhé žalované po nákupu investičního nástroje, je jeho právní posouzení nesprávné.

29. Absenci povinností investičního zprostředkovatele informovat zákazníka o vývoji na trhu investičního nástroje je však třeba odlišovat od povinností investičního zprostředkovatele, které má k zákazníkovi předtím, než dojde k nákupu investičního nástroje na základě případného doporučení investičního zprostředkovatele.

30. V rozsahu posuzování této povinnosti, kdy žalobce možný nárok na náhradu škody odvozoval i od „porušení povinnosti druhého žalovaného, který měl doporučit žalobci koupi akcií FEDu, navzdory nepříznivému vývoji této společnosti a negativnímu zpravodajství“ (bod X. žaloby), je právní posouzení odvolacího soudu neúplné.

31. Základním znakem investičního poradenství je jeho individualizace vůči zákazníkovi a vůči investičnímu nástroji. Investiční poradenství má být individualizované poradenství, „šité na míru“ každého jednotlivého klienta. Tento požadavek předpokládá povinnost investičního poradce zjistit si o klientovi před poskytnutím služby nezbytné informace, na základě kterých je schopen formulovat vhodné investiční doporučení.

32. Základní právní rámec povinností investičního zprostředkovatele při poskytování investiční služby je dán § 32 odst. 1 ZPKT, dle kterého je investiční zprostředkovatel povinen poskytovat investiční služby s odbornou péčí. Vynaložení odborné péče především znamená, že investiční zprostředkovatel jedná kvalifikovaně, čestně a spravedlivě a v nejlepším zájmu zákazníků, zejména plní povinnosti podle části druhé hlavy páté zákona o podnikání na kapitálovém trhu. Toto ustanovení postuluje tzv. malou generální klauzuli, výchozí princip pro jednání se zákazníky, a určuje směr, jakým musí investiční zprostředkovatel se zákazníky jednat. (srov. HUSTÁK, Z., ŠOVAR, J., FRANĚK, M., SMUTNÝ, A., CETLOVÁ, K., DOLEŽALOVÁ, D. Zákon o podnikání na kapitálovém trhu. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 319).

33. Skutečnost, zda poskytovaná hlavní investiční služba obsahuje poradenský prvek, či nikoliv, je však rozhodná pro určení dalších povinností podle těch ustanovení, která se podle § 32 odst. 2 ZPKT použijí na výkon činnosti investičního zprostředkovatele přiměřeně. V případě, kdy je poskytovaná služba s poradenským prvkem, je investiční zprostředkovatel povinen posoudit vhodnost investice, a to podle kritérií uvedených v § 15h ZPKT a v prováděcí vyhlášce o podrobnější úpravě některých pravidel při poskytování investičních služeb (od 1. 7. 2008 do 31. 12. 2010 vyhláška ČNB č. 237/2008 Sb.). Investiční poradce je tak povinen vycházet z informací o zákazníkovi, které určují kritéria a) odborných znalostí investora v oblasti investic, b) zkušeností, c) investičních záměrů a d) finančního zázemí. Jde o proces profilování klienta, jehož cílem je poskytnutí investičního doporučení dle individuálních podmínek každého klienta.

34. Podle § 15h odst. 3 ZPKT nesmí investiční zprostředkovatel doporučit investiční službu investičního poradenství nebo poskytnout radu ohledně investičního nástroje nebo provést obchod s investičním nástrojem v rámci

investiční služby investičního poradenství v případě, že se mu nepodaří získat rozsah informací ve smyslu odstavce 2; tento zákaz platí obdobně i v případech odmítnutí poskytnutí informace zákazníkem nebo podání informace zjevně neúplné, nepřesné nebo nepravdivé. Oproti tomu § 15i ZPKT vyžaduje v případě, kdy je poskytovaná hlavní investiční služba bez poradenského prvku nižší standard, který spočívá v hodnocení přiměřenosti, zda poskytnutí investiční služby nebo rady ohledně investičního nástroje nebo provedení obchodu s investičním nástrojem v rámci investiční služby odpovídá odborným znalostem a zkušenostem potřebným pro pochopení souvisejících rizik. Při poskytování všech investičních služeb je však investiční zprostředkovatel povinen dodržovat pravidla komunikace se zákazníky, které jsou stanoveny v § 15a ZPKT pro obchodníka s cennými papíry.

35. Účelem této úpravy je zejména zajištění a zvýšení ochrany drobných (neprofesionálních) investorů. Zcela klíčovou podmínkou poskytnutí investičního poradenství v souladu s pravidly odborné péče je posouzení vhodnosti a přiměřenosti investice, vzhledem ke konkrétním okolnostem každého zákazníka. Jen takové investiční doporučení, které splňuje podmínky § 15h ZPKT, lze považovat za doporučení v nejlepším zájmu zákazníků. Nelze však přehlédnout, že povinnost provedení testu vhodnosti časově nutně předchází artikulaci konkrétního investičního doporučení.

36. Odvolací soud se však otázkou vhodnosti investičního doporučení ve svém rozhodnutí dosud dostatečně nezabýval. Z rozhodnutí bankovní rady České národní banky č. 2011/132/570 ze dne 13. 1. 2011 sice bylo soudy zjištěno, že druhá žalovaná v rozhodném období porušovala soustavně a systematicky své povinnosti mimo jiné tím, že umožňovala zprostředkovatelům druhé úrovně a vázaným zástupcům iniciovat pokyny a doporučovat obchody s investičními nástroji, které byly v rozporu se skutečným investičním profilem zákazníka. Takové zjištění však není dostatečné pro zhodnocení, zda v nyní projednávané věci bylo poskytnuto investiční poradenství k nákupu konkrétního titulu, které bylo či nebylo vhodné pro individualizované podmínky zákazníka, tedy žalobce. Zkoumat je třeba zejména skutečný investiční profil zákazníka.

37. Poskytne-li investiční zprostředkovatel investiční poradenství v souladu s požadavky odborné péče, po provedení testu vhodnosti a za dodržení informačních povinností (zejména § 15a ZPKT), není možné dovodit případné porušení jeho povinností ve smyslu zákona o podnikání na kapitálovém trhu.

38. Dojde-li však k porušení povinnosti, je třeba zkoumat, zda zjištěné porušení povinnosti bylo způsobitelné ovlivnit rozhodnutí zákazníka takovým způsobem, který zakládá právo k náhradě škody ze zmařené investice, neboť ne každé porušení povinností stanovených ZPKT může mít takovou intenzitu.

39. Právní posouzení učiněné odvolacím soudem je tedy neúplné, tudíž nesprávné již v otázce posouzení, zdali druhá žalovaná porušila tvrzené povinnosti v době před nákupem investičního nástroje.

40. Teprve za situace, dospěje-li soud k závěru, že druhá žalovaná porušila povinnost, bude se soud zabývat otázkou, zdali je dána příčinná souvislost mezi takovým porušením povinnosti a vzniklou ztrátou na majetku žalobce, a otázkou, zdali tato ztráta představuje škodu.

č. 91

41. Vzhledem ke skutečnosti, že dovolací soud shledal nesprávné právní posouzení odvolacím soudem již v otázce porušení povinnosti druhou žalovanou, je předčasné závěr odvolacího soudu o podílu žalobce na vzniklé škodě, který svým dovoláním napadá žalobce. Výše uvedené důvody nesprávného právního posouzení lze tak vztáhnout i na dovolání žalobce.

42. Rozhodnutí odvolacího soudu proto není správné. Z důvodu shora uvedených dovolací soud bez jednání (§ 243a odst. 1 o. s. ř.) rozsudek odvolacího soudu v celém rozsahu podle § 243e odst. 1 o. s. ř. zrušil. Protože se důvody zrušení rozhodnutí odvolacího soudu vztahují i na rozsudek soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud podle § 243e odst. 2 o. s. ř. i toto rozhodnutí a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Č. 92

č. 92

Konkurs, Zpeněžování, Majetková podstata

§ 296 odst. 1 IZ ve znění do 31. 7. 2013, § 297 IZ ve znění do 31. 7. 2013, § 302 odst. 1 IZ ve znění do 31. 7. 2013, § 305 odst. 1 IZ ve znění do 31. 7. 2013, § 305 odst. 2 IZ ve znění do 31. 7. 2013

K vydání rozhodnutí o pořadí úhrady nebo o poměrné úhradě pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek jim na roveň postavených podle § 305 odst. 2 insolvenčního zákona může insolvenční soud přistoupit až po schválení konečné zprávy.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 10. 2015, sen. zn. 29 NSČR 59/2013, ECLI:CZ:NS:2015:29.NSCR.59.2013.1)

Nejvyšší soud zamítl dovolání insolvenční správkyne dlužníka proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 3. 2013, sp. zn. KSUL 44 INS 4653/2010, 3 VSPH 1523/2012-B.

I. Dosavadní průběh řízení

1. Usnesením ze dne 21. 9. 2012, č. j. KSUS 44 INS 4653/2010-B-135, rozhodl Krajský soud v Ústí nad Labem o uspokojení pohledávek za majetkovou podstatou z výtěžku zpeněžení tak, že pohledávka věřitele M. Š. z úvěrového financování v neuhrazené výši 3 100 000 Kč bude uspokojena v plném rozsahu (tj. částkou 3 100 000 Kč) (bod I. výroku) a že pohledávky věřitelů dle § 168 odst. 2 písm. b) zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), tj. náklady spojené s udržováním a správou majetkové podstaty dlužníka v neuhrazené výši 17 104 379 Kč budou uspokojeny poměrně ve výši 40 % částkou 6 841 725 Kč mezi jednotlivé věřitele (pod čísly 1. až 119.), jak jsou uvedeni ve výroku rozhodnutí (bod II. výroku). Současně insolvenční správkyne uložil, aby uspokojení věřitelů podle bodů I. a II. výroku provedla do třiceti dnů od právní moci usnesení (bod III. výroku).

2. Insolvenční soud vyšel z toho, že:

[1] Usnesením ze dne 5. 5. 2010, č. j. KSUL 44 INS 4653/2010-A-8, rozhodl o úpadku dlužníka. Usnesením ze dne 9. 12. 2011, č. j. KSUL 44 INS 4653/2010-B-87, pak přeměnil schválenou reorganizaci v konkurs.

[2] Insolvenční správkyne na základě usnesení insolvenčního soudu ze dne 23. 11. 2011, č. j. KSUL 44 INS 4653/2010-B-116, ve znění opravného

usnesení ze dne 7. 12. 2011, č. j. KSUL 44 INS 4653/2010-B-117, vyplatila zajištěným věřitelům výtěžek zpeněžení takto: věřiteli č. 188 C. E. plc částku 9 142 214,37 Kč, věřiteli č. 59 V. CZ, a. s., částku 11 603 333,11 Kč, věřiteli č. 116 České republiky – České správě sociálního zabezpečení částku 12 240,51 Kč, věřiteli č. 196 T., a. s., částku 34 077,87 Kč a věřiteli č. 127 S. S. šedé a tvárné litiny a. s. částku 90 493,87 Kč.

[3] V podání doručeném insolvenčnímu soudu dne 29. 5. 2012 navrhla insolvenční správkyň vydání usnesení o pořadí a poměrné úhradě pohledávek za majetkovou podstatou a jim na roveň postavených. V návrhu uvedla, že ukončení řízení brání pouze neuhrazený nadměrný odpočet ze strany finančního úřadu ve výši 1,2 mil. Kč. K datu podání návrhu činil zůstatek majetkové podstaty uložený na bankovních účtech cca 20 mil. Kč, oproti tomu pohledávky za majetkovou podstatou a jim na roveň postavené činí 63,2 mil. Kč. Podle insolvenční správkyň zůstatek výtěžku zpeněžení nebude postačovat k úplnému krytí pohledávek a nákladů za majetkovou podstatou podle § 296 odst. 1 insolvenčního zákona. K tomu doplnila, že tyto pohledávky vznikly v době, kdy dispoziční oprávnění k majetkové podstatě měl dlužník, s tím, že od prohlášení konkursu již nedocházelo k nárůstu těchto pohledávek. Podle insolvenční správkyň nebyly přihlášeny pohledávky dle § 169 odst. 1 písm. e), g) insolvenčního zákona.

3. Na tomto základě insolvenční soud bez podrobnějšího odůvodnění – cituje § 296 odst. 1, § 297 odst. 1, 2 a § 305 odst. 2 insolvenčního zákona – uzavřel, že návrh insolvenční správkyň je správný. Zcela uspokojena bude pohledávka M. Š. z úvěrového financování ve výši 3 100 000 Kč a poměrně (ve výši 40 %) náklady spojené s udržováním a správou majetkové podstaty. K tomu doplnil, že ostatní pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky jim postavené na roveň pravděpodobně nebudou v insolvenčním řízení uspokojeny, přičemž definitivní závěr bude možné učinit až po předložení konečné zprávy.

4. K odvolání věřitelů RNDr. Bc. P. Č. a České republiky – České správě sociálního zabezpečení Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 21. 3. 2013, č. j. KSUL 44 INS 4653/2010, 3 VSPH 1523/2012-B-162, zrušil rozhodnutí insolvenčního soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

5. Odvolací soud na rozdíl od insolvenčního soudu dovodil, že rozhodnutí podle § 305 odst. 2 insolvenčního zákona musí předcházet konečná zpráva. Přitom vyšel z usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 18. 5. 2009, č. j. KSUL 45 INS 1285/2008, 1 VSPH 42/2009-B-52, z něhož citoval pasáž, podle níž:

6. V konečné zprávě, již je insolvenční správce podle § 302 odst. 1 insolvenčního zákona povinen v konkursu v závěru zpeněžení majetkové podstaty insolvenčnímu soudu předložit (zpeněžení majetkové podstaty bylo v dané věci podle sdělení insolvenční správkyň ukončeno), musí být ve smyslu § 302 odst. 2, 3 insolvenčního zákona obsažen přehled zpeněžení majetkové

podstaty s uvedením jeho výsledku, přehled pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek jim na roveň postavených, a to jak těch, které již uspokojil (včetně výdajů vynaložených v souvislosti se správou majetkové podstaty), tak i těch, které ještě uspokojit zbývá. Všechny tyto údaje musí vyústit ve vyčíslení částky, která má být rozdělena mezi věřitele (s označením těchto věřitelů a údajem o výši jejich podílů na této částce).

č. 92

7. Když ze schválené konečné zprávy (pokračoval odvolací soud) vyplýne, že dosažený výtěžek ze zpeněžení majetkové podstaty – po zapravení zajištěných pohledávek v rozsahu stanoveném v § 298 a § 299 odst. 1 insolvenčního zákona – postačuje i k uspokojení dalších pohledávek uvedených v § 305 odst. 1 insolvenčního zákona, jež se (v režimu § 203 insolvenčního zákona) uspokojují kdykoliv v průběhu konkursního řízení, tj. pohledávek za majetkovou podstatou (§ 168 insolvenčního zákona) a pohledávek jim na roveň postavených (§ 169 insolvenčního zákona), a je k dispozici i další částka, jež má být rozdělena mezi věřitele v rozvrhu, insolvenční správce uspokojí všechny dosud neuhrazené pohledávky uvedené v § 305 odst. 1 insolvenčního zákona a po právní moci rozhodnutí o schválení konečné zprávy předloží soudu návrh rozvrhového usnesení (§ 306 odst. 1 insolvenčního zákona). Sestaví ho tak, že z výtěžku vyčlení částku na předpokládané výlohy spojené s ukončením řízení (§ 305 odst. 3 insolvenčního zákona) a ohledně zbytku výtěžku uvede, kolik má být (dle rozvrhových pravidel obsažených v § 306 odst. 3 až 5 insolvenčního zákona) vyplaceno na každou pohledávku uvedenou v upraveném seznamu přihlášených pohledávek.

8. Jen konečná zpráva může autoritativně odpovědět na otázku, zda se v konkrétním insolvenčním řízení uplatní (v závislosti na výtěžnosti zpeněžení majetkové podstaty) postup podle § 297 odst. 1, resp. podle § 305 odst. 2 insolvenčního zákona. Bude-li ze schválené konečné zprávy a vyúčtování zřejmé, že výtěžek ze zpeněžení majetkové podstaty po uspokojení nároků zajištěných věřitelů ani spolu s prostředky získanými zálohou na náklady insolvenčního řízení či zálohou poskytnutou věřitelským výborem, nepostačuje k úplné úhradě pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek jim na roveň postavených (§ 297 odst. 1 insolvenčního zákona), a že tedy k rozvrhu dojít nemůže, insolvenční soud dle § 297 odst. 2 insolvenčního zákona na základě návrhu insolvenčního správce buď rozhodne o pořadí úhrady těchto dosud neuhrazených pohledávek, nebo o jejich poměrné úhradě podle pravidel vymezených v § 305 odst. 2 insolvenčního zákona.

9. Otázka, zda a v jakém rozsahu byly tyto svou povahou přednostní pohledávky v konkursu již uspokojeny, je předmětem projednání v rámci konečné zprávy a podle výsledků zjištění v tom směru a dalších výsledků konkursu následuje některý z výše popsaných procesních postupů. Proto je insolvenční správce povinen uvést v konečné zprávě jak přehled pohledávek za majetkovou

č. 92

podstatou a pohledávek jim na roveň postavených, které již uspokojil, tak i přehled takovýchto pohledávek, které uspokojit zbývá, tj. stávajících (již vzniklých) pohledávek, které dosud nebyly uspokojeny, ač jim podle správce právo na uspokojení v režimu za podstatou náleží [§ 302 odst. 2 písm. a) insolvenčního zákona]. Není-li takových neuspokojených přednostních pohledávek, uvede to insolvenční správce v konečné zprávě výslovně.

10. Nevyřešil-li insolvenční soud v rozhodnutí o konečné zprávě otázku existence dosud neuspokojených uplatněných přednostních pohledávek, pak je zřejmé, že dosud nebyla učiněna zjištění rozhodná pro postup řízení následující po konečné zprávě, jímž je buď úplné uspokojení případných dosud neuhrazených pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek jim na roveň postavených s následným rozvrhem, nebo zrušení konkursu dle § 308 odst. 1 písm. d) insolvenčního zákona, jemuž při existenci dosud neuhrazených přednostních pohledávek uvedených v § 296 odst. 1 insolvenčního zákona a při současné existenci prostředků použitelných dle § 297 insolvenčního zákona k jejich úhradě předchází rozhodnutí o uspokojení takových pohledávek dle § 297 odst. 2 insolvenčního zákona.

11. Na tomto základě odvolací soud pro poměry dané věci uzavřel, že insolvenční soud zvolil zákonu neodpovídající postup. Třebaže neměl k dispozici konečnou zprávu insolvenční správkyň (míněno projednanou a schválenou), rozhodl nesprávně s odkazem na § 305 odst. 2 insolvenčního zákona jen o uspokojení části pohledávek za podstatou (jen těch, o nichž insolvenční správkyň tvrdila, že jde o náklady spojené s udržováním a správou majetkové podstaty), aniž by současně ostatním věřitelům pohledávek za podstatou a jim na roveň postavených dal odpověď na otázku, jaký je konečný osud jejich pohledávek v insolvenčním řízení. Zákonu neodpovídá ani rozhodnutí insolvenčního soudu o pohledávce věřitele M. Š., které insolvenční soud nikterak neodůvodnil (zejména s přihlédnutím k námitce odvolatele RNDr. Bc. P. Č., že nemělo jít o pohledávku z úvěrového financování ve smyslu § 41 insolvenčního zákona).

II. Dovolání a vyjádření k němu

12. Proti usnesení odvolacího soudu podala insolvenční správkyň dovolání, namítajíc, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci, a požadujíc, aby je Nejvyšší soud zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

13. Dovolatelka má za to, že rozhodnutí dle § 305 odst. 2 insolvenčního zákona musí vždy předcházet konečné zprávě. Přestože označuje konstrukci odvolacího soudu za „logickou a vyváženou k pohledávkám za majetkovou podstatou a jim na roveň postaveným“, míní, že „zcela selhává v případech, kdy si daňové orgány uspokojí své pohledávky zápočtem bez ohledu na vůli insolvenčního správce“.

14. Dovolatelka tvrdí, že Finanční úřad pro Středočeský kraj, území pracoviště v B., prováděl úhradu svých pohledávek za majetkovou podstatou zápočtem nadměrných odpočtů vykázaných za období trvání konkursu, a to s odkazem na § 242 odst. 3 zákona č. 280/2009 Sb., daňového řádu. Tím dosáhl toho, že jeho pohledávky byly uspokojeny zcela a je zvýhodněn. Dovolatelka míní, že zásadu poměrného uspokojení věřitelů lze (s ohledem na označené ustanovení daňového řádu) zrealizovat jen tak, že insolvenční soud nejprve vydá usnesení podle § 305 odst. 2 insolvenčního zákona, v jehož důsledku zanikne nárok daňových orgánů na úhradu celé jejich pohledávky za majetkovou podstatou a na osobním účtu dovolatelky vznikne přeplatek, o jehož vrácení je povinna požádat a přeplatek rozdělit mezi všechny věřitele pohledávek za majetkovou podstatou.

15. Kdyby usnesení podle § 305 odst. 2 insolvenčního zákona měla předcházet konečná práva, nelze podle dovolatelky dospět k jinému závěru, než že po nabytí její právní moci vznikne majetek (přeplatek), který se bude muset opětovně rozdělit mezi všechny věřitele pohledávek za majetkovou podstatou, což zcela popírá smysl a účel konečné zprávy.

III. Přípustnost dovolání

16. S přihlédnutím k době vydání napadeného rozhodnutí je pro dovolací řízení rozhodný občanský soudní řád ve znění účinném od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2013 (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2014, sen. zn. 29 NSČR 45/2014, uveřejněné pod č. 80/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, které je – stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže – dostupné i na webových stránkách Nejvyššího soudu) a insolvenční zákon ve znění účinném do 31. 7. 2013 (tj. naposledy ve znění zákona č. 399/2012 Sb.)

17. Dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř., v rozhodném znění, jelikož napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky procesního práva, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena (otázky výkladu § 297 odst. 2 a § 305 odst. 2 insolvenčního zákona).

IV. Důvodnost dovolání

18. Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud se proto – v hranicích právních otázek vymezených dovoláním – zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelkou, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

19. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní

normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

20. Podle § 296 odst. 1 insolvenčního zákona pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky jim na roveň postavené, jakož i náklady, které souvisí se správou majetkové podstaty, se hradí z výtěžku zpeněžení.

č. 92

Podle § 297 insolvenčního zákona, nestačí-li výtěžek zpeněžení ke krytí pohledávek a nákladů podle § 296 odst. 1, lze použít prostředků získaných zálohou na náklady insolvenčního řízení nebo zálohou poskytnutou věřitelským výborem (odstavec 1). Pokud nepostačují ani prostředky podle odstavce 1, rozhodne o pořadí úhrady pohledávky nebo o její poměrné úhradě insolvenční soud na základě návrhu insolvenčního správce podle § 305 odst. 2 (odstavec 2).

Podle § 302 odst. 1 věty první insolvenčního zákona v závěru zpeněžení majetkové podstaty insolvenční správce předloží insolvenčnímu soudu konečnou zprávu.

Podle § 302 odst. 2 insolvenčního zákona konečná zpráva insolvenčního správce musí podat celkovou charakteristiku jeho činnosti s vyčíslením jejích finančních výsledků. Konečná zpráva musí obsahovat zejména a) přehled pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek jim na roveň postavených, které insolvenční správce již uspokojil a které ještě uspokojit zbývá, b) přehled výdajů vynaložených v souvislosti se správou majetkové podstaty se zdůvodněním výdajů, které nejsou obvyklé, c) přehled zpeněžení majetkové podstaty s výsledkem, jehož bylo dosaženo, d) uvedení majetku, který nebyl zpeněžen, s odůvodněním, proč k tomu došlo, e) výsledky částečného rozvrhu, pokud k němu došlo, f) přehled plnění zajištěným věřitelům s promítnutím do rozvrhu, g) přehled jednání a právních úkonů, významných pro průběh insolvenčního řízení.

Podle § 305 insolvenčního zákona před rozvrhem se uspokojí dosud nezaplacené pohledávky, které se uspokojují kdykoliv v průběhu konkursního řízení; a to pohledávky za majetkovou podstatou, pohledávky jim postavené na roveň a zajištěné pohledávky v rozsahu stanoveném v § 298 a § 299 odst. 1 (odstavec 1). Nestačí-li dosažený výtěžek ze zpeněžení majetkové podstaty k uspokojení všech pohledávek, uvedených v odstavci 1, uspokojí se nejdříve odměna a hotové výdaje insolvenčního správce, poté pohledávky věřitelů podle § 168 odst. 1 písm. e) a § 169 odst. 1 písm. g), poté pohledávky věřitelů z úvěrového financování, poté náklady spojené s udržováním a správou majetkové podstaty a poté pohledávky věřitelů na výživném ze zákona; ostatní pohledávky se uspokojí poměrně. Výtěžku zpeněžení podle § 298 odst. 2 lze však použít k uspokojení jiných pohledávek až po uspokojení pohledávky zajištěného věřitele (odstavec 2).

21. Vycházejí z dikce shora citovaných ustanovení, činí Nejvyšší soud k dovoláním otevřeným otázkám následující závěry:

[1] Je-li způsobem řešení dlužníkovra úpadku konkurs, insolvenční správce hradí pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky jim na roveň postavené v průběhu insolvenčního řízení, aniž by k tomu potřeboval souhlas či jiné rozhodnutí insolvenčního soudu. Je plně na odpovědnosti insolvenčního správce, aby podle stavu majetkové podstaty, výsledků jejího zpeněžování a stavu pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek postavených jim na roveň vyhodnotil, zda majetková podstata dovoluje plně uspokojení těchto nároků, či zda je bude možné uspokojit pouze poměrně nebo vůbec.

[2] Dospěje-li insolvenční správce k závěru, že pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky jim na roveň postavené nebude možné uspokojit v plném rozsahu, určí rozsah jejich úhrady (pořadí a poměr úhrady jednotlivých nároků) insolvenční soud na základě návrhu insolvenčního správce podle § 305 odst. 2 insolvenčního zákona.

[3] Rozhodnutí podle § 305 odst. 2 insolvenčního zákona s konečnou platností určuje, které pohledávky za majetkovou podstatou a v jakém rozsahu budou v insolvenčním řízení uspokojeny, nepostačuje-li výtěžek zpeněžení majetkové podstaty k jejich plné úhradě.

[4] Po (byť i jen částečném) uspokojení pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek jim na roveň postavených na základě rozhodnutí dle § 305 odst. 2 insolvenčního zákona insolvenční soud zruší konkurs dle § 308 odst. 1 písm. d) insolvenčního zákona, aniž by bylo v řízení vydáno rozvrhové usnesení (§ 306 odst. 1 insolvenčního zákona).

[5] V situaci, kdy výtěžek zpeněžení majetkové podstaty nepostačuje ani k plné úhradě pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek jim na roveň postavených, nahrazuje rozhodnutí podle § 305 odst. 2 insolvenčního zákona rozvrhové usnesení. A to na rozdíl od předchozí právní úpravy, která umožňovala, aby v rozvrhu byly uspokojeny též (nebo jen) pohledávky za konkursní podstatou (srov. § 32 odst. 1 zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění účinném do 31. 12. 2007).

[6] Rozhodnutí podle § 305 odst. 2 insolvenčního zákona by tedy mělo v plném rozsahu vypořádat veškerý (po schválení konečné zprávy zbylý) výtěžek zpeněžení majetkové podstaty. Oproti úpravě (částečného) rozvrhu (srov. § 301 insolvenčního zákona) insolvenční zákon nepředpokládá, že by „konečnému“ rozhodnutí o poměru uspokojení pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek jim na roveň postavených předcházelo rozhodnutí o jejich „částečném vypořádání“. Právní úprava totiž insolvenčnímu správci umožňuje [na rozdíl od uspokojení pohledávek „běžných“ (nepřednostních, nezajištěných) věřitelů], aby tyto pohledávky průběžně hradil z výtěžku zpeněžení majetkové podstaty (§ 296 odst. 1 insolvenčního zákona).

22. Pro poměry dané věci z uvedeného vyplývá, že odvolací soud správně uzavřel, že k vydání rozhodnutí dle § 305 odst. 2 insolvenčního zákona může

insolvenční soud přistoupit až po schválení konečné zprávy. Jen na základě schválené konečné zprávy, obsahující náležitosti dle § 302 odst. 2 insolvenčního zákona, je totiž možné posoudit, zda bude v řízení realizován rozvrh, anebo zda bude zbývající výtěžek zpeněžení mezi věřitele rozdělen postupem dle § 305 odst. 2 insolvenčního zákona. Konečná zpráva totiž obsahuje nejen údaje o majetkové podstatě a způsobu jejího zpeněžení, ale zároveň i výčet pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek jim na roveň postavených, včetně údajů o tom, které z nich a v jakém rozsahu již byly uspokojeny. Zákonem stanovený postup při projednání konečné zprávy (srov. § 304 insolvenčního zákona) pak umožňuje věřitelům a dlužníkovi vyjádřit se jak ke způsobu zpeněžení majetkové podstaty, tak i k úplnosti a věcné správnosti přehledu pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek jim na roveň postavených, stejně jako k rozsahu, v jakém již byly v průběhu insolvenčního řízení uspokojeny.

23. Ostatně k tomuto závěru je možné dospět rovněž na základě systematického výkladu uvedených ustanovení. Zatímco právní úprava týkající se uspokojování pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek jim na roveň postavených v případě, kdy se v majetkové podstatě nachází dostatečný majetek pro jejich úplné uspokojení (§ 296 a 297 insolvenčního zákona), je obsažena v insolvenčním zákoně v části druhé hlavě první dílu 6 pod rubrikou Nakládání s výtěžkem zpeněžení, uspokojování takových pohledávek v případě nedostatečného výtěžku zpeněžení majetkové podstaty je upraveno v § 305 odst. 2 insolvenčního zákona, který je systémově řazen do dílu 7, pod rubrikou Konečná zpráva a rozvrh, navíc mezi ustanovení týkající se konečné zprávy (§ 302 až 304) a rozvrhového usnesení (§ 306 a 307). I ze systematického výkladu tak plyne, že aplikace § 305 odst. 2 insolvenčního zákona je možná teprve po schválení konečné zprávy.

24. Dovolatelka zpochybňuje správnost právních závěrů odvolacího soudu v podstatě jen námitkou, že v dané věci by měla konečná zpráva následovat až po vydání rozhodnutí dle § 305 odst. 2 insolvenčního zákona, neboť „v jeho důsledku zanikne nárok daňových orgánů na úhradu celé jejich pohledávky za majetkovou podstatou“. Tato námitka však zjevně není důvodná, neboť vydání rozhodnutí o částečném uspokojení pohledávek za majetkovou podstatou (ani jeho následná realizace insolvenčním správcem) nemá za následek zánik zbylých (neuspokojených) částí těchto pohledávek. Takový závěr neplyne ze žádného ustanovení insolvenčního zákona (ani z § 305 odst. 2).

25. Jelikož se dovolatelce prostřednictvím uplatněné dovolací argumentace nepodařilo zpochybnit správnost rozhodnutí odvolacího soudu, Nejvyšší soud dovolání podle § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl.

Č. 93

Insolvenční rejstřík

§ 420 IZ, § 97 odst. 1 IZ

Č. 93

Ustanovení § 420 insolvenčního zákona neukládá insolvenčnímu soudu povinnost zveřejnit v insolvenčním rejstříku (v seznamu dlužníků) identifikační číslo osoby, jde-li o dlužníka – fyzickou osobu, který ke dni zahájení insolvenčního řízení (§ 97 odst. 1 část věty za středníkem insolvenčního zákona) již není podnikatelem. Skutečnost, že insolvenční soud zveřejnil v insolvenčním rejstříku po uplynutí propadlé přihlašovací lhůty určené rozhodnutím o úpadku identifikační číslo osoby týkající se dlužníka – fyzické osoby, který ke dni zahájení insolvenčního řízení již nebyl podnikatelem, nemá žádný vliv na běh této lhůty.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2015, sen. zn. 29 NSČR 104/2013, ECLI:CZ:NS:2015:29.NSCR.104.2013.1)

Nejvyšší soud zamítl dovolání věřitele č. 12 proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 2. 8. 2012, sp. zn. KSPA 56 INS 388/2008, 1 VSPH 957/2012.

I. Dosavadní průběh řízení

1. Usnesením ze dne 1. 6. 2012, č. j. KSPA 56 INS 388/2008-P12-3, Krajský soud v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích (dále jen „insolvenční soud“):

[1] Určil, že k přihlášce pohledávky věřitele č. 12 M. T., s. r. o., ve výši 88 056 Kč se nepřihlíží (bod I. výroku).

[2] Odmítl přihlášku pohledávky věřitele č. 12 (bod II. výroku).

[3] Určil, že právní mocí rozhodnutí končí účast věřitele č. 12 v insolvenčním řízení (bod III. výroku).

2. Insolvenční soud – odkazuje na § 83, § 173 odst. 1 a § 185 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) – vyšel z toho, že:

[1] Insolvenční řízení v insolvenční věci dlužníka bylo zahájeno u insolvenčního soudu dne 8. 2. 2008.

[2] Usnesením ze dne 12. 3. 2008, č. j. KSPA 56 INS 388/2008-A-30, insolvenční soud mimo jiné zjistil úpadek dlužníka, rozhodl o prohlášení konkursu na majetek dlužníka a ustanovil insolvenčního správce. Zároveň

vyzval věřitele, kteří tak dosud neučinili, aby do třiceti dnů ode dne rozhodnutí o úpadku přihlásili své pohledávky, s tím, že k přihláškám, které budou podány později, insolvenční soud nepřihlíží a takto uplatněné pohledávky se v insolvenčním řízení neuspokojují.

[3] Rozhodnutí o úpadku bylo zveřejněno v insolvenčním rejstříku a jeho účinky nastaly 12. 3. 2008 v 14:54 hodin. Lhůta k přihlašování pohledávek tak skončila dne 11. 4. 2008.

3. Na tomto základě pak dospěl k následujícím závěrům:

[1] Jelikož lhůta k přihlašování pohledávek v insolvenčním řízení je lhůtou procesní, postačuje, aby byla přihláška pohledávky v poslední den určené lhůty podána k poštovní přepravě.

[2] Podle usnesení Vrchního soudu v Praze sp. zn. KSPA 56 INS 388/2008, 2 VSPH 1332/2011 (přesněji jde o usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 23. 1. 2012, č. j. KSPA 56 INS 388/2008, 2 VSPH 1332/2011-P11-7), je povinností insolvenčního soudu zapsat do seznamu dlužníků insolvenčního rejstříku identifikační číslo dlužníka – fyzické osoby, i když v době zahájení insolvenčního řízení již nepodnikal.

[3] Identifikační číslo osoby (dlužníka) bylo „v systému ISIR“ zveřejněno dne 22. 2. 2012 (P12-2). Dne 22. 2. 2012 tedy začala běžet nová lhůta pro podání přihlášek, která skončila dne 23. 3. 2012.

[4] Věřitel č. 12 přihlásil pohledávku do insolvenčního řízení až 26. 4. 2012 (kdy ji osobně doručil insolvenčnímu soudu), tedy v době, kdy již uplynula i náhradní lhůta k přihlášení pohledávek. Přihláška je tedy opožděná, přičemž prominutí zmeškání lhůty není podle § 83 insolvenčního zákona přípustné.

4. K odvolání věřitele č. 12 Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 2. 8. 2012, č. j. KSPA 56 INS 388/2008, 1 VSPH 957/2012-P12-9, potvrdil usnesení insolvenčního soudu.

5. Odvolací soud vyšel především z § 2 písm. b), § 136 odst. 2 písm. d), odst. 3, 4, § 173 odst. 1, 4, § 185 a § 420 odst. 2 insolvenčního zákona, přičemž po přezkoumání napadeného usnesení dospěl k následujícím závěrům:

[1] Při posuzování včasnosti přihlášky se soudní praxe ustálila na tom, že k zachování lhůty pro podání přihlášek stanovené insolvenčním soudem v rozhodnutí o úpadku stačí, je-li přihláška posledního dne lhůty odevzdána orgánu, který má povinnost písemnost doručit. Nejde-li o známé věřitele dlužníka, kteří mají své obvyklé místo pobytu, bydliště nebo sídlo v některém z členských států Evropské unie s výjimkou Dánska (§ 430 insolvenčního zákona), nedoručuje insolvenční soud známým věřitelům dlužníka zvlášť (jinak než vyhláškou podle § 71 insolvenčního zákona) ani vyhlášku, kterou se oznamuje zahájení insolvenčního řízení, ani rozhodnutí o úpadku [potud odvolací soud odkázal na usnesení Nejvyššího soudu

ze dne 4. 9. 2008, sen. zn. 29 NSČR 4/2008, uveřejněné pod č. 25/2009 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 25/2009“), které je – stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže – dostupné i na webových stránkách Nejvyššího soudu, jakož i na usnesení Ústavního soudu ze dne 26. 1. 2009, sp. zn. I. ÚS 2536/08 (jde o usnesení, jímž Ústavní soud odmítl ústavní stížnost podanou proti R 25/2009), které je – stejně jako další rozhodnutí Ústavního soudu zmíněná níže – dostupné i na webových stránkách Ústavního soudu.

[2] Informace o identifikačním čísle osoby byla u dlužníka (jenž již nepodniká, ale před zahájením insolvenčního řízení byl podnikatelem) zveřejněna v insolvenčním rejstříku 22. 2. 2012 v 10:41 hodin (P-12-2) a konec stanovené (příhlašovací) lhůty připadl nejpozději na 23. 3. 2012. Věřitel č. 12 podal přihlášku u insolvenčního soudu 26. 4. 2012, tedy opožděně.

[3] Koncepce insolvenčního zákona je založena na informovanosti účastníků a dalších osob o průběhu insolvenčního řízení prostřednictvím insolvenčního rejstříku. Rejstřík je podle § 419 odst. 1 insolvenčního zákona informačním systémem veřejné správy veřejně přístupným na internetu a díky tomu poskytuje všem osobám klíčové informace o rozhodnutích soudu i dalších písemnostech obsažených v insolvenčním spisu. Jeho správcem je Ministerstvo spravedlnosti. Na internetových stránkách Ministerstva spravedlnosti je jako součást tohoto informačního systému veřejnosti nabízena webová služba aplikace ISIR, která poskytuje podobné informace jako webové rozhraní aplikace ISIR přizpůsobené pro automatickou strojovou komunikaci. Podle bodu 1. podmínek této služby je určena pro subjekty, které potřebují automatické zpracování informací. Současně se v podmínkách uvádí, že služba předpokládá vytvoření vlastních kopií databází na straně uživatelů. Jako příklad typické akce se v bodu 1.5.1. podmínek uvádí druhá akce, která nese informace o dlužníkovi, kromě jiných též identifikační číslo.

[4] Podmínky služby provozované v rámci informačního systému veřejné správy tak vycházejí z údajů, které se povinně zapisují do insolvenčního rejstříku, resp. do seznamu dlužníků, jejichž výčet je obsažen v § 420 odst. 1 až 3 insolvenčního zákona. Tyto údaje je insolvenční soud podle odstavce 4 téhož ustanovení povinen zapsat do seznamu dlužníků, resp. zveřejnit je v insolvenčním rejstříku, jakmile nastanou účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení, nejpozději však do 7 dnů po tomto okamžiku. Účelem této úpravy je, jak výše naznačeno, umožnit věřitelům, kteří zpracovávají data svých klientů v automatizovaných systémech, aby mohli porovnáváním údajů ve svých klientských databázích s údaji v systému ISIR pravidelně zjišťovat, zda ohledně jejich klienta (dlužníka) bylo zahájeno insolvenční řízení, a posléze sledovat jeho průběh.

[5] Z § 420 odst. 2 insolvenčního zákona se podává, že je-li dlužník fyzickou osobou, která je podnikatelem, zapisuje se do seznamu dlužníků též identifikační číslo. Rozhodující pro výsledek odvolacího řízení bylo v daném případě posouzení správnosti závěru insolvenčního soudu, dle něhož bylo identifikační číslo osoby (dlužníka) zveřejněno ve lhůtě delší než třicet dnů před podáním přihlášky odvolatelem.

[6] Ze shora uvedených zjištění je zjevné, že informaci o identifikačním čísle osoby (dlužníka) insolvenční soud doplnil do insolvenčního rejstříku a tam zveřejnil 22. 2. 2012 (informace se dosud nachází v insolvenčním rejstříku).

[7] V přihlašovací lhůtě [fakticky prodloužené opožděným zveřejněním informace o identifikačním čísle osoby (dlužníka) do 23. 3. 2012] tedy věřitel č. 12 pohledávku nepřihlásil. Závěr insolvenčního soudu, že přihláška je opožděná, je proto správný (věřitel č. 12 vychází z nesprávných informací o okamžiku zveřejnění identifikačního čísla osoby (dlužníka) v insolvenčním rejstříku).

II. Dovolání a vyjádření k němu

6. Proti usnesení odvolacího soudu podal věřitel č. 12 dovolání, jehož přípustnost opírá o § 238a odst. 1 písm. a) zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále též jen „o. s. ř.“), namítaje, že je dán dovolací důvod uvedený v § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., tedy že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci, a požaduje, aby Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

7. Konkrétně dovolatel namítá:

[1] Tím, že insolvenční soud (ač dlužník tento údaj uvedl v insolvenčním návrhu) nesplnil (ke dni rozhodnutí o úpadku) povinnost zveřejnit v insolvenčním rejstříku údaj o identifikačním čísle osoby (dlužníka) podle § 420 odst. 4 insolvenčního zákona, se stalo neúčinným určení přihlašovací lhůty v rozhodnutí o úpadku dlužníka.

[2] Oba soudy (proto) pochybily, jestliže uzavřely, že zveřejněním identifikačního čísla osoby (dlužníka) (dne 22. 2. 2012) začala běžet nová lhůta pro podávání přihlášek věřitelů, která opět činí třiceti dnů.

[3] Dovolatel míní, že v takovém případě musí insolvenční soud novým usnesením změnit lhůtu pro podání přihlášek pohledávek. Nelze automaticky vycházet z toho, že nová lhůta má trvat třicet dnů, neboť podle § 136 odst. 3 insolvenčního zákona může být stanovena i delší lhůta (až dva měsíce). Insolvenční soud mohl takové usnesení vydat za přiměřeného použití (dle § 7 odst. 1 insolvenčního zákona) § 170 odst. 2 o. s. ř. Jde (totiž) o usnesení, kterým se upravuje vedení řízení a jímž není vázán. Jestliže se tak nestalo

(nebylo vydáno nové usnesení o lhůtě k přihlášení pohledávek), pak lhůta k přihlášení pohledávek není (až do jejího stanovení v novém usnesení) nijak časově ohraničena.

[4] Tento závěr je v souladu s § 173 odst. 1 insolvenčního zákona, podle jehož první věty věřitelé podávají přihlášky pohledávek u insolvenčního soudu od zahájení insolvenčního řízení až do uplynutí lhůty stanovené rozhodnutím o úpadku. Insolvenční soud v tomto řízení dosud nové usnesení nevydal, nová lhůta pro podávání přihlášek tak nebyla platně vymezena usnesením insolvenčního soudu. Přihlašovací lhůta tedy stále běží a dovolatelova přihláška je včasná.

č. 93

III. Přípustnost dovolání

8. Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (do 31. 12. 2012) se podává z bodu 7. čl. II zákona č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

9. Dovolání věřitele č. 12 proti usnesení odvolacího soudu je (bez dalšího) přípustné podle § 239 odst. 3 části věty před středníkem o. s. ř.; srov. R 25/2009 a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 7. 2011, sen. zn. 29 NSČR 35/2009, uveřejněné pod č. 151/2011 Sbirky soudních rozhodnutí a stanovisek.

IV. Důvodnost dovolání

10. Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud se proto – v hranicích právních otázek vymezených dovoláním – zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

11. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

12. S přihlédnutím k době vydání dovoláním napadeného rozhodnutí je na danou věc uplatnitelný především insolvenční zákon ve znění účinném do 31. 10. 2012 (tj. naposledy ve znění zákona č. 167/2012 Sb.).

13. Podle § 71 odst. 3 insolvenčního zákona povinnost insolvenčního soudu zveřejnit vyhláškou různé údaje, stanovená v tomto zákoně, je splněna vyvěšením příslušné písemnosti na úřední desce insolvenčního soudu se současným zveřejněním v insolvenčním rejstříku, pokud zákon nestanoví pouze zveřejnění písemnosti na úřední desce insolvenčního soudu; při zveřejnění písemnosti v insolvenčním rejstříku platí odstavec 2 obdobně.

Dle § 136 insolvenčního zákona rozhodnutí o úpadku musí obsahovat (též) výzvu, aby věřitelé, kteří dosud nepřihlásili své pohledávky, tak učinili ve stanovené lhůtě, s poučením o následcích jejího zmeškání [odstavec 2 písm. d)]. Lhůta k přihlášení pohledávek stanovená v rozhodnutí nesmí být kratší třicet dnů a delší dvou měsíců (odstavec 3). Je-li s rozhodnutím o úpadku spojeno rozhodnutí o povolení oddlužení, činí lhůta k přihlášení pohledávek třicet dnů (odstavec 4).

Ustanovení § 173 odst. 1 insolvenčního zákona dále určuje, že věřitelé podávají přihlášky pohledávek u insolvenčního soudu od zahájení insolvenčního řízení až do uplynutí lhůty stanovené rozhodnutím o úpadku. K přihláškám, které jsou podány později, insolvenční soud nepřihlíží a takto uplatněné pohledávky se v insolvenčním řízení neuspokojují.

Dle § 185 insolvenčního zákona, jestliže v průběhu insolvenčního řízení nastala skutečnost, na základě které se podle tohoto zákona k přihlášce pohledávky nebo k přihlášené pohledávce nepřihlíží, insolvenční soud odmítne přihlášku rozhodnutím, proti kterému je odvolání přípustné a které se doručuje zvlášť přihlášenému věřiteli, dlužníku a insolvenčnímu správci; odvolání proti němu může podat jen přihlášený věřitel. Právní mocí takového rozhodnutí účast tohoto věřitele v insolvenčním řízení končí; o tom insolvenční soud přihlášeného věřitele uvědomí ve výroku rozhodnutí.

Z § 420 insolvenčního zákona se dále podává, že je-li dlužník fyzickou osobou, zapisuje se do seznamu dlužníků jeho jméno, příjmení, bydliště, rodné číslo, a nemá-li rodné číslo, datum narození; jde-li o fyzickou osobu, která má podle zvláštního právního předpisu sídlo, zapíše se do seznamu dlužníků i její sídlo (odstavec 1). Je-li dlužníkem fyzická osoba, která je podnikatelem, zapisuje se do seznamu dlužníků vedle údajů podle odstavce 1 i dodatek odlišující její firmu, používá-li jej při svém podnikání, dále místo podnikání, jestliže se liší od bydliště, a identifikační číslo (odstavec 2). Je-li dlužník právnickou osobou, zapisuje se do seznamu dlužníků jeho obchodní firma nebo název, sídlo a identifikační číslo (odstavec 3). Údaje podle odstavců 1 až 3 zapíše insolvenční soud do seznamu dlužníků, jakmile nastanou účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení, nejpozději však do sedmi dnů po tomto okamžiku; není-li mu některý z těchto údajů v uvedené době znám, zapíše jej insolvenční soud do seznamu dlužníků, jakmile v insolvenčním řízení vyjde najevo (odstavec 4).

14. Zveřejňováním předepsaných údajů v insolvenčním rejstříku coby informačnímu systému veřejné správy, jehož správcem je Ministerstvo spravedlnosti (§ 419 odst. 1 insolvenčního zákona), se Nejvyšší soud ve své rozhodovací praxi již zabýval, přičemž dospěl k následujícím závěrům:

[1] Rozhodnutí o úpadku ve smyslu § 136 odst. 1 insolvenčního zákona se vydává formou usnesení (§ 88 odst. 1 insolvenčního zákona). Obecné náležitosti takového usnesení, jak jsou za přiměřené aplikace § 7 odst. 1 o. s. ř. obsaženy v § 169 odst. 1 o. s. ř., jsou co do podoby záhlaví usnesení

vydaného v insolvenčním řízení modifikovány úpravou obsaženou v § 88 odst. 2 insolvenčního zákona (jež má potud přednost před § 169 odst. 1 o. s. ř.) a co do výrokové části usnesení pak úpravou obsaženou v § 136 odst. 2 insolvenčního zákona.

Předepsané (povinné) náležitosti výrokové části rozhodnutí o úpadku mají ovšem rozdílnou povahu, což se projevuje i jejich pojmenováním ve struktuře § 136 odst. 2 o. s. ř. Jsou tam označeny jako „výroky“ [písmena a), b), g), h)], jako výzvy [písmena d) až f)] a jako údaj [písmeno c)] a označení [písmeno i)].

O „výrocích“ hovoří insolvenční zákon v § 136 odst. 2 především v souvislosti s rozhodnutím o věci samé, jež je důsledkem zjištění, že dlužník je v úpadku nebo že mu úpadek hrozí (§ 136 odst. 1 insolvenčního zákona); srov. k tomu § 136 odst. 2 písm. a) insolvenčního zákona. Takové rozhodnutí vede ke změně právního postavení dlužníka (jde v daném smyslu o statusové rozhodnutí). Dále je takto pojmenováno rozhodnutí, jímž se určitému subjektu (insolvenčnímu správci) zakládají práva a povinnosti [§ 136 odst. 2 písm. b) insolvenčního zákona] a patří mezi ně i rozhodnutí, jímž se určuje (nařizuje) termín konání schůze věřitelů a přezkumného jednání [§ 136 odst. 2 písm. g) insolvenčního zákona] a jímž se dlužníku ukládá splnit povinnost, které nedostál (byť i proto, že mu nebyla uložena) v dřívější fázi insolvenčního řízení [§ 136 odst. 2 písm. h) insolvenčního zákona]. Všechna tato rozhodnutí mají společné, že jsou jimi zakládány účinky nebo vydávány pokyny, jejichž bezprostřední nedodržení může způsobit procesním subjektům, jímž jsou adresovány, nepříznivé následky. Současně jde o rozhodnutí, jejichž vydání insolvenční zákon předjímá jen za určité situace [v případech uvedených v § 136 odst. 2 písm. a), b) insolvenčního zákona jen tehdy, je-li zjištěn dlužníkův úpadek nebo hrozící úpadek a v případě uvedeném v § 136 odst. 2 písm. h) insolvenčního zákona jen tehdy, nebyly-li příslušné seznamy předloženy dříve] nebo v podobě, která se pro každé jednotlivé insolvenční řízení liší [při určení termínu konání schůze věřitelů a přezkumného jednání ve smyslu § 136 odst. 2 písm. g) insolvenčního zákona].

Skupina „výzev“ představuje ve struktuře § 136 odst. 2 insolvenčního zákona ta rozhodnutí nebo pokyny, jejichž prostřednictvím jsou oslovené osoby informovány o tom, jak by se měly podle insolvenčního zákona chovat, aby neutrpěly újmu na svých právech. Jinak řečeno, jde o splnění poučovací povinnosti soudu ohledně jednání, k němuž nemohou být poučovány osoby nuceny proti své vůli, jež však může předejít pro ně nepříznivým důsledkům. Nerespektování výzvy (poučení) insolvenčního soudu, aby věřitelé, kteří dosud nepřihlásili své pohledávky, tak učinili ve stanovené lhůtě (jejíž délka se odvíjí od úpravy obsažené v § 136 odst. 3, 4 insolvenčního zákona),

způsobuje [v souladu s poučením, jež má být současně – dle § 136 odst. 2 písm. d) insolvenčního zákona – poskytnuto], že k přihlášce podané později insolvenční soud nepřihlíží a pozdě uplatněná pohledávka se v insolvenčním řízení neuspokojuje (§ 173 odst. 1 insolvenčního zákona).

...

Chybí-li v rozhodnutí o úpadku některá z předepsaných náležitostí, kterou současně nelze charakterizovat jako tu, již mělo být rozhodnuto o předmětu insolvenčního řízení, neznamená to samozřejmě, že by možnost (povinnost) insolvenčního soudu učinit příslušnou výzvu, poskytnout příslušnou informaci nebo nařídít přezkumné jednání definitivně skončila uplynutím lhůt, k nimž se váže úprava obsažená v § 166 o. s. ř. Lze tak učinit (takový nedostatek napravit) i později, samostatně vydaným usnesením, u vědomí, že dokud se tak nestane, nejsou procesní subjekty povinny postupovat v insolvenčním řízení způsobem předjímaným v opomenuté výrokové části rozhodnutí o úpadku [usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2011, sen. zn. 29 NSČR 21/2011, uveřejněném ve zvláštním čísle I. časopisu Soudní judikatura (Judikatura konkursní a insolvenční), ročník 2012, pod č. 17].

[2] Zákonem není předepsán způsob, jakým má uživatel provádět vyhledávání dlužníků v insolvenčním rejstříku. Použije-li při vyhledávání některý (či více) z údajů umožňujících spolehlivou identifikaci hledané osoby, nelze mu klást k tíži, že nepoužil ještě jiné údaje. U právnické osoby pak k údajům, jež mají přinést spolehlivý výsledek vyhledávání, patří identifikační číslo osoby a/nebo obchodní firma nebo název (potud, že dlužník i při zobrazení více záznamů plynoucích z možné zaměnitelnosti obchodní firmy nebo názvu nezůstane ve výsledcích vyhledávání uživateli insolvenčním rejstříku utajen). Výsledky vyhledávání na základě zadaných parametrů musí být přitom stejné bez ohledu na to, zda tyto byly zadány do formuláře „základního“ či do formuláře hledání „pokročilého“ [srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2011, sen. zn. 29 NSČR 35/2010, uveřejněné ve zvláštním čísle I. časopisu Soudní judikatura (Judikatura konkursní a insolvenční), ročník 2012, pod č. 21, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2013, sen. zn. 29 NSČR 17/2011, uveřejněné v časopise Soudní judikatura číslo 5, ročník 2014, pod č. 60, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 1. 2014, sen. zn. 29 NSČR 11/2012].

[3] Vyjde-li až v průběhu insolvenčního řízení najevo, že dlužník, který již nebyl považován za podnikatele, má závazky (dluhy) vzešlé z jeho podnikání (tj. že ve smyslu § 389 odst. 1 insolvenčního zákona „je“ podnikatelem), nelze insolvenčnímu soudu (důvodně) vytýkat, že do té doby v insolvenčním rejstříku nezveřejnil údaj identifikačního čísla osoby dlužníka.

- 15.** Dozvěděl-li se věřitel z (jiných) údajů obsažených v insolvenčním rejstříku, že insolvenční soud zjistil úpadek dlužníka, není pro posouzení, zda přihlásil

pohledávku za dlužníkem v insolvenčním řízení včas, významná skutečnost, že v insolvenčním rejstříku nebyl zveřejněn údaj identifikačního čísla osoby dlužníka (usnesení Nejvyššího soudu sen. zn. 29 NSČR 11/2012).

16. K těmto (judikatorně ustáleným) závěrům Nejvyšší soud dodává, že z usnesení Nejvyššího soudu sen. zn. 29 NSČR 11/2012, jakož i z (tam zmíněného) usnesení Ústavního soudu ze dne 3. 4. 2013, sp. zn. I. ÚS 1719/11, plyne, že tam, kde absence údaje povinně zveřejňovaného v insolvenčním rejstříku mohla mít (měla) vliv na možnost věřitele přihlásit pohledávku do insolvenčního řízení vedeného na majetek dlužníka v propadné přihlašovací lhůtě určené rozhodnutím o úpadku, tato přihlašovací lhůta začala běžet (v délce předepsané rozhodnutím o úpadku) až okamžikem zveřejnění takového údaje v insolvenčním rejstříku. Přitom ve věci, v níž bylo vydáno usnesení Nejvyššího soudu sen. zn. 29 NSČR 11/2012, bylo tímto chybějícím údajem právě identifikační číslo osoby (dlužníka) (pro něž je v § 88 odst. 2 insolvenčního zákona zavedena legislativní zkratka „identifikační číslo“).

17. Již na tomto základě lze pro poměry této věci uzavřít, že dovolání není opodstatněné. Oba soudy v dané věci stanovily počátek běhu propadné přihlašovací lhůty (třicet dnů) určené rozhodnutím o úpadku až ke dni, kdy bylo v insolvenčním rejstříku zveřejněno identifikační číslo osoby (dlužníka), tj. k 22. 2. 2012. Jejich závěr, že i lhůta počítaná od tohoto data uplynula ve vztahu k dovolatelově pohledávce marně a že je důvod přihlášku odmítnout ve smyslu § 173 odst. 1 a § 185 insolvenčního zákona, je souladný s výše citovanou judikaturou.

18. Oporu v zákoně naopak nemá názor dovolatele, že určení přihlašovací lhůty v rozhodnutí o úpadku dlužníka se stalo neúčinným [pro absenci údaje o identifikačním čísle osoby (dlužníka)] a že bez vydání nového usnesení (nové výzvy k přihlášování pohledávek) žádná přihlašovací lhůta neběží.

19. Jako zjevně nepřiléhavý je třeba v dané souvislosti odmítnout též dovolatelův názor, že usnesení (výzva) o lhůtě k přihlášení pohledávek do insolvenčního řízení je svou povahou usnesením, kterým se upravuje vedení řízení (a jímž insolvenční soud proto není vázán); to vylučuje již skutečnost, že se zmeškáním přihlašovací lhůty se pojí účinky, jež věřitele (přihlašovatele pohledávky) vylučují z další účasti na řízení.

20. Nejvyšší soud nicméně dodává, že v situaci, kdy v řízení nebylo pochyb o tom, že dlužník – fyzická osoba ke dni zahájení insolvenčního řízení (jímž je ve smyslu § 97 odst. 1 části věty za středníkem insolvenčního zákona 8. 2. 2012, kdy insolvenční návrh došel insolvenčnímu soudu) již nebyl podnikatelem, nebyl dán ani důvod počítat běh lhůty určené v rozhodnutí o úpadku k přihlášení pohledávek do insolvenčního řízení od jiného dne než ode dne zveřejnění rozhodnutí o úpadku v insolvenčním rejstříku.

21. Budiž v této souvislosti především řečeno (v návaznosti na závěry obsažené ke spolehlivosti údajů, jejichž prostřednictvím lze provádět vyhledávání dlužníků

v insolvenčním rejstříku, v usnesení Nejvyššího soudu sen. zn. 29 NSČR 35/2010), že u dlužníka – fyzické osoby nepatří k těmto spolehlivým identifikátorům samo o sobě identifikační číslo osoby (dlužníka) (bez zřetele k tomu, že jde o podnikatele). Věřitel, který pro účely prověření, zda je vedeno insolvenční řízení na majetek jeho dlužníka (fyzické osoby), použije pouze tento údaj (tento identifikátor), nekoná v souladu s obecným právním principem *vigilantibus iura skripta sunt* (bdělým náleží práva).

22. Je tomu tak především proto, že ve věřitelském insolvenčním návrhu nemusí být tento údaj o dlužníku – fyzické osobě uveden prostě proto, že jej insolvenční navrhovatel nezná. Nesprávnost postupu insolvenčního soudu pak nelze spatřovat v tom, že tento údaj nezveřejní v insolvenčním rejstříku proto, že mu jej nesdělil (lhostejno proč) dlužník – fyzická osoba, ač tak měl učinit (tyto situace předjímá úprava obsažená v § 420 odst. 4 insolvenčního zákona).

23. Nespolehlivost tohoto údaje coby jediného identifikátoru dlužníka – fyzické osoby pro účely zjištění, zda je vedeno insolvenční řízení na majetek dlužníka, plyne též z § 420 odst. 2 insolvenčního zákona. To ukládá insolvenčnímu soudu zapsat do insolvenčního rejstříku (do seznamu dlužníků) též identifikační číslo (osoby) jen tehdy, je-li dlužníkem fyzická osoba, která „je podnikatelem“.

24. Jazykový ani teleologický výklad daného ustanovení pak nevyvolávají žádných pochyb o jeho významu v tom ohledu, že má jít o reakci insolvenčního soudu na současný (podnikatelský) status dlužníka – fyzické osoby, a nikoliv o pobídka k tomu, aby byl insolvenční rejstřík doplňován o identifikační čísla (osoby) týkající se podnikatelských aktivit dlužníka – fyzické osoby z minulosti (dávne i nedávne). Tento úsudek ostatně posiluje i ta část označeného ustanovení, která ukládá insolvenčnímu soudu, aby v případě, že dlužníkem je fyzická osoba, která „je podnikatelem“, zapsal do insolvenčního rejstříku (do seznamu dlužníků) dodatek odlišující firmu dlužníka – fyzické osoby, „používá-li jej při svém podnikání“, a místo podnikání, „jestliže se liší od bydliště“. Také formulace užitá u těchto údajů dozajista nesměřuje k „historickému“ zkoumání dodatků, jež odlišovaly firmu dlužníka v minulosti, ani nevybízí k zápisu jakéhokoli místa podnikání dlužníka z minulosti, odlišného od dlužníkovy bydliště. To ostatně dokumentuje též úprava obsažená (pro rozhodné období) v § 13a odst. 1 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník (ve znění účinném do 31. 12. 2013), jež povinnost uvádět tyto údaje v obchodních listinách ukládá tomu, kdo podnikatelem „je“, nikoli tomu, kdo jím v minulosti „byl“.

25. Jakkoliv Nejvyšší soud shledává užitečnou a zákonu neodporující praxi insolvenčních soudů, které v zájmu plné informovanosti věřitelů dlužníka doplní v insolvenčním rejstříku údaj o identifikačním čísle (osoby) dlužníka – fyzické osoby, jehož dřívější podnikatelský status může souviset s pohledávkami uplatňovanými věřiteli v insolvenčním řízení, povinné zveřejnění takového údaje v insolvenčním rejstříku předepisuje insolvenční zákon insolvenčnímu soudu jen

ohledně dlužníka – fyzické osoby, který ke dni zahájení insolvenčního řízení stále „je podnikatelem“.

26. Jinak řečeno, § 420 insolvenčního zákona neukládá insolvenčnímu soudu povinnost zveřejnit v insolvenčním rejstříku (v seznamu dlužníků) identifikační číslo osoby, jde-li o dlužníka – fyzickou osobu, který ke dni zahájení insolvenčního řízení (§ 97 odst. 1 část věty za středníkem) již není podnikatelem.

27. Skutečnost, že insolvenční soud zveřejnil v insolvenčním rejstříku po uplynutí propadné přihlašovací lhůty určené rozhodnutím o úpadku identifikační číslo osoby týkající se dlužníka – fyzické osoby, který ke dni zahájení insolvenčního řízení již nebyl podnikatelem, nemá žádný vliv na běh této lhůty.

28. Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), dovolání zamítl (§ 243b odst. 2 část věty před středníkem o. s. ř.).

č. 93

Č. 94

č. 94**Konkurs, Zástavní právo, Ručení**

§ 27 odst. 5 ZKV ve znění do 31. 12. 2007, § 28 ZKV ve znění do 31. 12. 2007

Tam, kde určitá osoba zajišťuje smluvně pohledávku vůči úpadci zástavou a ručením jen do určité částky, s tím, že v rozsahu plnění poskytnutého z titulu jednoho zajištění se snižuje závazek z titulu druhého zajištění, je plněním poskytnutým (v rozsahu oné maximální částky) do konkursu vedeného podle zákona o konkursu a vyrovnání z titulu zástavního práva zbavena povinnosti doplatit na úhradu zajištěné pohledávky z titulu ručení částku, které se v důsledku omezení založeného § 28 odst. 2 a 4 uvedeného zákona nedostalo na úhradu zajištěné pohledávky zajištěnému věřiteli ze složené částky.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2015, sen. zn. 29 ICdo 28/2013, ECLI:CZ:NS:2015:29.ICDO.28.2013.1)

Nejvyšší soud odmítl dovolání žalobců v rozsahu, v němž směřovala proti druhému výroku rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 8. 4. 2013, sp. zn. 129 ICm 3085/2011, 129 ICm 3084/2011, 102 VSPH 360/2012 (KSPL 29 INS 7941/2011), o nákladech řízení, zároveň rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 8. 4. 2013, sp. zn. 129 ICm 3085/2011, 129 ICm 3084/2011, 102 VSPH 360/2012 (KSPL 29 INS 7941/2011), ve výroku o věci samé změnil tak, že se potvrzuje rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 6. 8. 2012, sp. zn. 29 ICm 3085/2011, 29 ICm 3084/2011, i v té části výroku o věci samé, kterou bylo rozhodnuto, že pohledávka přihlášená žalovaným 29. července 2011 do insolvenčního řízení vedeného na majetek dlužníka SCHWACH, spol. s r. o., u Krajského soudu v Plzni pod sp. zn. KSPL 29 INS 7941/2011, není po právu ani co do jistiny ve výši 4.537.530,60 Kč a příslušenství ve výši 2 467 795 Kč.

I. Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem ze dne 6. 8. 2012, č. j. 129 ICm 3085/2011, 129 ICm 3084/2011-96, rozhodl Krajský soud v Plzni (dále jen „insolvenční soud“) o žalobě žalobců a) W., s. r. o., a b) JUDr. P. Š., směřující proti žalovanému P. I. H., Ltd., tak, že určil, že pohledávka přihlášená žalovaným dne 29. 7. 2011 do insolvenčního řízení vedeného u insolvenčního soudu na majetek dlužníka S., spol. s r. o., není

po právu (bod I. výroku). Dále rozhodl, že žalovaný je povinen zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení částku 62 100 Kč (bod II. výroku).

2. Insolvenční soud dospěl po provedeném dokazování k závěru, že žaloba je důvodná, jelikož ručitelský závazek (insolvenčního) dlužníka vůči žalovanému, limitovaný částkou 15 milionů Kč, zanikl tím, že na ručením zajištěnou pohledávku již bylo plněno částkou 15 milionů Kč. V roce 2005 totiž (insolvenční) dlužník coby zástavní dlužník složil (k výzvě správce konkursní podstaty) do konkursní podstaty společnosti A., a. s., (dále jen „společnost A“) částku 15 milionů Kč. To je podle insolvenčního soudu plně v souladu s judikaturou Nejvyššího soudu, podle které platí, že dojde-li k plnění do konkursní podstaty na základě výzvy podle § 27 odst. 5 zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání (dále též jen „ZKV“), pak tím zaniká nejen zástavní právo, ale i zajišťovaná pohledávka ve výši, v jaké bylo plnění poskytnuto. Řečené podle insolvenčního soudu platí, i když zástavní věřitel banka G obdržel na úhradu pohledávky méně (10 492 469,40 Kč jako 70 % výtěžku zpeněžení připadajícího na zajištěnou pohledávku). Tato úhrada vedla mimo jiné i k tomu, že zástavní věřitel vzal zpět návrh na soudní prodej zástavy a výslovně prohlásil, že došlo k úplnému zaplacení pohledávky ve výši 15 milionů Kč. Soud tak dovodil, že ve smyslu § 170 odst. 1 písm. a) zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (dále též jen „obč. zák.“), došlo k zániku zajištěné pohledávky. Jelikož pohledávka zanikla, není (insolvenční) dlužník nadále povinen ničeho plnit. K uspokojení ze zástavy z důvodu její realizace nedošlo, a nebyl tedy uplatněn režim § 27 odst. 5 věty druhé ZKV. Žalovaný tedy přihlásil do insolvenčního řízení neexistující pohledávku.

3. K odvolání žalovaného Vrchní soud v Praze rozsudkem ze dne 8. 4. 2013, č. j. 129 ICm 3085/2011, 129 ICm 3084/2011, 102 VSPH 360/2012-152 (KSPL 29 INS 7941/2011), změnil rozsudek insolvenčního soudu v bodě I. výroku tak, že se určuje, že žalovaný má vůči dlužníku pohledávku z titulu ručení za závazky společnosti A ve výši 4 537 530,60 Kč s příslušenstvím ve výši 2 467 795 Kč, a ve zbývajících částech bodu I. výroku jej potvrdil (první výrok). Dále odvolací soud rozhodl o nákladech odvolacího řízení (druhý výrok).

4. Odvolací soud vyšel po doplnění a zopakování dokazování z toho, že:

[1] Banka K jako věřitel uzavřela se společností A jako osobním dlužníkem dne 19. 1. 1999 smlouvu o úvěru, na základě které poskytla banka společnosti A úvěr ve výši 450 milionů Kč.

[2] Část pohledávky z úvěru ve výši 15 milionů Kč byla zajištěna [na základě dohody o postupu při realizaci zajištění ze dne 7. 12. 2000 (dále jen „dohoda ze 7. 12. 2000“)] zástavním právem k označeným nemovitostem (insolvenčního) dlužníka (coby zástavního dlužníka) a ručitelským prohlášením dlužníka vystaveným dne 7. 12. 2000 a omezeným částkou 15 milionů Kč.

[3] K zajištění oné části pohledávky z úvěru vystavila společnost A blankosměnku avalovanou společností D., J. K., žalobcem b) a J. P.

[4] Po prohlášení konkursu na majetek společnosti A uhradil zástavní dlužník k výzvě správce konkursní podstaty podle § 27 odst. 5 ZKV do konkursní podstaty částku 15 milionů Kč, ze které bylo věřiteli vyplaceno (postupem podle § 28 odst. 2, 4 ZKV) pouze 70 % složené částky (10 492 469,40 Kč).

[5] Banka K postoupila pohledávku ze smlouvy o úvěru bance G a ta ji následně postoupila žalovanému, který se žalobou doručenou soudu (Okresnímu soudu Plzeň-město) dne 26. 7. 2005, vedenou pod sp. zn. 25 C 178/2005, domáhal vůči (insolvenčnímu) dlužníku zaplacení pohledávky ve výši 15 milionů Kč.

[6] Po zjištění úpadku dlužníka přihlásil žalovaný do insolvenčního řízení vedeného na majetek dlužníka dne 29. 7. 2011 pohledávku ve výši 4 537 530,60 Kč, s příslušenstvím ve výši 2 467 795 Kč. Jako důvod vzniku pohledávky uvedl žalovaný v přihlášce pohledávky ručení dlužníka podle ručitelského prohlášení ze dne 7. 12. 2000 a dohody ze dne 7. 12. 2000

[7] Předmětem zajištění jsou „závazky“ společnosti A ze smlouvy o úvěru, ručitelský závazek byl omezen do výše 15 milionů Kč a o postupu při realizaci zajištění byla sjednána dohoda ze dne 7. 12. 2000.

[8] Podáním došlým (insolvenčnímu) soudu dne 14. 9. 2011 doplnil žalovaný přihlášku pohledávky (při zachování důvodu vzniku pohledávky) tak, že jistina pohledávky činí 15 milionů Kč a její příslušenství 8 230 325 Kč.

[9] Při přezkumném jednání, jež se konalo 10. 10. 2011, vzal žalovaný přihlášku pohledávky zčásti zpět s tím, že jistina pohledávky činí 8 800 000 Kč a její příslušenství 4 834 756,16 Kč (celkem 13 634 756,16 Kč).

[10] Žalobci popřeli pohledávku žalovaného co do „důvodu a výše“ a podanými žalobami se domáhali určení, že přihlášená pohledávka není po právu. Důvod popření spatřovali v tom, že v červnu 2005 složil dlužník plnou cenu zajišťované pohledávky (15 milionů Kč) do konkursní podstaty společnosti A podle § 27 odst. 5 ZKV, čímž pohledávka žalobce (správně žalovaného) z titulu ručení zanikla.

5. Na tomto základě dospěl odvolací soud k následujícím závěrům:

[1] Dohoda ze dne 7. 12. 2000 je platná. Jejím účelem bylo zajistit závazek (správně pohledávku) ze smlouvy o úvěru do výše 15 milionů Kč několika zajišťovacími instituty, přičemž využití všech způsobů zajištění je limitováno částkou 15 milionů Kč. Ze všech zajištění bylo proto možné požadovat plnění toliko do výše 15 milionů Kč.

[2] Přestože na uspokojení zajištěné pohledávky uhradil zástavní dlužník do konkursní podstaty (společnosti A) 15 milionů Kč, (zajištěnému) věřiteli bylo vyplaceno (vzhledem k § 28 odst. 4 ZKV) jen 10 492 469,40 Kč.

[3] Při posouzení, zda za situace, kdy zástavní dlužník složil do konkursní podstaty celou zajištěnou pohledávku, ale (zajištěnému) věřiteli bylo v důsledku § 28 odst. 2, 4 ZKV vyplaceno pouze 70 % ze složené částky,

je žalovaný oprávněn požadovat úhradu zbylé částky z titulu ručení, vyšel odvolací soud z rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. 31 Cdo 2036/2009, uveřejněného pod č. 25/2012 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (jde o rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 17. 8. 2011, který je – stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže – dostupný i na webových stránkách Nejvyššího soudu) (dále jen „R 25/2012“). Podle tohoto rozsudku tam, kde určitá osoba zajišťuje pohledávku vůči úpadci svým majetkem několika různými způsoby, a nikoliv jen omezeně (zástavou), nýbrž celým svým majetkem (ručením), není plněním poskytnutým do konkursu vedeného podle zákona o konkursu a vyrovnání z titulu zástavního práva (v případě, že šlo o plnění poskytnuté ve výši zástavou zajištěné pohledávky) zbavena povinnosti doplatit na úhradu zajištěné pohledávky z titulu ručení částku, které se v důsledku omezení založeného § 28 odst. 2, 4 uvedeného zákona nedostalo na úhradu zajištěné pohledávky zajištěnému věřiteli ze složené částky.

[4] Dlužník zajišťoval splnění pohledávky svědčící původně bance K, jednak zástavním právem zřízeným na nemovitostech, jednak ručením podle ručitelského prohlášení ze dne 7. 12. 2000.

[5] Na pohledávku žalovaného ve výši 15 milionů Kč byla v průběhu konkursu vedeného na majetek osobního dlužníka vyplacena pouze částka 10 492 469,40 Kč, poskytnutá z titulu zřízeného zástavního práva. Proto nemohl být dlužník (jenž byl jak zástavním dlužníkem, tak ručitelem) zbaven povinnosti doplatit na úhradu zajištěné pohledávky z titulu ručení částku, které se v důsledku omezení založeného § 28 odst. 2, 4 ZKV nedostalo žalovanému ze složené částky.

[6] Jelikož žalovanému nebyla v konkursu vedeném na majetek osobního dlužníka vyplacena částka 4 537 530,60 Kč, zůstalo mu i nadále právo, aby její úhradu požadoval po dlužníku z titulu jeho ručitelského závazku. Dlužník byl s úhradou této částky v prodlení od 16. 7. 2005, takže žalovanému vzniklo rovněž právo na zákonné úroky z prodlení ve výši 2 467 795 Kč.

[7] Námitku promlčení vznesenou žalobci neměl odvolací soud za důvodnou, s tím, že pohledávka ze smlouvy o úvěru byla splatná nejpozději dne 10. 12. 2007 (splatnou se ovšem stala v průběhu roku 2004), žalobce ji uplatnil žalobou podanou u soudu 26. 7. 2005 a po zjištění úpadku dlužníka ji přihlásil do insolvenčního řízení.

II. Dovolání a vyjádření k němu

6. Proti rozsudku odvolacího soudu podali (v rozsahu týkajícím se měnicího výroku o věci samé a výroku o nákladech řízení) oba žalobci dovolání, jehož

přípustnost vymezují ve smyslu § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále též jen „o. s. ř.“), argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, resp. která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena, „popřípadě má být posouzena jinak“, namítající, že je dán dovolací důvod dle § 241a odst. 1 o. s. ř. (tedy, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci), a požadující, aby Nejvyšší soud změnil rozsudek odvolacího soudu v napadené části tak, že rozsudek insolvenčního soudu se i potud potvrzuje a žalobcům se přiznává náhrada nákladů odvolacího řízení, případně aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí v dotčené části zrušil a věc potud vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

7. V mezích uplatněného dovolacího důvodu snášejí dovolatelé výhrady:

I. K důvodu vzniku pohledávky.

8. Potud dovolatelé obsáhle vytýkají odvolacímu soudu, že přiznal žalovanému pohledávku z titulu nedoplatku vzniklého neopodstatněnou aplikací § 28 odst. 4 ZKV, kterou však žalovaný nepřihlásil do insolvenčního řízení.

II. K § 178 a § 179 insolvenčního zákona.

9. Odvolací soud nerespektoval úpravu, která má čelit přihlašování pohledávek ve výši přesahující jejich skutečnou velikost, pohledávek deklarovaných nepravdivě jako zajištěné, případně pohledávek s tvrzeným lepším pořadím, než jaké mají (§ 176, § 178, § 179 insolvenčního zákona). Pominul totiž, že žalovaný přihlásil podáním ze 14. září 2011 neexistující pohledávku ve výši 15 milionů Kč, opírající se o zajištění samostatným ručitelem závazkem, a uzavřel, že existuje pohledávka v rozsahu neuspokojené části poskytnutého plnění (30 %). Za této situace dovolatelé poukazují na to, že nebyla-li přihlášena zajištěná pohledávka, měl soud v souladu s § 179 insolvenčního zákona aplikovat sankci spočívající v tom, že se nepřihlédne ani k jiné (byť zajištěné) pohledávce, tedy v konkrétním případě k pohledávce identifikované společným závazkem se stanoveným pořadím zajištění.

III. K hodnocení důkazů.

10. Odvolací soud sice uvádí, že doplnil a zopakoval dokazování, nesdělil však, na základě čeho dospěl k jinému skutkovému zjištění než insolvenční soud. Při hodnocení důkazů pak nepostupoval podle § 132 o. s. ř., když nepřihlédl ke všemu, co vyšlo za řízení najevo, včetně toho, co uvedli účastníci (zejména čeho se žalovaný domáhal a jaké projevy vůle v tomto ohledu učinil). K těmto výtkám na adresu odvolacího soudu dovolatelé odkazují na „sp. zn. 30 Cdo 1802/2010“ (míněn je zřejmě rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 6. 2010, sp. zn. 30 Cdo 1802/2010), s tím, že napadené rozhodnutí bylo vydáno v rozporu s judikaturou Nejvyššího soudu a Ústavního soudu zdůrazňující nezbytnou návaznost mezi skutkovými zjištěními a úvahami při hodnocení důkazů na straně jedné a právními závěry na straně druhé.

IV. K (ne)existenci přisouzené pohledávky.

[1] Potud dovolatelé především namítají, že poté, co zástavní dlužník (a současný ručitel) přivodil úplným zaplacením zánik samotné pohledávky dle § 170 odst. 1 písm. a) nebo písm. e) obč. zák., potažmo zástavního práva, tím, že v intencích § 27 odst. 5 ZKV uhradil do konkursní podstaty osobního dlužníka zajištěnou pohledávku nebo složil cenu zástavy, již zástavní věřitel nemůže žádat úhradu téže pohledávky (její části) v insolvenčním řízení vedeném na majetek zástavního dlužníka (ručitele). Zanikla-li peněžitá pohledávka úplným zaplacením na účet správce konkursní podstaty (tedy splněním dle § 559 odst. 1 obč. zák.), nemůže dále přetrvávat v podobě neuspokojené části (v režimu § 28 odst. 4 ZKV) a k její úhradě již nelze uplatnit žádný zajišťovací institut.

[2] Dovolatelé v této souvislosti míní, že odvolací soud na věc nesprávně aplikoval závěry obsažené v R 25/2012, jež vychází z jiných skutkových závěrů. K tomu dále uvádějí, že skutková odlišnost posuzované věci od R 25/2012 spočívá v tom, že:

- zástava nebyla sepsána do konkursní podstaty úpadce (společnosti A),
- zástavní dlužník neplnil do konkursní podstaty osobního dlužníka zástavou, nýbrž vyplacením zajištěné pohledávky,
- zaplacená částka (15 milionů Kč) nepředstavuje výtěžek zpeněžení zástavy, i když s ní správce konkursní podstaty nakládá dle § 28 odst. 2 ZKV,
- zajišťovací instituty (zástavní právo, ručení) zde nepůsobí samostatně, ale tvoří ucelený soubor prostředků mající stanovené pořadí (na základě dohody ze 7. 12. 2000),
- hodnota pohledávky zajištěná z titulu zástavního práva není jiná než z titulu ručení (15 milionů Kč),
- pohledávka i zástavní právo zanikly dle § 559 odst. 1 a § 170 odst. 1 písm. a) obč. zák.,
- žalovaný přihlásil pohledávku vůči zástavnímu dlužníku poté, co byl zrušen konkurs [dle § 44 odst. 1 písm. d) ZKV] na majetek osobního dlužníka.

[3] Důvod k vyloučení aplikace závěrů R 25/2012 spatřují dovolatelé i v tom, že vzhledem k čl. 5 nařízení Rady (ES) č. 1346/2000, ze dne 29. 5. 2000, o úpadkovém řízení [česká verze nařízení byla uveřejněna ve Zvláštním vydání úředního věstníku EU (Kapitola 19, Svazek 01, s. 191–208, dne 20. 8. 2004] vylučuje (podle jejich názoru) aplikaci § 28 odst. 4 ZKV.

V. K neopodstatněnosti úroků z prodlení.

11. Potud dovolatelé vytýkají odvolacímu soudu, že není jasné, jak dospěl k výši úroků z prodlení, a potud namítají, že řízení je postiženo vadami, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, a že rozhodnutí vychází

ze skutkového zjištění, které nemá podle obsahu spisu v podstatné části oporu v provedeném dokazování. Míni též, že odvolací soud rozhodl o příslušenství pohledávky v rozporu se závěry uvedenými ve stanovisku občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 19. 4. 2006, sp. zn. Cpjn 202/2005 (uveřejněném pod č. 39/2006 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek).

Žalobce a) [dále též jen „dovolatel a“)“] své dovolání dále doplnil (podáním z 28. 6. 2013) o výhrady, podle nichž:

[1] Odvolací soud nerespektoval posloupnost zajištění danou dohodou ze 7. 8. 2000 (jež dovoluje vymáhat plnění z titulu ručení až po realizaci zástavy a po plnění směnečných avalistů).

[2] Závěry odvolacího soudu vedou k tomu, že dlužník (coby zajišťovatel pohledávky ve výši 15 milionů Kč) zaplatí 130 % pohledávky.

[3] Odvolací soud zatížil rozhodnutí početní chybou [při úhradě ve výši 10 492 469,40 Kč činí nesplacený zbytek jistiny do částky 15 milionů Kč částku 4 507 530,60, nikoliv částku 4 537 530, 60 Kč (o 30 tisíc Kč vyšší)].

[4] Částečným zpětvzetím přihlášky, motivovaným snahou vyhnout se případným sankcím dle § 178 insolvenčního zákona, žalovaný záměrně obchází zákon.

[5] Žalovaný změnil výši pohledávky po jejím „zjištění“ (poté, co původní výši pohledávky popřel insolvenční správce i dlužník).

[6] Odvolací soud se nezabýval (ne)platností smlouvy o postoupení pohledávky ze 17. 7. 2007.

[7] Odvolací soud nezkoumal platnost procesní plné moci vystavené žalovaným zástupci žalovaného, přičemž pohledávku přihlásil jménem žalovaného někdo, kdo k tomu nebyl řádně zmocněn.

12. S přihlédnutím k době vydání napadeného rozhodnutí je pro dovolací řízení rozhodný občanský soudní řád ve znění účinném od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2013 (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2014, sen. zn. 29 ICdo 33/2014, uveřejněné pod č. 92/2014 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek).

III. Přípustnost dovolání

13. Nejvyšší soud se nejprve zabýval přípustností dovolání v této věci.

I. K výroku o nákladech řízení.

14. V dané věci může být dovolání přípustné jen podle § 237 o. s. ř. (nejde o žádný z případů uvedených v § 238a o. s. ř.). To platí i pro dovolateli výslovně napadený akcesorický výrok o nákladech řízení (k tomu srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 5. 2013, sp. zn. 29 Cdo 1172/2013, uveřejněné pod č. 80/2013 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek).

15. Dle § 241a odst. 2 o. s. ř. je obligatorní náležitostí dovolání požadavek, aby dovolatel v dovolání uvedl, v čem spatřuje splnění předpokladů přípustnosti

dovolání. Může-li být dovolání přípustné jen podle § 237 o. s. ř., je dovolatel povinen v dovolání vymezit, které z tam uvedených hledisek považuje za splněné, přičemž k projednání dovolání nepostačuje pouhá citace textu § 237 o. s. ř. (či jeho části). K vymezení přípustnosti dovolání srov. především usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2394/2013, uveřejněné pod č. 4/2014 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek.

č. 94

16. V rozsahu, v němž dovolání směřují proti druhému výroku napadeného rozhodnutí o nákladech řízení, jsou neprojednatelná, jelikož potud dovolatelé žádné výhrady k věcné správnosti tohoto výroku neuplatňují (a žádné právní otázky v mezích § 237 o. s. ř. neotevírají). Nejvyšší soud tudíž v této části odmítl dovolání jako nepřipustná podle § 243c odst. 1 věty první o. s. ř.

II. K měnícímu výroku o věci samé.

17. Potud je dovolání přípustné dle § 237 o. s. ř., když v posouzení, zda se závěry obsažené v R 25/2012 beze zbytku uplatní tam, kde třetí osoba zajišťovala pohledávku za pozdějším úpadcem zástavou i osobním ručením maximálně do sjednané výše (zde 15 milionů Kč), jde o věc dovolacím soudem nezodpovězenou.

IV. Důvodnost dovolání

K důvodnosti dovolání.

18. S přihlédnutím k tomu, že podle § 241a odst. 1 o. s. ř. lze s účinností od 1. 1. 2013 dovolání podat pouze z důvodu, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci (a nikoli již pro tzv. skutkový dovolací důvod uplatnitelný pro dovolací řízení omezeně před 1. 1. 2013 na základě tehdejšího znění § 241a odst. 3 o. s. ř.), shledává Nejvyšší soud pro výsledek dovolacího řízení v této věci právně bezcennými všechny skutkové námitky, jež dovolatelé v dovolání uplatňují především v argumentaci k důvodu vzniku pohledávky.

19. Při posuzování dovolacích důvodů podle občanského soudního řádu ve znění účinném před 1. 1. 2013 platilo, že ve vztahu mezi jednotlivými dovolacími důvody taxativně vypočtenými v § 241a odst. 2, 3 o. s. ř. neplatí vztah příčiny a následku (z existence jednoho nelze usuzovat na naplnění druhého); srov. shodně např. důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2004, sp. zn. 29 Odo 268/2003, uveřejněného pod č. 19/2006 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek a rozsudku velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 9. 10. 2013, sp. zn. 31 Cdo 3881/2009, uveřejněného pod č. 10/2014 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek.

20. Při úvaze, zda právní posouzení věci odvolacím soudem je ve smyslu § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. správné, tedy dovolací soud vycházel ze skutkových závěrů odvolacího soudu, a nikoliv z těch skutkových závěrů, které v dovolání na podporu svých právních argumentů (případně) nejprve zformuloval sám dovolatel. Pro tyto účely se též nezabýval námitkami, jež dovolatel ke skutkovému stavu věci,

z nějž vyšel odvolací soud, snesl prostřednictvím dovolacích důvodů dle § 241a odst. 2 písm. a) a odst. 3 o. s. ř.

č. 94

21. Shora formulované závěry platí pro posouzení důvodnosti dovolání podle občanského soudního řádu ve znění účinném od 1. 1. 2013 tím více, že skutkový dovolací důvod nemá dovolatel od uvedeného data vůbec k dispozici. Je tedy vyloučeno posuzovat správnost právního posouzení věci odvolacím soudem na základě skutkových závěrů, na kterých rozhodnutí odvolacího soudu nespočívá a které pro potřebu svých odlišných právních závěrů v dovolání zformuloval dovolatel sám.

22. Ostatně, vytýkají-li dovolatelé odvolacímu soudu, že přiznal žalovanému pohledávku z titulu nedoplatku vzniklého neopodstatněnou aplikací § 28 odst. 4 ZKV, nikoliv pohledávku z titulu ručení, pak se vymezují vůči závěru, na kterém napadené rozhodnutí nespočívá; z něj je naopak bez jakýchkoliv pochyb patrné (srov. str. 6 odst. 1 odůvodnění napadeného rozhodnutí), že odvolací soud rozhodoval o pravosti pohledávky z titulu osobního ručení dlužníka za splnění pohledávky žalovaného v rozsahu, v němž nezanikla plněním z titulu zástavního práva.

23. Argumentace obsažená v předchozím odstavci činí zjevně neopodstatněnou též dovolací námitku spojenou s § 178 a § 179 insolvenčního zákona (odvolatelé potud nejprve nesprávně tvrdí, že odvolací soud rozhodoval o pohledávce z titulu zástavního práva, a pak se pozastavují nad tím, že pohledávka byla přihlášena jako nezajištěná). O tom, že pohledávka z titulu ručení uplatněná věřitelem (příhlašovatelem) vůči (insolvenčnímu) dlužníku coby ručiteli je jen na tomto základě pohledávkou nezajištěnou, žádných pochyb není.

24. Budiž v této souvislosti rovnou řečeno, že okolnost, že přihlašovatel pohledávky vezme pohledávku částečně zpět proto, aby se vyhnul případným sankcím dle § 178 insolvenčního zákona [namítaná dovolatelem a) v doplnění jeho dovolání], je právně nevýznamná; takový postup s sebou nenese žádné negativní důsledky (srov. k tomu např. též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 7. 2014, sen. zn. 29 NSČR 82/2012, uveřejněné v časopise Soudní judikatura číslo 1, ročník 2015, pod č. 10). Totéž ostatně platí o doplňující námitce dovolatele a), že žalovaný změnil výši pohledávky po jejím „zjištění“ [dovolatel a) potud nesprávně nečiní rozdíl mezi částečným zpětvezetím přihlášky pohledávky a její změnou co do důvodu nebo výše, stejně jako nesprávně užívá výraz „zjištění“ pohledávky pro stav, kdy byla naopak popřena].

25. Dovolací výhrady k hodnocení důkazů odvolacím soudem jsou rovněž právně bezcenné, neboť potud platilo a platí, že samotné hodnocení důkazů (opírající se o zásadu volného hodnocení důkazů zakotvenou v § 132 o. s. ř.) nelze úspěšně napadnout žádným dovolacím důvodem (srov. např. důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 2. 2011, sen. zn. 29 NSČR 29/2009, uveřejněného pod č. 108/2011 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, včetně tam zmíněného

odkazu na nález Ústavního soudu ze dne 6. 1. 1997, sp. zn. IV. ÚS 191/96, uveřejněný pod č. 1/1997 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu).

26. Nedůvodnou shledává Nejvyšší soud bez dalšího též námitku dovolatele a), že aplikaci § 28 odst. 4 ZKV vylučovalo ustanovení čl. 5 nařízení o úpadkovém řízení. Dovolatel a) v této souvislosti ani netvrdí skutečnosti, z nichž by mělo vyplývat, že konkursní řízení vedené na majetek osobního dlužníka bylo konkursním řízením s evropským mezinárodním prvkem (konkursní a insolvenční řízení, v nichž se evropský mezinárodní prvek nevyskytuje, do působnosti nařízení o úpadkovém řízení nespádají), a takový závěr neplyne ani ze skutkového stavu, z nějž v dané věci vyšly soudy nižších stupňů. Jen jako *obiter dictum* budíž dodáno, že z dikce čl. 5 nařízení o úpadkovém řízení, z jeho výkladu v komentářové literatuře ani z judikatury Evropského soudního dvora se nepodává, že by jeho prostřednictvím byla upravena práva zajištěných věřitelů k jinému majetku než k tomu, který se nachází v jiném členském státu Evropské unie (pro který platí nařízení o úpadkovém řízení) než v tom, v němž bylo zahájeno úpadkové (v poměrech námitky konkursní) řízení.

27. Nejvyšší soud nicméně shledává dovolání opodstatněnými co do námitky, že na danou věc nedopadají závěry obsažené v R 25/2012.

28. Odvolací soud založil své skutkové a právní závěry v dané věci též na obsahu dohody ze 7. 12. 2000, z níž se podávalo, že:

[1] K zajištění části pohledávky zástavního věřitele (banky K) ze smlouvy o úvěru, jejíž výše je limitována částkou 15 milionů Kč, se zřizuje zástavní právo k označeným nemovitostem (v Plzni) ve vlastnictví (pozdějšího insolvenčního) dlužníka (čl. I.).

[2] K zajištění shora uvedené (stejně) částky avalují společnost D, J. K., žalobce b) a J. P. každý do výše 15 milionů Kč vlastní blankosměnku (čl. II.).

[3] Pohledávka banky K je dále zajištěna ručitelským prohlášením žalobce ze 7. 12. 2000, omezeným do částky 15 milionů Kč (čl. III.).

[4] Banka se zavazuje, že při nutnosti realizace shora uvedeného zajištění pohledávky se bude řídit následujícím pořadím:

a) realizace zástavního práva k nemovitostem, uplatnění nároku z titulu avalu směnky,

b) uplatnění nároku z titulu ručení.

29. Smluvní strany současně sjednávají, že pořadí realizace zajištění pod písm. a) předchozího odstavce je ponecháno zcela na vůli banky K, přičemž případné využití obou způsobů zajištění je limitováno částkou 15 milionů Kč. Smluvní strany dále sjednávají, že banka K je oprávněna přistoupit k uplatnění nároku z titulu ručení [dle písm. b) předchozího odstavce] pouze v případě, že součet výnosu prodeje zástav a plnění směnečných avalistů nedosáhne částky 15 milionů Kč. V takovém případě se výše nároku banky rovná rozdílu mezi částkou dosaženou realizací předchozího zajištění a částkou 15 milionů Kč (čl. IV.)

30. V R 25/2012 Nejvyšší soud uzavřel, že tam, kde určitá osoba zajišťuje pohledávku vůči úpadci svým majetkem několika různými způsoby, a nikoliv jen omezeně (zástavou), nýbrž celým svým majetkem (ručením), není plněním poskytnutým do konkursu vedeného podle zákona o konkursu a vyrovnání z titulu zástavního práva (v případě, že šlo o plnění poskytnuté ve výši zástavou zajištěné pohledávky) zbavena povinností doplatit na úhradu zajištěné pohledávky z titulu ručení částku, které se v důsledku omezení založeného § 28 odst. 2, 4 uvedeného zákona nedostalo na úhradu zajištěné pohledávky zajištěnému věřiteli ze složené částky.

31. Na podporu tohoto závěru bylo v R 25/2012 argumentováno i tím, že hodnota pohledávky uspokojované třetí osobou v průběhu konkursu vedeného na majetek osobního dlužníka z titulu ručení může být jiná (vyšší) než hodnota pohledávky uspokojované z titulu zástavního práva v režimu § 27 odst. 5 ZKV.

32. Základní skutkovou odlišností věci zkoumané v R 25/2012 od věci zkoumané v tomto řízení je pak právě skutečnost, že (insolvenční) dlužník zajišťoval pohledávku vůči úpadci (společnosti A) omezeně jak z titulu zástavního práva (coby zástavní dlužník) tak z titulu ručení (coby ručitel) – do částky 15 milionů Kč. Srov. k tomu zejména obsah čl. IV. dohody ze 7. 12. 2000.

33. Složením částky 15 milionů Kč do konkursní podstaty úpadce (společnosti A) v režimu § 27 odst. 5 ZKV v postavení zástavního dlužníka přivodil (insolvenční) dlužník zánik zástavního práva [rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2006, sp. zn. 29 Odo 251/2004, uveřejněný pod č. 41/2007 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 41/2007“)]. S částkou, kterou zástavní dlužník (insolvenční dlužník) složil do konkursní podstaty úpadce (společnosti A) coby osobního dlužníka jako cenu zástavy, se přitom nakládá jako s výtěžkem zpeněžení ve smyslu § 28 odst. 2 ZKV (srov. opět R 41/2007). Jinak řečeno, šlo (v intencích čl. IV. dohody ze 7. 12. 2000) o plnění, jež mělo charakter „výnosu z prodeje zástav“. Plněním v této výši tedy zástavní dlužník (insolvenční dlužník) přivodil i zánik svého zajištění z titulu ručení.

34. Právní posouzení věci odvolacím soudem tudíž správné není.

35. Dosavadní výsledky řízení ukazují, že o věci může již na tomto základě rozhodnout přímo dovolací soud, Nejvyšší soud ve shodě s § 243d písm. b) o. s. ř. napadené rozhodnutí změnil v dovoláním dotčeném rozsahu.

36. Za dané situace pokládal zároveň za nadbytečné zabývat se i dalšími (shora nevyřádanými dovolacími námitkami).

37. Změnou rozsudku odvolacího soudu v měnicím výroku o věci samé současně došlo ke zhojení početní chyby, na kterou v doplnění dovolání přílehlavě poukázal dovolatel a) (rozdílem částky 15 milionů Kč a částky 10 492 469,40 Kč je skutečně částka 4 507 530,60 Kč, nikoliv částka 4 537 530, 60 Kč). Tímto způsobem došlo též k nápravě vady řízení týkající se formulace měnicího výroku rozsudku odvolacího soudu.

38. Má-li totiž soud za to, že žaloba, kterou se popírající věřitel (žalobce) domáhá určení, že žalovaný (jiný věřitel) nemá pohledávku, kterou přihlásil do insolvenčního řízení vedeného na majetek (insolvenčního) dlužníka, není zcela nebo zčásti důvodnou, pak žalobu zcela nebo zčásti zamítne [zamítnutím žaloby není v takovém případě určení (provedeném měnicím výrokem napadeného rozhodnutí), že žalovaný pohledávku, kterou přihlásil do insolvenčního řízení vedeného na majetek (insolvenčního) dlužníka, má].

č. 94

Č. 95

Č. 95

Výpověď z pracovního poměru

§ 52 písm. h) zákona č. 262/2006 Sb. ve znění do 31. 12. 2012, § 56 odst. 2 písm. b) zákona č. 187/2006 Sb. ve znění do 31. 12. 2012

Okolnost, že zaměstnanec, který byl uznán dočasně práce neschopným, neoznačil místo svého pobytu údaji potřebnými k tomu, aby zaměstnavateli umožnil kontrolu, zda dodržuje svou povinnost zdržovat se v době dočasné pracovní neschopnosti v místě pobytu a dodržovat dobu a rozsah povolených vycházek, není důvodem pro rozvázání pracovního poměru výpovědí podle § 52 písm. h) zák. práce.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 10. 2015, sp. zn. 21 Cdo 5126/2014, ECLI:CZ:NS:2015:21.CDO.5126.2014.1)

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalovaného proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 2. 7. 2014, sp. zn. 23 Co 252/2014.

I. Dosavadní průběh řízení

1. Dopisem ze dne 19. 9. 2012, který žalobkyně odmítla dne 20. 9. 2012 převzít, žalovaný sdělil žalobkyni, že s ní rozvazuje pracovní poměr výpovědí podle § 52 písm. h) zák. práce. Důvod k tomuto opatření spatřoval v tom, že při kontrole režimu dočasně práce neschopného pojištěnce ve dnech 3. 9. 2012 a 4. 9. 2012 bylo zjištěno, že žalobkyně zvláště hrubým způsobem porušila povinnost upravenou v § 301a zák. práce, neboť nedodržela povinnosti pojištěnce uvedené v § 64 odst. 1 zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, protože neumožnila příslušnému orgánu nemocenského pojištění a ani zaměstnavateli kontrolu dodržování režimu práce neschopného pojištěnce a neposkytla nezbytnou součinnost k provedení této kontroly, zejména neoznačila potřebnými údaji místo pobytu v době dočasné pracovní neschopnosti tak, aby bylo možné tuto kontrolu provést.

2. Žalobkyně se žalobou podanou u Obvodního soudu pro Prahu 5 dne 28. 1. 2013 domáhala, aby bylo určeno, že uvedená výpověď z pracovního poměru je neplatná. Žalobu zdůvodnila zejména tím, že pracovala u žalovaného na základě pracovní smlouvy ze dne 30. 12. 2010 jako prodejce developerských projektů, že dne 3. 9. 2012 byla lékařem uznána dočasně práce neschopnou, což oznámila

žalovanému téhož dne, a že dne 21. 9. 2012 jí byl doručen dopis, kterým jí žalovaný sdělil, že dne 20. 9. 2012 v době mezi 7:30 hodin až 8:15 hodin jí mělo být zástupkyní žalovaného doručeno rozvázání pracovního poměru výpovědí podle § 52 písm. h) zák. práce, a k němuž byly přiloženy záznamy o kontrole dodržování stanoveného režimu dočasné pracovní neschopnosti provedené dne 3. 9. 2012 a dne 4. 9. 2012. Uvádí, že o kontrolách na adrese R. 2, F., se dozvěděla až z tohoto dopisu, že ji žalovaný o provedené kontrole neinformoval a ani jí nedal „prostor k vyjádření se k zjištěným nedostatkům“ a že poté žalovanému sdělila, že v době jeho „údajných“ kontrol byla na vyšetření u lékaře, a v jednom případě byla dokonce přítomna na označeném místě, avšak žádné kontroly si není vědoma. Žalobkyně si není vědoma „žádných okolností, kterými by měl být naplněn některý z výpovědních důvodů dle § 52 zák. práce“, a postup zaměstnavatele shledává nesprávným a nezákonným.

3. Žalovaný uvedl, že v souladu s § 192 odst. 6 zák. práce provedl dne 3. 9. 2012 a dne 4. 9. 2012 prostřednictvím „svých pověřených osob“ a pracovníků Okresní správy sociálního zabezpečení F.-M. kontrolu žalobkyně, zda dodržuje režim dočasně práce neschopného pojištěnce na adrese R. 2, F., uvedené v rozhodnutí o dočasné pracovní neschopnosti žalobkyně jako místo jejího pobytu v době dočasné pracovní neschopnosti, a zjistil, že na předmětné adrese se nachází dvoupatrový dům, v jehož přízemí jsou obchody a v patrech kanceláře firem a „pár“ bytů, přičemž na zvoncích u hlavního vchodu domu nebylo uvedeno jméno žalobkyně a ani nebyla jejím jménem označena žádná poštovní schránka uvnitř domu ani žádné dveře k bytům.

4. Obvodní soud pro Prahu 5 rozsudkem ze dne 4. 7. 2013, č. j. 6 C 11/2013-73, žalobě vyhověl a rozhodl, že žalovaný je povinen zaplatit žalobkyni na náhradu nákladů řízení 15 552 Kč k rukám advokáta JUDr. O. B. Vycházel ze zjištění, že žalobkyně, která pracovala u žalovaného na základě pracovní smlouvy ze dne 30. 12. 2010 jako prodejce developerských projektů, dne 3. 9. 2012 doručila žalovanému „rozhodnutí o dočasné pracovní neschopnosti, III. díl“, podle něhož je žalobkyně práce neschopná od 3. 9. 2012 s místem pobytu v době pracovní neschopnosti na adrese F., R. 2, a bez povolených vycházek, a že žalovaný provedl ve dnech 3. 9. 2012, 4. 9. 2012 a 17. 9. 2012 prostřednictvím pověřených osob i prostřednictvím pracovníků Okresní správy sociálního zabezpečení F.-M. kontrolu žalobkyně, zda dodržuje režim dočasně práce neschopného zaměstnance na adrese uvedené v rozhodnutí o dočasné pracovní neschopnosti, přičemž na zvoncích u hlavního vchodu domu nebylo uvedeno jméno žalobkyně a nebyla označena žádná poštovní schránka uvnitř domu ani žádné dveře k bytům. S přihlédnutím k tomu, že žalovaný vymezil důvod výpovědi z pracovního poměru tak, že žalobkyně neměla ve dnech 3. 9. 2012 a 4. 9. 2012 označeno bydliště uvedené v rozhodnutí o dočasné pracovní neschopnosti, a tím „neumožnila příslušnému orgánu nemocenského pojištění a ani zaměstnavateli“

provést kontrolu dodržování režimu dočasně práce neschopného pojištěnce, dospěl k závěru, že porušení povinnosti zaměstnance označit potřebnými údaji místo pobytu v době dočasné pracovní neschopnosti tak, aby bylo možné provést kontrolu podle § 192 odst. 6 zák. práce, stanovené v § 64 odst. 1 písm. b) zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, není porušením jiné povinnosti zaměstnance podle § 301a zák. práce spočívající v dodržování stanoveného režimu dočasně práce neschopného pojištěnce, pokud jde o povinnost zdržovat se v době dočasné pracovní neschopnosti v místě pobytu a dodržovat dobu a rozsah povolených vycházek podle zákona o nemocenském pojištění, a že proto nemůže být důvodem pro rozvázání pracovního poměru výpovědí podle § 52 písm. h) zák. práce.

5. K odvolání žalovaného Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 2. 7. 2014, č. j. 23 Co 252/2014-125, potvrdil rozsudek soudu prvního stupně a rozhodl, že žalovaný je povinen zaplatit žalobkyni na náhradě nákladů odvolacího řízení 10 164 Kč k rukám advokáta JUDr. O. B. Stejně jako soud prvního stupně dovedl, že § 301a zák. práce zahrnuje dvě povinnosti zaměstnance, které náleží do režimu práce neschopného pojištěnce a které vyplývají z § 56 odst. 2 písm. b) zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění; jednak povinnost zdržovat se v době dočasné pracovní neschopnosti v místě pobytu a jednak povinnost dodržovat dobu a rozsah povolených vycházek podle zákona o nemocenském pojištění. Vycházejí z toho, že žalovaný spatřoval porušení povinností žalobkyně v porušení její povinnosti stanovené v § 64 odst. 1 písm. b) zákona č. 187/2006 Sb. označit potřebnými údaji místo pobytu v době dočasné pracovní neschopnosti, jímž žalobkyně neumožnila provést kontrolu dodržování režimu dočasně práce neschopného pojištěnce, dospěl shodně se soudem prvního stupně k závěru, že porušení takové povinnosti (ani porušení povinnosti zaměstnance umožnit zaměstnavateli kontrolu dodržování režimu dočasně práce neschopného pojištěnce stanovené v § 192 odst. 6 zák. práce) nemůže být důvodem pro dání výpovědi podle § 52 písm. h) zák. práce, protože není porušením „jiné povinnosti“ uvedené v § 301a zák. práce. Vyslovil názor, že „připuštění varianty“, že výpověď lze dát i pro porušení jiné povinnosti, než která je uvedena v § 301a zák. práce, by znamenalo „nepřípustné rozšíření taxativně stanovených výpovědních důvodů na straně zaměstnavatele“.

II. Dovolání a vyjádření k němu

6. Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podal žalovaný dovolání. Namítá, že je třeba brát v úvahu, že k provedení jakékoliv kontroly je potřebná součinnost kontrolovaného a že žalobkyně tuto součinnost neposkytla, aniž by bylo významné, jakým způsobem neposkytnutí součinnosti při provádění kontroly práce neschopného pojištěnce proběhlo; zda to bylo neoznačením

zvonku (schránky) nebo „znefunkčněním“ řádně označeného zvonku, popř. „znemožněním přístupu do zamčeného domu“. Má za to, že podstata porušení povinnosti podle § 301a zák. práce spočívá v tom, že žalobkyně svým jednáním, resp. nečinností, zabránila provedení kontroly vůbec, a slovní vyjádření ve výpovědi, že šlo o neoznačení místa pobytu potřebnými údaji, je jen „zpřesněním popisu tohoto zabránění kontroly“. Žalovaný trvá na tom, že nebyl povinen při kontrole žalobkyně v době její dočasné pracovní neschopnosti v místě pobytu uvedeném v rozhodnutí o dočasné pracovní neschopnosti podrobně zkoumat, „ve kterém bytě činžovního domu na udané adrese žalobkyně bydlí, kterou poštovní schránku užívá“, popřípadě „zvonic na náhodně zvolené neoznačené zvonky“, protože „žalobkyni prostě na tomto místě z důvodů na straně žalobkyně nezastihl“. Znemožnila-li žalobkyně provedení kontroly dodržování povinností, jejichž porušení „je sankcionováno možností podání výpovědi“, musí být podle názoru žalovaného „posuzována stejně, jako by jí toto porušení bylo kontrolou prokázáno“. Ze skutečnosti, že žalobkyni nebyly povoleny vycházky, žalovaný dovozuje, že žalobkyně porušila povinnost zdržovat se v době dočasné pracovní neschopnosti v místě pobytu. Žalovaný navrhl, aby dovolací soud změnil rozsudek odvolacího soudu tak, že „žaloba žalobkyně se zamítá s tím, že rozvázní pracovního poměru výpovědí bylo platné a pracovní poměr skončil dnem 30. 11. 2012“, popřípadě aby jej zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

7. Žalobkyně navrhla, aby dovolací soud dovolání žalovaného odmítl, protože nesplňuje náležitosti uvedené v § 241b odst. 3 o. s. ř., nebo aby je zamítl, protože považuje závěry odvolacího soudu uvedené v napadeném rozsudku za správné a ztotožňuje se s nimi.

III. Přípustnost dovolání

8. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu) věc projednal podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (dále jen „o. s. ř.“), neboť řízení ve věci bylo zahájeno přede dnem 1. 1. 2014 (srov. čl. II bod 2 zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony). Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v § 240 odst. 1 o. s. ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

9. Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

10. Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo

kteřá v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak (§ 237 o. s. ř.).

č. 95

11. V projednávané věci závisí napadený rozsudek odvolacího soudu mimo jiné na vyřešení otázky hmotného práva, zda zaměstnavatel může rozvázat pracovní poměr se zaměstnancem výpovědí podle § 52 písm. h) zák. práce, jestliže mu zaměstnanec neumožní provést kontrolu dodržování režimu dočasně práce neschopného pojištěnce tím, že neoznačí potřebnými údaji místo svého pobytu v době dočasné pracovní neschopnosti. Protože tato právní otázka v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena, je dovolání proti rozsudku odvolacího soudu podle § 237 o. s. ř. přípustné.

IV. Důvodnost dovolání

12. Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání žalovaného není opodstatněné.

13. Projednávanou věc je třeba i v současné době – vzhledem k tomu, že se žalobkyně domáhá určení neplatnosti výpovědi z pracovního poměru ze dne 19. 9. 2012 – posuzovat podle zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění zákonů č. 585/2006 Sb., č. 181/2007 Sb., č. 261/2007 Sb., č. 296/2007 Sb. a č. 362/2007 Sb., nálezu Ústavního soudu č. 116/2008 Sb. a zákonů č. 121/2008 Sb., č. 126/2008 Sb., č. 294/2008 Sb., č. 305/2008 Sb., č. 306/2008 Sb., č. 382/2008 Sb., č. 286/2009 Sb., č. 320/2009 Sb., č. 326/2009 Sb., č. 347/2010 Sb., č. 427/2010 Sb., č. 73/2011 Sb., č. 180/2011 Sb., č. 185/2011 Sb., č. 341/2011 Sb., č. 364/2011 Sb., č. 365/2011 Sb., č. 367/2011 Sb., č. 375/2011 Sb., č. 466/2011 Sb. a č. 167/2012 Sb., tedy podle zákoníku práce ve znění účinném do 31. 12. 2012 (dále jen „zák. práce“).

14. Podle § 50 odst. 2 zák. práce zaměstnavatel může dát zaměstnanci výpověď jen z důvodu výslovně stanoveného v § 52 zák. práce.

Podle § 52 písm. h) zák. práce zaměstnavatel může dát zaměstnanci výpověď, poruší-li zaměstnanec zvlášť hrubým způsobem jinou povinnost zaměstnance stanovenou v § 301a zák. práce.

Podle § 301a zák. práce zaměstnanci jsou v době prvních 14 kalendářních dnů a v období od 1. 1. 2011 do 31. 12. 2013 v době prvních 21 kalendářních dnů trvání dočasné pracovní neschopnosti povinni dodržovat stanovený režim dočasně práce neschopného pojištěnce, pokud jde o povinnost zdržovat se v době dočasné pracovní neschopnosti v místě pobytu a dodržovat dobu a rozsah povolených vycházek podle zákona o nemocenském pojištění.

15. Zatímco zaměstnanec může dát zaměstnavateli výpověď z jakéhokoliv důvodu nebo bez uvedení důvodu (srov. § 50 odst. 3 zák. práce), zaměstnavatel

smí přistoupit k rozvázání pracovního poměru výpovědí – jak vyplývá z § 50 odst. 2 zák. práce – jen z důvodů výslovně uvedených v § 52 zák. práce. Kdyby zaměstnavatel dal zaměstnanci výpověď z jiného důvodu, jde bez dalšího o důvod neplatnosti tohoto pracovněprávního úkonu [srov. § 19 písm. d) zák. práce].

16. K rozvázání pracovního poměru výpovědí podle § 52 písm. h) zák. práce může zaměstnavatel přistoupit, jestliže zaměstnanec zvlášť hrubým způsobem poruší „jinou“ povinnost, než je povinnost vyplývající z právních předpisů vztahujících se k zaměstnancem vykonávané práci [srov. § 52 písm. g) zák. práce], tj. povinnost, která nepatří mezi povinnosti zaměstnanců vyplývající z pracovního poměru nebo dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr a která je zaměstnancům stanovena [s účinností od 1. 1. 2012 (srov. čl. XIX zákona č. 365/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony)] v § 301a zák. práce. Touto povinností je v době prvních 14 kalendářních dnů a v období od 1. 1. 2012 do 31. 12. 2013 v době prvních 21 kalendářních dnů trvání dočasné pracovní neschopnosti dodržovat stanovený režim dočasné práce neschopného pojištěnce, jde-li o povinnost zdržovat se v době dočasné pracovní neschopnosti v místě pobytu a dodržovat dobu a rozsah povolených vycházek podle zákona o nemocenském pojištění, tedy, řečeno jinak, dodržovat režim dočasné práce neschopného pojištěnce stanovený podle zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění účinném do 31. 12. 2012 (dále jen „zákon o nemocenském pojištění“), v rozsahu vyplývajícím z § 56 odst. 2 písm. b) zákona o nemocenském pojištění.

17. Zaměstnanec tedy poruší režim dočasné práce neschopného pojištěnce ve smyslu § 301a zák. práce tehdy, nezdržuje-li se v místě, které sdělil ošetřujícímu lékaři při vzniku dočasné pracovní neschopnosti, nebo v místě, do něhož změnil svůj pobyt v době dočasné pracovní neschopnosti s předchozím souhlasem ošetřujícího lékaře [změnu místa pobytu dočasné práce neschopného pojištěnce z důvodu pobytu v cizině může ošetřující lékař povolit jen po předchozím písemném souhlasu příslušného orgánu nemocenského pojištění, o nějž je povinen požádat zaměstnanec, a předchozí souhlas ošetřujícího lékaře se nevyžaduje, jde-li o změnu místa pobytu v souvislosti s poskytováním lůžkové nebo lázeňské léčebně rehabilitační péče; změnu místa pobytu je zaměstnanec povinen oznámit „písemně nebo jinak prokazatelně“ zaměstnavateli (srov. § 56 odst. 3, 5 zákona o nemocenském pojištění)], nebo nedodržuje-li rozsah a dobu vycházek stanovených ošetřujícím lékařem (srov. § 56 odst. 4, 6 zákona o nemocenském pojištění). Poruší-li zaměstnanec tyto povinnosti, jde o důvod k výpovědi z pracovního poměru podle § 52 písm. h) zák. práce, jen jestliže bylo toto porušení ze strany zaměstnance zaviněno a jen jedná-li se o porušení „zvlášť hrubým způsobem“. Porušení těchto povinností zaměstnancem může být též – se zřetelem na závažnost jejich porušení – důvodem ke snížení nebo neposkytnutí náhrady mzdy nebo platu příslušející zaměstnanci v době prvních 14 kalendářních

č. 95

dnů a v období od 1. 1. 2012 do 31. 12. 2013 v době prvních 21 kalendářních dnů trvání dočasné pracovní neschopnosti; to však neplatí, byla-li pro totéž porušení režimu dočasné práce neschopného pojištěnce dána zaměstnanci výpověď podle § 52 písm. h) zák. práce (srov. § 192 odst. 5 zák. práce). Poruší-li zaměstnanec, který byl uznán dočasně práce neschopným, jinou povinnost než povinnost zdržovat se v době dočasné pracovní neschopnosti v místě pobytu a dodržovat dobu a rozsah povolených vycházek, nemůže s ním být z toho důvodu rozvázáno pracovní poměr výpovědí podle § 52 písm. h) zák. práce a ani mu nemůže být snížena, popřípadě vůbec neposkytnuta náhrada mzdy nebo platu.

18. Zaměstnavatel je oprávněn kontrolovat, zda zaměstnanec, který byl uznán dočasně práce neschopným, dodržuje v období prvních 14 kalendářních dnů a v období od 1. 1. 2012 do 31. 12. 2013 v období prvních 21 kalendářních dnů dočasné pracovní neschopnosti stanovený režim dočasné práce neschopného pojištěnce, pokud jde o povinnost stanovenou v § 56 odst. 2 písm. b) zákona o nemocenském pojištění zdržovat se v místě pobytu a dodržovat dobu a rozsah povolených vycházek, a zaměstnanec je povinen zaměstnavateli kontrolu dodržování těchto svých povinností umožnit [srov. § 192 odst. 6 věty první a čtvrtou zák. práce a § 65 odst. 2 písm. c) zákona o nemocenském pojištění].

19. Podle § 64 odst. 1 písm. b) zákona o nemocenském pojištění pojištěnec, který je dočasně práce neschopný, je povinen umožnit příslušnému orgánu nemocenského pojištění a v rozsahu uvedeném v § 65 odst. 2 písm. c) též zaměstnavateli kontrolu dodržování režimu dočasné práce neschopného pojištěnce a poskytnout nezbytnou součinnost k provedení této kontroly, zejména označit potřebnými údaji místo pobytu v době dočasné pracovní neschopnosti tak, aby bylo možné tuto kontrolu provést; při této kontrole je dočasně práce neschopný pojištěnec povinen prokázat svou totožnost a předložit rozhodnutí o vzniku dočasné pracovní neschopnosti.

20. Z § 192 odst. 6 věty první a čtvrté zák. práce, § 64 odst. 1 písm. b) a § 65 odst. 2 písm. c) zákona o nemocenském pojištění vyplývá, že zaměstnanec, který byl uznán dočasně práce neschopným, byl povinen v době od 1. 1. 2012 do 31. 12. 2013 v období prvních 21 kalendářních dnů dočasné pracovní neschopnosti umožnit zaměstnavateli kontrolu, zda dodržuje svou povinnost zdržovat se v době dočasné pracovní neschopnosti v místě pobytu a dodržovat dobu a rozsah povolených vycházek, a poskytnout nezbytnou součinnost k provedení této kontroly, zejména označit potřebnými údaji místo pobytu v době dočasné pracovní neschopnosti tak, aby bylo možné tuto kontrolu provést. Vzhledem k tomu, že povinnost zaměstnance umožnit zaměstnavateli tuto kontrolu a poskytnout k ní nezbytnou součinnost, zejména označit potřebnými údaji místo pobytu v době dočasné pracovní neschopnosti tak, aby bylo možné tuto kontrolu provést, nepatří mezi povinnosti zaměstnance uvedené v § 301a zák. práce, nemůže být její porušení – a to ani zvláště hrubým způsobem – důvodem pro rozvázáno pracovního

oměru výpovědi podle § 52 písm. h) zák. práce, kterou zaměstnavatel může dát zaměstnanci jen pro porušení povinnosti zaměstnance stanovené v § 301a zák. práce zvlášť hrubým způsobem.

21. Nejvyšší soud proto dospěl k závěru, že okolnost, že zaměstnanec, který byl uznán dočasně práce neschopným, v době od 1. 1. 2012 do 31. 12. 2013 v období prvních 21 kalendářních dnů dočasné pracovní neschopnosti neoznačil místo svého pobytu údaji potřebnými k tomu, aby zaměstnavateli umožnil kontrolu, zda dodržuje svou povinnost zdržovat se v době dočasné pracovní neschopnosti v místě pobytu a dodržovat dobu a rozsah povolených vycházek, nemůže být důvodem pro rozvázání pracovního poměru výpovědi podle § 52 písm. h) zák. práce.

22. V projednávané věci žalovaný spatřoval důvod k rozvázání pracovního poměru se žalobkyní výpovědi podle § 52 písm. h) zák. práce v tom, že žalobkyně neumožnila kontrolu dodržování režimu práce neschopného pojištěnce ve dnech 3. 9. 2012 a 4. 9. 2012 a neposkytla nezbytnou součinnost k provedení této kontroly, neboť neoznačila potřebnými údaji místo pobytu v době dočasné pracovní neschopnosti tak, aby bylo možné tuto kontrolu provést. Vzhledem k tomu, že neoznačení místa pobytu zaměstnance údaji potřebnými k tomu, aby zaměstnavateli umožnil kontrolu, zda dodržuje v období prvních 21 kalendářních dnů dočasné pracovní neschopnosti (v době od 1. 1. 2012 do 31. 12. 2013) stanovený režim dočasně práce neschopného pojištěnce, pokud jde o povinnost zdržovat se v místě pobytu a dodržovat dobu a rozsah povolených vycházek, nepředstavuje – jak vyplývá z výše uvedeného – porušení jiné povinnosti zaměstnance stanovené v § 301a zák. práce, a že proto nemůže být důvodem pro rozvázání pracovního poměru výpovědi podle § 52 písm. h) zák. práce, je závěr soudů, že výpověď, kterou dal žalovaný žalobkyni dopisem ze dne 19. 9. 2012, je neplatná, v souladu se zákonem.

23. Z uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu je z hlediska uplatněného dovolacího důvodu správný. Protože nebylo zjištěno, že by byl postižen některou z vad, uvedených v § 229 odst. 1 o. s. ř., § 229 odst. 2 písm. a), b) o. s. ř. nebo v § 229 odst. 3 o. s. ř. anebo jinou vadou, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud dovolání žalovaného podle § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl.

INHALT

Entscheidungen in Strafsachens

- Nr. 35** Das Gericht kann nicht über die Teilnahme eines Angeklagten an der Präsidentenamnestie vom 1. 1. 2013 (Nr. 1/2013 Slg.) entscheiden, sofern die Fiktion im Sinne des § 91 Abs. 1, 3 StGB, dass die Strafe an dem Tag vollzogen wurde, als es zur Entlassung aus dem Strafvollzug auf Bewährung gekommen ist, zwar nicht vor Erlass der Amnestieentscheidung des Präsidenten der Republik vom 1. 1. 2013 (Nr. 1/2013 Slg.) eingetreten ist, sondern erst in dem Zeitraum, welcher dem Erlass der Entscheidung des Gerichts über die Anwendung der Amnestieentscheidung vorausging. Dies gilt auch dann, wenn die auferlegte und nicht zur Bewährung ausgesetzte Freiheitsstrafe bis zum Datum der Amnestieausrufung nicht vollstreckt worden ist und diese Bedingung zur Anwendung des Art. III, Abs. 1, 2 der Amnestieentscheidung zum Datum der Gerichtsentscheidung erfüllt war. Die Entscheidung des Gerichts darüber, dass der Angeklagte Amnestieteilnehmer ist, hätte im dargelegten Fall die Verschlechterung der Position des Angeklagten zur Folge, denn laut Art. III, Abs. 1 begründet die Amnestieentscheidung einen neue Bewährungsfrist.
- Nr. 36** Als Verletzung einer wichtigen Pflicht im Sinne des § 147, Abs. 2, StGB kann das Verhalten eines Straftäters – des Besitzers oder Halters eines Haustieres (beispielsweise eines Hundes) angesehen werden, der nicht dessen freies Herumlaufen auf der Straße verhindert hat, d.h. mit diesem nicht auf eine Weise verbunden war, dass er es beherrschen konnte (beispielsweise mittels einer Leine) und es infolgedessen zu einem Zusammenstoß des Tieres mit einem anderen Verkehrsteilnehmer gekommen ist, dem hierdurch eine schwere Körperverletzung entstanden ist (§ 122 Abs. 2 StGB). Die Ursache der Entstehung der beschriebenen Folgen besteht im Verstoß gegen die in § 60, Abs. 11 von Nr. 361/2000 Slg., Gesetz über den Straßenverkehr und über die Änderung mancher Gesetze (Straßenverkehrsgesetz), im Wortlaut späterer Vorschriften, definierte Pflicht sowie gegen die aus dem § 4 Buchst. a) dieses Gesetzes hervorgehende Pflicht der Verkehrsteilnehmer, die besagt, dass der Straftäter als Verkehrsteilnehmer, wenn auch als Fußgänger [§ 2 Buchst. a), j) des Straßenverkehrsgesetzes], verpflichtet war sich aufmerksam und rücksichtsvoll zu verhalten, durch sein Verhalten weder das Leben, noch die Gesundheit oder das Eigentum anderer Personen zu gefährden, denn diese Pflichten sollen verhindern, dass das Verhalten der Tiere außer Kontrolle gerät, die so zu einem unvorhersehbaren Verkehrshindernis auf der Straße werden, was gewöhnlich zu schwerwiegenden Folgen führt.
- Nr. 37** Die Merkmale des Vergehens der schweren Körperverletzung durch Fahrlässigkeit gemäß § 147 Abs. 1, 2 StGB kann auch die Handlung eines Täters aufweisen, der dem Geschädigten ein pyrotechnisches Produkt – eine in die 3. Kategorie von Feuerwerkskörpern fallende Petarde verkauft hat, ohne sich im Widerspruch zu der zur Tatzeit gültigen¹ Bestimmung des § 14, Abs. 1, Buchst. c) Gesetz Nr. 156/2000 Slg.,

^[1] Anmerkung: Mit Wirkung ab dem 4. 9. 2015 geht es um die Bestimmungen des § 5, Abs. 1, Buchst. c) und § 24, Abs. 1, Buchst. d) von Gesetz Nr. 206/2015 Slg., über pyrotechnische Erzeugnisse und den Umgang mit diesen und die Änderung mancher Gesetze (Pyrotechnik-Gesetz), das nunmehr die Feuerwerkskörper-Kategorie F3 betrifft.

über die Prüfung von Feuerwaffen und Munition, zu versichern, dass der Geschädigte die gesetzlich festgelegte Altersgrenze erreicht hat, obwohl dem Straftäter schon von dessen Anblick her offenkundig sein musste, dass sich der Geschädigte unter dieser festgelegten Altersgrenze befindet, wenn der Feuerwerkskörper anschließend durch unvorsichtige Manipulation des Geschädigten in dessen Hand explodiert ist, wobei er Verletzungen vom Charakter einer schweren Körperverletzung erlitt.

Auch wenn in diesem Fall mindestens zwei aneinander anknüpfende Umstände zur Körperverletzung des Geschädigten geführt haben – der widerrechtliche Verkauf eines pyrotechnischen Produkts durch den Straftäter und die unrichtige Manipulation des Geschädigten mit diesem Produkt, entbindet dies den Straftäter als Verkäufer aus der Sicht der Gradation des kausalen Zusammenhangs nicht seiner strafrechtlichen Verantwortlichkeit.

Der Verkauf von pyrotechnischen Erzeugnissen im Widerspruch zu gültigen Vorschriften kann nämlich in der beschriebenen Situation als ausreichend bedeutende Ursache dafür angesehen werden, dass sie dem Geschädigten Folgen (Auswirkungen) in Form einer schweren Körperverletzung verursachen kann. Die anschließende unrichtige Manipulation des Geschädigten mit dem erworbenen Produkt hat in der Regel nicht den Charakter einer ausschließlichen Ursache seiner Körperverletzung.

Nr. 38 Wenn der Angeklagte beim Abschluss einer Vereinbarung über die Beendigung der Rechtsvertretung seinem Verteidiger die Anweisung erteilt, keine weiteren Handlung in der Sache zu tätigen, ist es die Pflicht des Verteidigers, ihn dahingehend zu belehren, dass solch eine Anweisung dem Wortlaut des § 37 Abs. 2 StPO widersprechen kann und dass er im Sinne der Bestimmung des § 16, Abs. 1, Gesetz Nr. 85/1996 Slg., über die Anwaltschaft, im Wortlaut späterer Vorschriften, nicht daran gebunden ist. Die Bestimmung des § 20, Abs. 6, letzter Satz, des Gesetzes über die Anwaltschaft kommt in diesem Fall nicht zur Anwendung (vergl. das unter Nr. 32/2015-II. Sbd. von Strafenentsch. veröffentlichte Urteil).

Nr. 39 Das Strafgesetzbuch enthält keine quantitativen Kriterien, die das Delikt der Beleidigung unter Soldaten gem. § 378, Abs. 1, Buchst. a) StGB von einem ähnlichen Disziplinarvergehen (beispielsweise gem. § 50, Abs. 1, von Gesetz Nr. 361/2003 Slg., über das Dienstverhältnis von Angehörigen der Sicherheitskräfte, im Wortlaut späterer Vorschriften) unterscheiden würden. Um die Beleidigung unter Soldaten daher als Straftat qualifizieren zu können, müssen – unter Berücksichtigung des Grundsatzes der Subsidiarität der Strafrepression im Sinne des § 12 Abs. 2 StGB – deren Charakter und Intensität, die Umstände, unter denen sie begangen wurde, ggf. weitere Charakteristiken der Beleidigung oder ihres Täters entsprechen, die eine höhere gesellschaftliche Schädlichkeit des entsprechenden Falles begründen (beispielsweise wiederholte beleidigende Äußerungen, die Rückfälligkeit des Täters, die schwerwiegende Verletzung der militärischen Disziplin oder Disziplin in den Sicherheitskräften, usw.).

Deshalb kann der Umstand, dass der Beschuldigte als rangniedrigerer Soldat sich eine einmalige vulgäre Äußerung gegenüber einem ranghöheren Soldaten hat zu Schulden kommen lassen, nicht ohne Weiteres als Vergehen der Beleidigung unter Soldaten qualifiziert werden, sofern der Charakter der Beleidigung, deren Intensität und sonstiger Umstände nicht eindeutig verrät, dass es zur wirksamen Bestrafung desjenigen, der sich die Beleidigung hat zu Schulden kommen lassen, nicht ausreicht, lediglich Disziplinarmaßnahmen im Rahmen der Streit- oder Sicherheitskräfte zu ergreifen.

Entscheidungen in Sachen des Bürgerlichen, Handels - und Verwaltungsrechts

- Nr. 85** Wenn vor dem Gericht, das gemäß Artikel 2 der Brüssel-I-Verordnung sowie der Bestimmung des § 85, Abs. 1 oder 3 der ZPO bzw. § 85a der ZPO zur Verhandlung und Entscheidung der Klage eines Wechselgläubigers gegen den Aussteller eines Eigenwechsels gleichzeitig Klage gegen den Wechselbürgen erhoben wird, der seinen Wohnort in einem anderen Mitgliedsstaat der europäischen Union hat, kommt zur Bestimmung des zur Verhandlung und Entscheidung der Klage zuständigen Gerichts/Gerichtstands (sofern die Zuständigkeit des Gerichts nicht bereits aus Artikel 23 oder 24, ggf. aus dem Artikel 5, Abs. 1 der Verordnung hervorgeht) Artikel 6 Abs. 1 der Verordnung zur Anwendung.
- Nr. 86** Der Antrag auf Befreiung von den Gerichtsgebühren, den der Verfahrensteilnehmer erst dann eingereicht hat, nachdem das Berufungsgericht den Beschluss, in dem das erstinstanzliche Gericht das Berufungsverfahren wegen der Nichtentrichtung der Gerichtsgebühren eingestellt hat, bestätigt hat, jedoch noch bevor die Entscheidung des Berufungsgerichts zugestellt worden ist, stellt keinen Grund für das Berufungsgericht dar, das gefällte Urteil zu ändern (bzw. aufzuheben).
- Nr. 87** Wenn binnen des Zeitraumes, in dem die Obligationenwirkungen eines Kaufvertrages eintreten sollten, kraft dessen der Pflichtige und dessen Ehegattin eine Immobilie im Gemeineigentum der Ehegatten auf eine Drittperson übertragen haben, der Beschluss über die Anordnung der Zwangsvollstreckung rechtskräftig war, waren der Gerichtsvollzieher, noch die Berechtigten in keinerlei Hinsicht am Kaufvertrag Beteiligte oder Personen, die dieser Übertragung zugestimmt hätten und die von den Berechtigten begetriebene Forderung nicht befriedigt worden ist, dann ist der Kaufvertrag absolut ungültig wegen der Verletzung eines speziellen Inhibitoriums im Sinne des § 47 Abs. 4 der Vollstreckungsordnung.
- Nr. 88** Die Erstellung der Steuererklärung für Drittsubjekte auf unternehmerische Weise fällt nicht in das Gewerbe „Tätigkeit von Steuerberatern, Führung des Rechnungswesens, Führung der Steuererfassung“; wenn daher ein Haftpflichtversicherungsvertrag für Schäden abgeschlossen wurde, die in Zusammenhang mit der Betreibung dieser Tätigkeit verursacht werden, bezieht sich dieser nicht auf Schäden, die durch Irrtümer bewirkt wurden, die erst im Rahmen der eigentlichen Erstellung der Steuererklärung begangen wurden. Anders liegt der Fall dann, wenn es zu diesen Irrtümern/Fehlern bereits im Rahmen der Steuererfassung gekommen ist und diese lediglich in die Steuererklärung übertragen wurden.
- Nr. 89** Der Erlass (Änderung) des Bebauungsplanes durch die Gemeindevertretung ist ein öffentlicher Verwaltungsakt kraft Baugesetz (Gesetz Nr. 183/2006 Slg., im Wortlaut späterer Vorschriften), der zum selbstständigen Wirkungskreis der Gemeinden gehört; der Anspruch eines Teilnehmers auf den Ersatz eines hierdurch verursachten Schadens, der nicht dem Schadenersatzregime für Gebietsänderungen gemäß § 102 Abs. 2 unterliegt, wird laut Gesetz Nr. 82/1998 Slg. (im Wortlaut späterer Vorschriften) beurteilt.
- Nr. 90** Der Umstand allein, dass sich ein Anwalt bei der Ausübung seines Berufs und infolge von Missständen in der Verwaltungstätigkeit von Organen der öffentlichen Macht in einer konfliktreichen, emotional angespannten, Stress- und menschlich prekären Situation befindet, kommt bei ihm keiner „Entstehung eines immateriellen Schadens“ gleich, für den der Staat laut Gesetz Nr. 82/1998 Slg. haftbar zu machen wäre (im Wortlaut späterer Vorschriften), sofern es um keinen offensichtlichen Exzess im Vergleich mit ähnlichen Situationen geht, die mit der Ausübung der Anwaltschaft üblicherweise verbunden sind.

- Nr. 91** Wenn der Klient und der Investitionsvermittler keine besondere Pflicht des Investitionsvermittlers vereinbaren, den Klienten im Zeitraum vom Einkauf des Anlageinstruments (Investment Tools) bis zu dessen eventuellen Verkauf über die mögliche Entwicklung auf dem Markt mit Anlageinstrumenten zu unterrichten, haftet der Investitionsvermittler dem Klienten gegenüber nicht für eventuelle Verluste aus dem Verkauf des Anlageinstruments.
- Nr. 92** Die Entscheidung über die Reihenfolge oder verhältnismäßige Deckung von Forderungen aus der Vermögensmasse und der ihnen gemäß der Bestimmung des § 305, Abs. 2 des Insolvenzgesetzes gleichgestellten Forderungen kann das Insolvenzgericht erst nach Billigung des Schlussberichts erlassen.
- Nr. 93** Die Bestimmung des § 420 des Insolvenzgesetzes auferlegt dem Insolvenzgericht nicht die Pflicht, im Insolvenzregister (Schuldnerverzeichnis) die Identifikationsnummer der Person preiszugeben, sofern es dabei um einen Schuldner – eine physische Person geht, die zum Eröffnungsdatum des Insolvenzverfahrens (§ 97, Abs., Satzteil nach dem Semikolon des Insolvenzgesetzes) kein Unternehmer mehr ist. Der Umstand, dass das Insolvenzgericht im Insolvenzregister nach Ablauf der in der Insolvenzscheidungsentscheidung festgelegten Verfallfrist zur Anmeldung die Identifikationsnummer einer Person veröffentlicht hat, die einen Schuldner – physische Person betrifft, die zum Eröffnungsdatum des Insolvenzverfahrens kein Unternehmer mehr war, hat keinen Einfluss auf den Lauf dieser Frist.
- Nr. 94** Dort, wo eine bestimmte Person vertraglich eine gesicherte Forderung per Pfand und Haftung gegenüber dem Gemeinschuldner nur bis zu einem bestimmten Betrag absichert, wobei sich der Umfang der kraft einer Absicherung gewährten Leistung die Verpflichtung kraft der zweiten Absicherung verringert, ist eine Leistung die laut Gesetz über die Insolvenz und den Vergleich kraft Pfandrecht zur Insolvenz (im Umfang dieses Höchstbetrages) gewährt wird, die von der Verpflichtung befreit ist, zur Deckung der gesicherten Forderung aufgrund der Haftung zu dem Betrag nachzuzahlen, der infolge der in der Bestimmung des § 28, Abs. 2 und 4 begründeten Einschränkung des zitierten Gesetzes zur Deckung der abgesicherten Forderung an den gesicherten Gläubiger aus dem hinterlegten Betrag gefehlt hat.
- Nr. 95** Der Umstand, dass ein Arbeitnehmer, der vorübergehend als arbeitsunfähig anerkannt worden ist, seinen Aufenthaltsort, der notwendig ist, um dem Arbeitgeber die Kontrolle zu ermöglichen, ob der Arbeitnehmer die Verpflichtung einhält, sich im Laufe seiner vorübergehenden Arbeitsunfähigkeit an seinem Aufenthaltsort aufzuhalten und ob er die genehmigten Ausgangszeiten und deren Umfang einhält, nicht gekennzeichnet hat, ist kein Grund zur Auflösung des Arbeitsverhältnisses durch Kündigung gemäß § 52 Buchst. h) des AGB..

CONTENTS

Resolution in Criminal Law Cases

- No. 35** The court cannot decide on the participation of the accused on the amnesty of the President of 1 January 2013 (No. 1/2013 Coll.) if, within the meaning of Section 91(1), (3) of the Penal Code, the fiction of the punishment being executed upon the date of the conditional release from serving the sentence of imprisonment has not arisen prior to the issue of the Decision of the President of the Republic on Amnesty on 1 January 2013 (No. 1/2013 Coll.) but only in the period preceding the award of the decision of the court on applying the Decision of the President of the Republic on Amnesty. Accordingly, the same applies in the case when an imposed unsuspended sentence of imprisonment has not been executed as of the date declaration of amnesty and the precondition for the application of Article III(1) and (3) of the Decision of the President of the Republic on Amnesty is fulfilled as of the date of the decision of the court. In the subject case, the decision of the court on the participation of the accused on the amnesty would impair the position of the accused as it establishes a new trial period pursuant to Article III(1) of the Decision of the President of the Republic on Amnesty.
- No. 36** Within the meaning of Section 147(2) of the Penal Code, the violation of an important duty may be seen in the actions of an offender who is an owner or a holder of a pet (e.g. a dog) and who failed to prevent the pet from running freely on a road by being attached to the pet in a manner allowing him or her to control the pet (e.g. by having the pet on a leash), and these actions resulted in a collision of the pet with another road traffic participant on the road, causing a severe injury to health to the other road traffic participant (Section 122(2) of the Penal Code). The cause leading to the indicated consequence is grounded on the violation of the duty defined in Section 60(11) of Act No. 361/2000 Coll., on Road Traffic and on Amendments to Certain Acts (the Road Traffic Act), as amended, and the duty of a road traffic participant arising from Section 4(a) thereof, since the offender, as a pedestrian on a road [Section 2(a), (j) of the Road Traffic Act], was obligated to conduct himself/herself considerately and in a disciplined manner in order not to jeopardize the life, health or property of other persons, because these duties are to prevent the uncontrollable behaviour of such animals, which represent unforeseeable obstacles on a road and usually result in severe consequences.
- No. 37** The characteristics of the misdemeanour of negligent grievous bodily harm pursuant to Section 147(1), (2) of the Penal Code may be manifested also by the actions of an offender who sold to the aggrieved a pyrotechnic product, i.e. a petard belonging to category 3 pyrotechnics, without ascertaining, at variance with the provisions of Section 14(1)(c) of Act No. 156/2000 Coll., on the Verification of Firearms and Ammunition, in effect at that time,¹ whether the aggrieved had reached the age stipulated by law even if it had to be apparent to the offender at first sight that the

^[1] With effect from 4 September 2015, the applicable provisions are set forth in Section 5(1)(c) and Section 24(1)(d) of Act No. 206/2015 Coll., on Pyrotechnic Products and Their Handling and on Amendments to Certain Acts (the Pyrotechnic Act), whereas the current corresponding pyrotechnic category is F3.

age of the aggrieved was below the legal age, and if the petard, as a result of careless handling by the aggrieved, subsequently exploded in the hands of the aggrieved and he or she suffered an injury having the character of a serious injury to health.

Even if, in such a case, at least two successive consequences resulted in the injury to the health of the aggrieved, i.e. the illegal sale of a pyrotechnic product by the offender and improper handling of the product by the aggrieved, the same does not acquit the offender, as the seller, of criminal liability, namely with a view to the principle of causal relationship gradation. In the given situation, the sale of the pyrotechnic product in conflict with legal regulations may be deemed a sufficiently significant cause resulting in the consequence (effect) in the form of the serious injury to the health of the aggrieved. As a rule, the subsequent improper handling of the purchased product by the aggrieved does not have the character of an exclusive cause of the injury to the health of the aggrieved.

No. 38 If, when concluding an agreement on the termination of legal representation, the accused instructs the defence counsel to desist from carrying out any further actions in the case, it is the duty of the defence counsel to advise the accused of the fact that such instructions may be abhorrent to the wording of Section 37(2) of the Code of Criminal Procedure and that the defence counsel shall not be bound by the same within the meaning of the provision of Section 16(1) of Act No. 85/1996 Coll., on Advocacy, as amended. In such a case, the provision of the last clause of Section 20(6) of the Advocacy Act shall not be applied (cf. Decision awarded under No. 32/2015-II., Collection of Court Resolutions and Opinions).

No. 39 The Penal Code does not contain any quantitative criteria that would differentiate the misdemeanour of slander among soldiers in accordance with Section 378(1) (a) of the Penal Code from a similar disciplinary offence (e.g. pursuant to Section 50(1) of Act No. 361/2003 Coll., on the Service Relationship of the Members of Security Corps, as amended). Therefore, considering the principle of subsidiarity of criminal repression within the meaning of Section 12(2) of the Penal Code, if slander among soldiers is to be qualified as a criminal offence, it must have the corresponding character and intensity, as well as the circumstances giving rise to and/or other characteristics of the slander or of the offender justifying higher social harm of the case (e.g. repeated defamatory conduct, recidivism on the part of the offender, serious breach of army or security corps discipline, etc.).

Thus, the fact that the accused soldier of a lower military rank made an isolated vulgar statement aimed against a higher military rank soldier cannot be adjudged as the misdemeanour of slander among soldiers, if it is unclear from the character, intensity or other circumstances thereof that an action grounded on disciplinary liability within the armed forces or security corps is insufficient as effective punishment of the offender.

Resolution in Criminal Law Cases

No. 85 When an action is concurrently lodged with the court competent, in accordance with Article 2 of the Brussels I Regulation and the provisions of Section 85(1) or (3) of the Civil Procedure Code (Section 85a of the Civil Procedure Code respectively), to hear and decide an action of a bill creditor aimed against a drawer of a bill of exchange, whereas the concurrent action is aimed against a bill guarantor resident in another EU member state, Article 6(1) of Brussels I shall be applied when determining the court competent to hear and decide such action (unless the competence of the court already ensues from Articles 23 or 24 and/or Article 5(1) thereof).

- No. 86** A motion for full exemption from court fees filed by a party to proceedings only after an appellate court confirmed the resolution whereby a first-level court had discontinued an appellate procedure due to the non-payment of the applicable court fee, however, prior to the delivery of the decision of the appellate court, does not lay grounds for the appellate court to change (or to reverse) its decision.
- No. 87** If, at the time of the presumed force of the obligation effects of a purchase contract whereby the obligor and his wife transferred to a third party real property belonging to the joint property of spouses, a resolution ordering distraint had already become final, the court distrainer or the entitled party were in no respect parties to the purchase contract or persons approving the transfer, and the claim demanded by the entitled party was not satisfied, the purchase contract is absolutely void due to violating a special inhibition within the meaning Section 47(4) of the Code of Distraint Procedure.
- No. 88** The processing of tax returns for other entities on a business basis does not fall within the trade involving “activities of accounting advisors, accounting and keeping of tax records”. Thus, if an insurance policy is concluded to insurance covering liability for damage inflicted in connection with such trade, the policy does not cover damage caused by a fault when processing a tax return. This does not apply in the case when the fault had already occurred while keeping tax records and was merely transferred to the tax return.
- No. 89** The issue (change) of the land use plan by the municipal assembly constitutes execution of public administration in compliance with the Building Act (Act No. 183/2006 Coll., as amended), entrusted into the competence of the municipality, and the entitlement of a party to the compensation of damage inflicted thereby, which is not subject to compensation of territory-related changes under Section 102(2) thereof, shall be adjudged according to Act No. 82/1998 Coll. (as amended).
- No. 90** The fact alone that a legal counsel, while pursuing his/her profession and in consequence of an incorrect official procedure of a public authority, found himself/herself in a conflict, emotionally intense, stressing or a humanly unpleasant situation does not represent the infliction of non-material injury, for which the state would be liable in accordance with Act No. 82/1998 Coll. (as amended), unless the same is clearly excessive compared to similar situations commonly associated with the practice of law.
- No. 91** Unless the customer and the investment broker agree on the investment broker’s special obligation to inform the customer about the possible development on the investment tool market from the time of purchase and until the time of the conceivable sale of the investment tool, the investment broker is not liable to the customer for any potential loss resulting from the sale thereof.
- No. 92** The insolvency court may award a decision on the order of settlement or commensurate settlement of claims towards the bankruptcy estate and claims deemed equal pursuant to the provision of Section 305(2) of the Insolvency Act only after approving the final report.
- No. 93** The provision of Section 420 of the Insolvency Act does not impose an obligation upon the insolvency court to publish in the Insolvency Register (list of debtors) the identification number of a person, in the case of a debtor who is a natural person and who is no longer an entrepreneur as of the date of the initiation of the insolvency proceedings (part of clause after the semicolon of Section 97(1) thereof). The fact that, after the expiry of the procedural submission period designated in the decision on bankruptcy, the insolvency court published in the Insolvency Register the

identification number of a person pertaining to a debtor who is a natural person and who was no longer an entrepreneur as of the date of the initiation of the insolvency proceedings has no effect on the progress of the said period.

No. 94 Where a particular individual secures, on a contractual basis, a claim owed by the bankrupt by way of a pledge or a guarantee only to a certain amount, whereas the scope of performance provided based on the first security reduces the liability based on the second security, by providing performance (in the scope of the maximum amount) in favour of the bankruptcy proceedings conducted in compliance with the Bankruptcy and Settlement Act by virtue of the right of lien, the relevant individual shall be acquitted of the duty to pay, as reimbursement of the secured claim based on the provided guarantee, an amount, which, as a result of the limitation laid down by the provisions of Section 28(2) and (4) of Act No. 328/1991 Coll., needs to be paid in addition to the deposited sum in order to effect the full reimbursement of the secured claim to the secured creditor.

No. 95 The circumstance that an employee found temporarily incapacitated for work failed to provide necessary information on his/her place of abode to allow the employer to inspect whether the employee was fulfilling his/her obligation of staying at the place of abode during the employee's temporary incapacity for work, as well as observing the time and duration of the permitted walks does not lay grounds for the termination of employment by notice pursuant to the provision of Section 52(h) of the Labour Code.

Tisk a distribuci zajišťuje Wolters Kluwer, a. s.,
U Nákladového nádraží 6, 130 00 Praha 3.
Ročně vycházejí sešity 1–10 a sešit rejstříků.
Cena základního předplatného je 2 065 Kč bez DPH.

Odpovědná redaktorka:	Mgr. PhDr. Marie Novotná, tel. 246 040 417, 603 826 881, e-mail: marie.novotna@wolterskluwer.com
Administrace předplatného:	Wolters Kluwer, a. s., U Nákladového nádraží 6, 130 00 Praha 3
Zákaznická linka:	tel. 246 040 400, 246 040 401 e-mail: zakaznicke@wolterskluwer.com
Distribuce:	CASUS direct mail, a. s., Žilinská 5/2773, 141 00 Praha 4

Archiv časopisu je v systému ASPI.

Pokud nejste uživatelem systému ASPI, kontaktujte nás na adrese: <http://archiv.wolterskluwer.cz>
Archiv Vám zpřístupníme.